C404G.157

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై

894.8271
B57

బోయి భీమన్న

Blank page

1

చిరుత 157

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై

(గద్య కవితల సంపుటి)

అమ్మో – దున్నలు

పాపం ప్రజలు

మారని వాడు

టుమ్మీలు

మహాకవి

కళా ప్రపూర్ణ

పద్మశ్రీ

బోయి భీమన్న

ప్రథమ ముద్రణ :
కాపీలు 1000
1973

లలితా ప్రెస్,
ఖైరతాబాదు

హక్కులు రచయితవి
వెల: రూ 7-50

ప్రతులకు:

సుఖేలా నికేతన్,
1.C. 85, ఇరాం మంజిల్ కాలనీ,
హైదరాబాదు, 500 004.

ఇందులో —

దండోరా (పీఠిక) ... అంకితం ... 1-32

1. గుడిసెలు కాలిపోతున్నై ... 1
2. గుద్ది పారేస్తాం ... 2
3. కత్తి రాజ్యపు దేవుడు గారు ... 3
4. ఎక్కడికి పోతున్నారు ... 5
5. నా వారసత్వపు హక్కులు ... 6
6. మతం ఒక పిచ్చి ... 8
7. నమః స్వామికం ... 10
8. బానిసల జాబితా ... 11
9. కుల మతాలకు ఉమ్మడి కాష్ఠం ... 13
10. భగవంతు డొక కొట్టిన పిండి ... 14
11. మనిషే మార్గ దర్శకుడు ... 15
12. చచ్చిన వాణ్ని సాయమడిగితే ... 16
13. వద్దు రాబందులు ... 19
14. ఇల్లు చేరుకోవాలి ... 21
15. ఒకొక్కడి కొకొక్క రోగం ... 22
16. నినాదాలు విప్లవం తెస్తాయా ... 24
17. యువకు లున్నారు జాగ్రత్త ... 27
18. మేకతోలు వాతాపులు ... 28
19. ఆమ్మో—చున్నలు ... 29
20. ఇదిగో మోక్ష మార్గం ... 36
21. చీమల పుట్టలు ... 38
22. మానవుడు బాగుపడడం ... 40
23. పశువే నయం ... 41
24. నాకు రావలసిన బాకీ ... 43
25. ప్రపంచ పోటీలు ... 44
26. చీకట్లో అరసున్న ... 49
27. మానవు లెక్కడున్నా ... 50

28.	ముగ్గురు భార్యలు ...	52
29.	గద్దలూ, ఉండేలు బద్దలూ ...	54
30.	కవిత వల్ల ప్రయోజనం ...	55
31.	నాకు పేదరికం లేదు ...	58
32.	అందరూ—నేనూ ...	58
33.	పాత్రతో పని లేదు ...	60
34.	ఆనంద రాయబారులు ...	62
35	విత్తనాల మడి ...	65
36.	వాకిట్లో వసంత లక్ష్మి ...	70
37.	ఒక ఓటు పోయింది ...	74
38.	రోడ్డూ దొర బిడ్డే ...	75
39.	దుక్కి పెద్దువు కాదు ...	77
40.	నిరం కుశాః ప్రొడ్యూసరాః ...	81
41.	వర్షాల కమిటీ ...	83
42.	రైల్లో సంత్రాలు ...	87
43.	విశ్వశాంతి ...	89
44.	పాతికేళ్ళ పెంపు ...	91
45.	రాళ్ళా, బియ్యమా ...	93
46.	గొర్రెవు కాకు ...	94
47.	పాపం, ప్రజలు ...	97
48.	హోం వర్కు ...	99
49.	మారని వాడు ...	102
50.	మేం ఆధునికులం ...	106
51.	నరుడు కక్కుతున్న విషం ...	111
52.	సృష్టి కర్తనే మార్చాలి ...	113
53.	వాల్మీకి వనిత అయివుంటే ...	118
54.	రసాద్వైతం ...	120
55.	మళ్ళీ ఒక ఉగాది ...	123
56.	నా ప్రగతి ...	125
57.	టుమ్రీలు ...	127

దండోరా

సాయంత్ర మయింది . పొద్దు కుంకింది . చీకటి కమ్మింది . అప్పటికిగాని వదల్లేదు పనినుంచి కూలీలను ఖామందు !

పనినుంచి తమ గుడిసెలకు పోతున్న కూలీలు దారిలో దొరికిన ఒక ఎండు కొబ్బరాకును తుంటగా కట్టి, దాని వెలుగు సహాయంతో దారి చూచు కొంటూ ముందుకు సాగారు .

ఆ తుంట—కూలీలతో ఆడుతూ, పాడుతూ యాత్ర సాగించి, ఆ కూలీ పేటను , వాళ్ళగుడిసెలను చూచి విస్తుపోయింది

" దేశ సంపదను సృష్టిస్తూ, జాతి జాతినే పోషిస్తున్న కూలీలు తలదాచు కొంటున్న పేట ఇంత ఇరుకుదా ! ఇది నరకం కంటె మురికిది కదా ! ఈ చీకటి ఆకటి పొగ గుడిసెల్లోనా ఈ జాతి జీవన దాతలు, ఈ నిస్వార్థశ్రమ జీవులు నివసిస్తున్నది ! ఛీ ! అసహ్యం ! వీటిని తగలబెట్టి పారేస్తాను !" అనుకొన్నదా తుంట !

" మురికి సందుల , ఇరుకు గుడిసెల
మూల్గుచున్న దరిద్రమున్ గన
తగులబెట్టగ బుద్ధి పుట్టెను
తల్లి ! నా కపుడు —

" చేతకాని నరుడు సిగ్గు నెగ్గును లేక
పాడు గుడిసె లందు బ్రతుకుగాక ,
చలము గల్గి , చేత బల మున్న చిచ్చేల
ఓగు గాల్చి , బాగు నోమ రాదు ? "

అలా అనుకొని, ఒక గుడిసె చూరు తన సమీపంలోకి రాగానే— కొబ్బరాకుల వెలుగు రూపంలో వున్న ఆ సర్వమానవ సమతా జ్యోతి దానికి

అంటుకొని - అన్యాయానికీ, అధర్మానికీ, మానవుడు మానవుణ్ని పెట్టే హింసకూ జీవ న్నిదర్శనాలైన ఆ గుడిసెల్ని మొత్తం తగలబెట్టి పారేసింది!

కాలిపోయిన ఆ గుడిసెల స్థానంలో మేడలు లేస్తా యని ఆ దివ్యశక్తి ఆకాంక్ష, పాపం!

ఈ ఘట్టం — నేను నా చిన్నప్పుడే వ్రాసి, 1955 లో ముద్రించిన "దీప సభ" కావ్యం లోది!

ఇది ఢిల్లీ లోని కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ వారి కవితా సంకలనం (ఏంథాలజీ) లోకి స్వీకరించబడింది కూడ.

అయినా —

స్థానిక తెలుగు సాహితీ రథ సారథుల దృష్టికి గాని, ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వ రథ చోదకుల దృష్టికి గాని ఆనలేదు! గుడిసెలు మారలేదు!

* అరణ్య రోదన మేనా?

కవి ఎంత ఏడ్చినా అది అరణ్య రోదనమేనా?

వేద ఋషులు, వాల్మీకి, వ్యాసుడు, కాళిదాసు, వేమన్న - వీళ్లందరి ఏడుపూ నా ఏడుపులా అడవిగాసిన వెన్నెలేనా!

మానవ జీవితప్రగతికి ఆనంద రాయబారు లైన ఈ కవుల ఉద్బోధ — స్వార్థ, లౌకిక, ధనమోహిత, మానవరూప గోమాయు మనస్తత్వపు బూడిదలో పోసిన పన్నీరేనా?

కావచ్చు!

మనిషి—తన స్వార్థానికి కలిసివచ్చే మాటను తప్ప—మరొక మాటను వినడు—అది ఎంతటి వేద వాక్యమైనా సరే!

అందుకే నేను చెపుతున్నాను — మనిషికి నీతులు చెప్పవద్దు. బ్రతికే మార్గం చూపండి అని!

దైనందినం నిరాశా నిస్పృహలకు బానిసలై పోతున్న యువకులికి క్రమశిక్షణ, గురు భక్తి, దైవభీతి వగైరా చెత్తబోధలు చెయ్యకండి! బ్రతుకు తెరువులు కల్పించండి!

అందుకే చెపుతున్నాను నేను—

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై ! మానవులారా , మానవత్వం కేసి మరలండి !

"గుడిసెలు కాలిపోతే మాకేం " అనుకోకండి ! ఇప్పుడు కాలిపోతున్నట్టివి వట్టి గుడిసెలే కాదు . ఆ గుడిసెల్లోని గొ్రైల అజ్ఞానమూ , అబలత్వమూ , చీకటీ , మురికీ కూడ కాలిపోతున్నై !

కాలిపోతున్న గుడిసెల స్థానంలో మళ్ళీ గుడిసెలే లేస్తాయిలే - అని అనుకోకండి ! ఇక అలా జరగదు . జరగబోదు !

మురికిపేటల నిర్మూలన (Slum clearance) పేరుతో గుడిసెల్ని పీకిపారేస్తున్నాం—వాళ్ళకు ఆ సమీపంలో మరో వసతి చూపడంలేదు ! ఆ గుడిసెల్లోని కోరు లేని మూగజీవాలు - దిక్కు కనిపించక , పేవుమెంట్లు పైకి చేరుతున్నారు ! దేవుడి గుడుల ముందు మూగుతున్నారు ! సర్వాంతర్యామి అయిన శిపుడిలా ఎక్కడబడితే అక్కడ వాళ్ళే కనిపిస్తున్నారు !

ఈ నాడు మన దేశంలోని సగంలో సగం మందైనా సాక్షాత్తు ఆ ఆది భిక్షువు అపరావతారాలు !

ఎంతమంది కని భిక్ష పెడతాం ? మూటికి తొంభై తొమ్మిది మందిని చీకొట్టి పొమ్మంటున్నాం ! పూర్వమైతే ఆకలి చావులు చచ్చేవాళ్లు • ఇక ముందు అలా చస్తా రనుకోకండి ! వాళ్ళ హక్కులేమిటో వాళ్లూ గుర్తించుకొంటున్నారు ! మన కంటే వాళ్ళే మెజారిటీ అవుతున్నారు . పరిస్థితిని తారుమారు చెయ్యగలరు !

* నిర్మాణం లేని నిర్మూలనం

ఆ మధ్య రాత్రి మట్టి (Night soil) ని తట్టలతో మోసుకు పోవడాన్ని ప్రభుత్వం—ముఖ్యంగా మైసూరు ప్రభుత్వం—నిషేధించింది !

ఓహో ! పాకీవాళ్ళ పట్ల ప్రభుత్వాని కెంత ప్రేమ-అని లోకం విస్తుపోయింది ! అయితే—

ప్రభుత్వ నిషేధాన్ని రద్దుచెయ్యవలసిందిగా - అంటే, తమ పాత వృత్తినే తమకు వుంచవలసిందిగా — వాళ్లు హైకోర్టులో రిట్ పిటీషను దాఖలు చేసుకొన్నారు:

ఎమిటీ వింత?

వాళ్లు నిజంగానే — "మారని వాడు" కవితలో నేను వర్ణించినట్టు— నిజంగానే మారనివాళ్లా? నిజంగానే అంతటి మూర్ఖులా?

కాదు!

మ రెందుకు తమ సొంత వృత్తినే, ఆ నీచ వృత్తినే, కావాలని కోరుకొంటున్నారు?

మరో వృత్తి చూపబడలేదు కాబట్టి!

అంతకు ముందు గీతకార్మికుల్నీ, స్వర్ణకారుల్నీ ప్రభుత్వం ఏంచేసింది? వాళ్ళ వాళ్ళ వృత్తులికి ఎసరు పెట్టి—మరో ప్రత్యామ్నాయ వృత్తి చూపకుండానే వాళ్ళందర్నీ పేవుమెంట్ల మీద వదిలేసింది! అలానే తమనుకూడ చేస్తుందేమో అనే భయం, వాళ్ళందరికంటే నిస్సహాయులైన పాకీవాళ్ళకు కలగడంలో ఆశ్చర్యం ఏ ముంది?

"ఈ పాకీవాళ్లను ఫలానా వృత్తినుంచి తొలగించి, ఫలానా వృత్తిలోకి బదిలీచేస్తున్నాం అని ప్రభుత్వం చెప్పివుంటే — వాళ్ళు దాన్ని ఆనందంతో స్వీకరించి వుండేవాళ్ళు కాదా?

నిర్మూలనమే కాని, నిర్మాణం చేతకాని ఈ నాటి ఎర్రదేపు బర్రె ప్రభుత్వాన్ని సామాన్య ప్రజలు నమ్మడం ఎలా?

అందుకే—

"ఏ వృత్తి అయితే ఏమిటి? బ్రతకడం ముఖ్యం! బ్రాహ్మలు తోళ్ల వ్యాపారం చెయ్యడంలేదా? దేశంలో లక్షలాదిగా వున్న తోళ్ళ, చెప్పుల, బూట్ల కంపెనీలు, షాపులు ఎవరివి?" అన్న ప్రశ్నకు ఏమిటి జవాబు?

"సోషలిజం పేరుతో—మరికి పేటల్ని రద్దుచేస్తా మన్న నీతుల నినాదాలతో—పేదల్ని, వెనకబడ్డ కులాల గొర్రెల్ని వృత్తి వసతి హీనుల్నిచేసి,

బిచ్చగాళ్లను చేసి, ఆకటిచావులు చావింపించా అనే దురుద్దేశం ఈ నాటి ప్రజా (ధనిక) స్వామిక ప్రభుత్వానికి లే దనడానికి రుజు వేమిటి?

* నిరుద్యోగులు, బిచ్చగాళ్ళు

"అమ్మా!" బిచ్చగాడి అరుపు.

"పోయిరా!" ఇల్లాలి జవాబు!

"పోయి, మళ్లీ ఎప్పుడొస్తాను? పెట్టే దేమిటో ఇప్పుడే పెట్టు!" బిచ్చగాడి ఆజ్ఞ!

ఏ ముంది పెట్టడానికి?

బియ్యం దొరక్క, బ్లాకులో కొనుక్కొనే డబ్బు లేక, తామే ఏమీ వండుకో లేదే!

"అమ్మా!" మరో బిచ్చగాడి అరుపు!

ఈ బిచ్చగాళ్లు సంసారుల కంటె మెజారిటీ అయిపోతున్నారు! నాయకులారా, పాలకులారా, గుర్తిస్తున్నారా?

ఒకో పంచవర్ష ప్రణాళిక పేదల పాలిటి ఒకో మహా పంచాననం లా తయా రయిఁది!

"దేశమంతా నిరుద్యోగులు కావడానికి ఇంకా ఎన్ని పంచవర్ష ప్రణాళికలు కావాలో చెపుతారా?" అని ఆ మధ్య పార్లమెంటులో ఒక సభ్యుడు ప్రశ్నించాడు. ప్రశ్న తమాషాగా వున్న ట్టనిపించినా, వాస్తవ పరిస్థితినే ప్రతిబింబించడం లేదా?

దేశంలో నే డున్న దుస్థితి కంతకూ కారణం ప్రజా దృష్టి లేని పంచవర్ష ప్రణాళికలే అని నా వుద్దేశం. కాదన గలరా?

ప్రజలతో నిమిత్తం లేని, ప్రజల సమస్యల పట్ల సానుభూతి లేని, ప్రజల్ని మనుషులుగా గుర్తించని అధికారులూ, ధనికులూ, రాజకీయ నాయకులూ తమకోసం వేసుకొన్న ప్రణాళికల్లా కనిపిస్తా యవి!

దేశాన్ని సర్వనాశనం నుంచి రక్షించా లంటే—ఈ పంచవర్ష ప్రణాళికల్ని రద్దు చెయ్యడమో, పూర్తిగా మార్చివెయ్యడమో జరగవలసి వుంది!

ప్రజల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొనే ఏ ప్రణాళిక లైనా రచించబడ వలసి వుంది .

* మతం ఎవరికి ?

" It is the poor who need religion . Hope is the spring of action . Religion affords this hope . Therefore , mankind finds solace in the religion , and that is why the poor cling to religion "

(మతం కావలసింది పేదవాళ్లకు . ఆశే జీవిత సారధి . ఆశను కలిగిస్తున్నట్టిది మతం . అందుకే మానవజాతి మతం ఒడిలో ఓదార్పును పొందుతున్నది . పేదవాళ్ల మతాన్ని పట్టుకు వేలాడడానికి కారణం అదే .)

ఇది డాక్టర్ అంబేడ్కరు చెప్పింది కాదు , ఆయనకు తన అధ్యాపకు డైన జర్మన్ ప్రొఫెసరు వింటెర్ నిట్జి చెప్పినట్టిది . (Thus spoke Ambedkar , Page 156–57)

అంటే ఏమిటి ?

మతం పేదలకే గాని , ధనికులకు అవసరం లేదు అని !

పేద లంటే ఎవళ్లు ? ఈనాటి భాషలో చెప్పాలంటే – పేద లంటే హరిజనులు , గిరిజనులు , వెనుకబడిన కులాల వాళ్లు , ఇంకా అజ్ఞానంలో కూరుకుపోయి వున్న శూద్రాదులు , అన్ని కులాలకూ చెందిన స్త్రీలు !

ఈ పేదలే ఇంకా అజ్ఞానాంధకారంలో మునిగి వున్న వాళ్లు ! విగ్రహ ఈనాడు మతాన్ని , భక్తిని నిలబెట్టి వుంచుతున్న వాళ్లు ! రాబందుల వంటి మతాధిపతులకూ , బాబాలకూ పాదసేవలు చేస్తున్న వాళ్లు !

మతమూ , భక్తీ నిర్మూలించబడితే తప్ప మానవ జాతికి ముక్తి లేదని నేను చెపుతున్న దందుకే !

ప్రజలారా , ఆలోచించండి !

7

* కుల పిశాచం

" you will remember the case of an Air hostess who was rejected when her caste was known, but selected when it was not known !....." (Justice R. R. Bhole in his paper on the problem of untouchability and its solution)

కులం తెలియక ముందు గౌరవించబడి, తెలిసిన తర్వాత అవమానించ బడే సందర్భాలు వేలు లక్షలు ఏర్పడుతూనే వున్నై ప్రతిరోజూ ఈ మన సమాజంలో !

" కుల వ్యవస్థ నిర్మూలించబడనిదే ఈ భారత సమాజానికి ముక్తి లేదు " అన్నా డందుకే డాక్టర్ అంబేడ్కరు. అందుకోసం " కులనిర్మూలన " అనే ఒక మహాగ్రంథాన్నే సృష్టించాడు ! అది నిరుద్ధ కులాల వారి కంటె, అగ్ర కులాల వారే పారాయణ చేసుకోవలసిన నిజమైన ఆధునిక వేదం !

" The generation gap, of which so much is being talked, is nothing but a myth..... the real gap which is highly desirable is woefully lacking among the present youth ..... They are not coming forward to annihilate the concept of caste ... They are worshipping the political leaders and cine stars !.....The youth of today are in no way better than the elders of yesterday.....! "

అన్నారు, న్యాయ మూర్తి శ్రీ ఆవుల సాంబ శివ రావు గారు, ఆమధ్య ఒక సభలో మాట్లాడుతూ.

హరిజన, గిరిజన వగైరా బలహీన వర్గాలకు ఈనాటికీ జరుగుతున్న అన్యాయాలను గురించి విచారం ప్రకటిస్తూ, ప్రభుత్వం న్యాయం చెయ్యలేక పోతున్నదని అంటూ, " Mass awakening " (ప్రజా జాగృతి) కావలసి వున్నదనీ, ఈ అన్యాయాలను కాంగ్రెసు వారంతా సాంఘిక సంస్థల సహాయంతో ఎదుర్కోవలసి వున్నదనీ – ఆ మధ్య A. I. C. C, సభలో హెచ్చరించి వున్నారు మన ప్రధాని శ్రీమతి ఇందిరా గాంధి !

The President , Sri V. V. Giri , underlined the need to amend Article 17 of the Constitution to provide for imposition of capital punishment to those who practised untouchability...

Inaugurating Dr. B. R. Ambedkar College of Arts , Commerce and Science at Hyderabad ... deviating from the text of his speech ... with a raised voice...the President said that every one was born from his mother's womb and would go to the funeral pyre just like anyone , and in these phases of human life there was no distinction between caste and creed. ...

" The entire nation should exhibit its solidarity in blotting out this evil and stand by Harijans in resisting denial of human rights to the weaker sections of society. If untouchability or any disability based on caste is being practised in any part of the country by any one , the perpetrators of such practice should be branded as the biggest enemies of society and dealt with as such " he said.

(The Deccan Chronicle , 16-9-1973)

ఇవన్నీ ఇక్కడ ఎందుకు ఉదాహరిస్తున్నా నంటే - నాకు పిచ్చెక్కి కాదు ! ఇలాంటి ఉద్బోధలు పూర్వం చేసిన , ఇప్పటికీ చేస్తున్న మహనీయు లంతా నా కంటె చాల గొప్ప వాళ్ళు కావడం వల్ల !

* మూ డు పి డ లు

నేను పిచ్చి వాణ్ణైతే —

ఆత్మవ త్సర్వ భూతాని
అహం బ్రహ్మాస్మి
సర్వే జనా స్సుఖినో భవంతు
నిన్నువలెనే ని పొరుగువాణ్ని ప్రేమించు

వగైరా బోధలు చేసిన వేదఋషుల నుంచి-నేటికీ అవే బోధలు చేస్తున్న మన రాజకీయ , సాంఘిక , మత ప్రభువుల దాకా అందరూ పిచ్చివాళ్ళే ; కాక పోతే , మానవ స్వభావం తెలియని అమాయకులు ;

బోధలకు బుద్ధీ, నీతులకు నిజస్వభావమూ మారవు.

మరెలా?

"మేలుకో! బలాన్ని కూడగట్టుకో! ఆందోళన చెయ్యి!" అన్నాడు అంబేడ్కర్.

"ప్రజలు మేలుకోవాలి" అన్నది ప్రధాని ఇందిరా గాంధి!

ఈ మేలుకోవడం ఎలా?

మతానికీ, దేవుడికీ, భక్తికీ కట్టుబడిపోయి వున్నంతకాలం ప్రజలు మేలుకోలేరు. యుగయుగాలుగా ప్రజల్ని అంధకారంలో వుంచుతున్నట్టి మత్తు, మోసం ఈ మూటిదే!

మానవ జాతిని పుట్టుకతోనే పట్టుకొన్న పీడలు ఈ మూడూ. ఇవి మనిషిని ఏవిధంగానూ పెరగనివ్వడం లేదు.

అందుకే మతంనుంచీ, దేవుడినుంచీ, భక్తినుంచీ విమోచన పొందవల సిందిగా నేను ప్రజల్ని ఉద్బోధిస్తున్నాను.

* నా గ్రంథమూ – నేనూ!

కేవలం సాంఘిక, మత, రాజకీయ విమర్శకు సంబంధించిన రచనలను మాత్రమే ఈ సంపుటిలో చేర్చాలని మొదట అనుకున్నాను. దీనికి "గుడిసెలు కాలిపోతున్నై" అనే పేరు పెట్టిం దందుకే.

అయితే—నేను అనుకొన్న దొక టైతే—జరిగిం దొక టైంది.

నాదొక విచిత్రమైన మనస్తత్వం. వంద పేజీల పుస్తకం ప్రెస్ లో ఇస్తే, అది ప్రెస్ నుంచి బైటికి వచ్చే టప్పటికి రెండువందల పేజీ లవుతుంది!

ఈ గ్రంథం కూడ అలానే పెరిగింది!

"అమ్మో, దున్నలు" కవితను చేర్చమన్నారు కొందరు మిత్రులు. "వాల్మీకి వనితఅయి వుంటే" కవిత లేకపోతే ఎలా అన్నారొకరు. "రసాద్వైతం?" గుర్తుచేశా రొకరు. "మారనివాడి మాట?" అన్నా రింకొకరు!

అందుకని—

ఇంతవరకు నేను ఆకాశవాణితో సహా అనేకానేక కవి సమ్మేళనలలో చదివి, బాగున్నా యనిపించుకొన్న గద్య కవిత లన్నిటినీ ఇందులో చేర్చడానికే నిర్ణయించుకొన్నాను. చాల వరకు చేర్చాను.

ఈ కవితా సంపుటిలో నేను ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క రూపంగా కనిపించే ప్రమాదం వుంది.

"బోయి భీమన్న అంటే ఎవరు. ఏమిటి?" అని ఇప్పు డిప్పుడే ప్రశ్నించుకోవడం ప్రారంభించిన తెలుగు సహృదయులకు ఇప్పుడు నేను పూర్తిగా అర్థం కాని పరిస్థితి ఏర్పడ వచ్చు కూడ.

నన్ను కొందరు నాస్తికు డనవచ్చు. మతమూ, భక్తీ, పూజలూ, భజనలూ మనిషికి అనవసరం అంటున్నానే కాని—విశ్వ చైతన్య శక్తి లేదనడం లేదు. ఈ సత్యాన్ని రసజ్ఞులు గుర్తించగలరు.

సర్వ లోకాలనూ, సర్వ జీవాలనూ ఒకే సూత్రాన నడిపిస్తున్న శక్తిని గురించీ, చావు పుట్టుకల నిజస్థితిని గురించీ పరిశోధన జరపగల మేధావితా, తీరికా కలవారు ఆ పని చేయవచ్చు. సరైన సమాధానం దొరకని సంఘటన లను దైవానికో, కర్మకో అంటగట్టడం మాత్రం వట్టి ఆత్మవంచన, లేక మోసం!

నేను ప్రజల్ని మేలుకొల్పే ప్రయత్నిస్తున్నా.

ఇంత వరకూ – మత ప్రవక్తలు, నీతి బోధకులు, ధర్మశాస్త్ర కర్తలు వగైరా అందరూ కూడ ప్రజల్ని నిద్రపుచ్చుతూనే వచ్చారు. ఈ నిద్ర ఇంకా ఇలానే కొనసాగితే, మొత్తం మానవ జాతే దీర్ఘ నిద్ర పోయే ప్రమాదం వుంది.

* మతాని కో దేవుడా?

రామాయణ కాలం నాటి మానవుడికీ, నేటి మానవుడికీ స్వభావంలో కాని, ప్రవర్తనలో కాని తేడా ఏమైనా వున్నదా?

అంతే కాక, మానవుడు క్రమేణా అన్ని విధాలా దిగజారి పోతూ వస్తున్నాడు కదా? మతాలూ, మతాధిపతులూ, ధర్మ శాస్త్రాలూ చేస్తున్న బోధ లన్నీ ఏమైపోతున్నై? ఆ బోధలకూ, నేటి సమాజంలోని మానవుడి ప్రవర్తనకూ సంబంధ మేమైనా వున్నదా: పెద్దలలో కాని, పిన్నలలో కాని

నీతీ, నిజాయితీ స్వార్థాన్ని మించి కనిపిస్తున్నాయా? కనిపిస్తున్న దైవభక్తి అంతా మూఢ భక్తో, మోసమో కాదా?

అందుకే - మతాన్నీ, భక్తినీ ముందు తొలగించి పారవెయ్యవలసిందిగా యువకుల్ని హెచ్చరిస్తున్నాను.

బియ్యంలోని పురుగు బియ్యపు గింజలాగే వుంటుంది. ఆకుల్లోని పురుగు ఆకు లాగే వుంటుంది. ఏ పదార్థం నుంచి పుట్టే జీవం ఆ పదార్థాన్ని పోలి వుంటుంది.

పర్వత శిఖరం మీది రాతి అణువూ, నదీ తీరంలోని మట్టి అణువూ, ఆ మట్టి నుంచి పుట్టే పచ్చిక అణువూ కాలవ్యవధికిలోబడి ఒక్కటే కాదా?

దేశ కాల పరిస్థితులకు లోబడి, మానవ జాతి అంతా ఒకటే అయినప్పుడు, ఇన్ని మతా లెందుకు? ఒకో మతానికి ఒకో దేవుడా?

పరస్పర విరుద్ధాలైన సిద్ధాంతాలను కల్పించి, నీతులు బోధించి, మానవ జాతిని కుల మతవర్గాలుగా చీల్చి పారవేసిన ప్రవక్తలూ, మతాధిపతులూ నిజానికి మానవ జాతి పురోభివృద్ధికి ద్రోహం చేసిన వాళ్లే కావడం లేదా?

అందుకే - కుల మతాలను నిర్మూలించ మంటున్న నా మీద, సత్యా విష్కరణ చెయ్యవలసిన బాధ్యత కూడ వుంది. ఈ సంపుటిలో ఉత్తమ సాహితికీ, ఉన్నత తత్వానికీ సంబంధించిన రచనలను కూడ చేర్చడానికి హేతు వదే: మట్టి నుంచి మణిమానసం దాకా వివిధ దృక్పథాలను ప్రజలకు చూప వలసిన బాధ్యత నాది.

ఒకో దృక్పథానికి ఒకో రూపంలో కనిపిస్తాను నేను. ప్రకృతి లాంటి నా అనేకత్వంలో పరమ చైతన్యం లాంటి ఏకత్వాన్ని సహృదయులు గుర్తించ గలరు – "మారని వాడు" లో మహా శివుణ్ని వలె.

ఇక - ఈ సంపుటిలోని కవితలను గురించి నే నేమీ చెప్పదలచుకో లేదు. అవి దేని కదే. పరస్పరం సంబంధం లేని స్వతంత్ర రచనలు. అయితే - అవి అరణ్యాలు కావు, ఉద్యాన వనాలు. సహృదయులు స్వేచ్ఛగా విహరించగలరు.

* వన్య వ్యవస్థ

మనం పిండీ గిండీ కలవని సిసలైన ఆవుపాలకు నోచుకోని శిశువులం. కనీసం అఆ లైనా ఉచితంగా నేర్చుకోడానికి నోచుకోని బాలలం!

సామర్థ్యాన్ని బట్టి బలంగా క్రికెట్ బంతిని విసరడానికి కూడ అవకాశం ఇవ్వబడని పేద వర్గాల విద్యార్థులం. భవిష్యత్తు అంధకార బంధురంగా కని పిస్తున్న ఫస్టు క్లాసు గ్రాడ్యుయేట్లం!

వేలు పోసి ఉద్యోగాలు కొనుక్కోలేని పేద విద్యావంతులం. లక్షలతో పదవులు బేరంచేసుకోలేని నిజాయితీ సంఘ సేవకులం!

కులం పేరుతో, మతం పేరుతో, రాజకీయ పార్టీల పేరుతో అడుగడుక్కూ మోసగించబడుతున్న ప్రజలం! పేద గొఱ్ఱెలం!

ఈ నాడు మానవ సమాజంలో వర్ణ వ్యవస్థ అమల్లో లేదు. వర్గ వ్యవస్థకు అవకాశం లేదు. వన్య వ్యవస్థ మాత్రం స్వైర విహారం చేస్తున్నది!

వన్య వ్యవస్థ అంటే జంతువుల సమాజం.

మానవులను నేను మూడు తరహాలుగా విభజిస్తున్నాను—(1) పులులు (2) నక్కలు (3) గొఱ్ఱెలు.

ఈ మూడు తరహాలూ ఎలా ఏర్పడుతున్నా రంటే—వాళ్ళను నేటి సమాజమే అలా తయారుచేస్తున్నది. పురుషార్థాలు పునాదిగా వర్ధిల్లిన వైదిక సమాజం వర్ణవ్యవస్థ అనే రోగంతో పతనమైపోయిన తర్వాత, ఇంతవరకు దాని ఉద్ధరణే జరగలేదు. అది వన్యవ్యవస్థగా తయారై పరస్పరం పీక్కుతింటున్నది.

(పురుషార్థాలను గురించిన నా వివరణను రాగవాసిష్ఠం, ధర్మం కోసం పోరాటం వగైరా గ్రంథాలలో చూడగలరు.)

సోషలిస్టు సమసమాజం ఏర్పడా లంటే ఈ వన్య వ్యవస్థ ముందుగా నాగరిక మానవ వ్యవస్థగా మారవలసి వుంది.

* నా పరిసరాలూ - నేనూ

నేను రసానంద వాదిని. రసాద్వైతిని, సృష్టిలోని ప్రతి అంశలోను సౌందర్యాన్ని చూస్తాను. రసా స్వాదన చేస్తాను. ఇది నా ప్రకృతి. ఇది నా ప్రవృత్తి.

అయితే –

నేను అడవిలో తపస్సు చేసుకోవడం లేదు. మానవ సమాజం మధ్య కష్టసుఖాలను అనుభవిస్తూ వున్న వాణ్ని.

కనుక –

సుఖా లనుభవించే మనస్తత్వం కలవాడిని కనుక, కష్టాలను చూస్తూ కళ్లు మూసుకో లేను.

నా చుట్టూ చిరునవ్వులు, పువ్వులు, నృత్యం, సంగీతం, ఉత్సాహం, ఉత్సవాలు ఎల్లప్పుడూ వెల్లివిరుస్తూ ఉండాలి. తద్విరుద్ధమైన ఆకలి, దైన్యం, ఏడ్పు, మురికిపేటలు, గుడిసెలు, దేవురింపులు వగైరా చెత్తను, బీదరను నేను భరించలేను.

నేను ఆనందంగా వుండాలంటే—నాచుట్టు ప్రక్కల అంతా, అందరూ ఆనందంగా వుండాలి.

అయితే – నేను చెయ్య గలిగిం దేమిటి?

నేను సంఘ సేవకు ణ్ణయితే – మానవుడి నేటి పాతిత్యానికీ, అతడిలో పెరిగి పోతున్న పైశాచిక ప్రవృత్తికి వ్యతిరేకంగా గాంధీజీ వలె సత్యాగ్రహో ద్యమాన్ని నడిపి వుండే వాణ్ని.

నేను రాజకీయ సేవకు ణ్ణయివుంటే - నేతాజీ వలె విప్లవోద్యమాన్ని లేవదీసి వుండే వాణ్ని.

సాంఘిక, రాజకీయ రంగాలలో వేడి నెత్తురు పొంగు లెత్తే నిజాయితీ గల యువకులు పూనుకుంటే తప్ప, మానవుడు మారడు. సమాజం పాప క్షాళితం కాదు.

ఈ నాడు - ఒక్క గొర్రెలు తప్ప - తక్కిన రెండు తరహాల వాళ్లూ పాపాన్ని పంచదారలా ఆరగిస్తున్న వాళ్లే. వాళ్లు తింటున్న ప్రతి ముద్దా తోడి కష్ట జీవుల నెత్తురు చెమట్లతో వటవట్లాడు తున్నట్టిదే. వాళ్లు చెపుతున్న ప్రతి మాటా అబద్ధాల మూటే. వాళ్లు చేస్తున్న ప్రతి పనీ మోసాల ఖనే.

కోటి విద్యలూ కూటి కోసమే అయినా - లంచాలు పట్టడం, లాభాలు గుంజడం - ఈ రెండే నేడు మహా విద్యలుగా గద్దె లెక్కి కూర్చున్నై.

* దేవుడికే నా కున్నపాటి హృదయం వుంటే ?

"The fundamentals of Hindu Society like Chaturvarna and the theory of Birth and Re-birth, had to be knocked down and caste system abolished. హిందూ సమాజపు ప్రాథమిక సూత్రాలైన చాతుర్వర్ణ, పునర్జన్మ వంటి వాటిని పూర్తిగా నిర్మూలించి పారవెయ్యాలి. కులవ్యవస్థను రద్దుచెయ్యాలి" అన్నారు దేశరక్షణమంత్రి శ్రీ జగజ్జీవన్ రాం — ఆ మధ్య విశాఖపట్నంలో ఒక సభలో మాట్లాడుతూ.

(The Deccan Chronicle. 1-10-1973)

ఇవే మాటలు వందల వేల సంవత్సరాలుగా మహర్షులు చెపుతూనే వస్తున్నారు. ఫలితం మాత్రం శూన్యం. కారణం? పులులూ, నక్కలూ!

మనం బైటికి అడుగు పెట్టగానే—మనకు ఎదురయ్యే శకునం ఏమిటి? బిచ్చగాళ్లు, రోగులు, చింకిపాతల కూలీలు, మురికి మొగాల పేదలు!

ఈ నాటి మానవులలో ఎంత వేదన! ఎంత బాధ! ఎంత దుఃఖం!

నా తోడి మానవుల బాధల్నీ, యాతనల్నీ, దారిద్ర్యాన్నీ చూస్తుంటే- నా హృదయమే ఇంతగా విల విల లాడిపోతున్నదే! ఈ సృష్టికి, కనీసం ఈ మానవ సృష్టికి, అధినాథుడైన భగవంతు డనబడే వాడే ఒక డుండి వుంటే— అతడి హృదయం ఏమైపోవాలి?

నా కున్న హృదయంలో లక్షోవంతు అయినా భగవంతుడి కున్నదా?

కనీసం మానవ సమాజం నుంచి దారిద్రాన్ని, రోగాన్ని అయినా—ఒక్క వరద హస్తంతో అతడు రూపుమాప లేడా? లేకపోతే—అతడి కర్తృత్వం దేనికి? అస్తిత్వం దేనికి?

అందుకే, నేను చెపుతున్నాను —

దైవం అసబడే దొక ఆదిమవాస అనాగరిక అజ్ఞాన భావన: దానిని ఇంకా పట్టుకొని వేళ్ళాడడం అభివృద్ధి నిరోధక మూర్ఖత్వానికి నిదర్శనం:

సృష్టి దా నంతట అది జరుగుతున్నది. నశిస్తున్నది.

ఎవడి సుఖంకోసం వాడు కృషి చేసుకోవడం, అడ్డం వచ్చేవాణ్ని అణిచి వెయ్యడం—ఇదీ జీవ స్వభావం: అదే మానవ స్వభావం:

బలం కలవాడే రాజు
Struggle for existence
Survival of the fittest
మొండి వాడు రాజు కంటె బలవంతుడు
రాజ్యం వీర భోజ్యం

వగైరా సామెత లన్నీ పుట్టింది ఈ పరమ సత్యం నుంచే:

వేదకాల మందు వేటాడి చంపిరి
దస్యుజాతి నరుల దారుణముగ,
నరుల హింస కంటె నాజీజ మేమిటి?
వాస్తవమ్ము నార్ల వారి మాట:

అంటూ పూజ్యులు డాక్టర్ నార్ల వెంకటేశ్వర్రావుగారు వ్రాసిన పద్యం వెనుక వున్న సత్యం ఇదే కదా?

* నేటి సాహిత్య విమర్శకులు

మారనివాడు కవితను రేడియోలో విని — "బోయి భీమన్న అంతటివాడు తన కవితకు వస్తువుగా ఒక విశాలతర విషయాన్ని కాక, పేద హరిజన్ణి ఎందుకు ఎంచుకొన్నాడో ఆశ్చర్యంగా వున్నది" అని వ్రాశారు

కొందరు మిత్రులు. నాకు ఆ మాత్రం ప్రాముఖ్యం ఇచ్చినందుకు వారికి నేను కృతజ్ఞుణ్ణే. కాని—

పేద హరిజనుడు కవితా వస్తువుగా పనికి రాడా?

"హరిజనుడు పేదవాడే కావచ్చు. కవితకు మాత్రం పేదవాడు కాదు. అతడు సాక్షాత్తు పరమశివుడు?" అని అట్టి వారికి నేను మనవిచేస్తున్నాను.

"తోడి మానవుని జీవిత సమస్యలు
సూటిగా కాలేవా కవితా వస్తువులు?"

అంటారు ప్రజాకవి శ్రీ మాల కొండయ్యగారు. నిజానికి అవే కవితా వస్తువులు కావాలి. కానివి కవితలు కావు, కాష్ఠాలు.

సాధారణంగా ఈ నాడు—కవులకు ఔచిత్య జ్ఞానం లేనట్టే, విమర్శకులకు కవిత్వ జ్ఞానం లేదు. పత్రికలలో ప్రకటనలు, వీధులలో నినాదాలు—ఇదే కవిత్వం నేటి విమర్శకులకూ, చదువరులకూ కూడ!

నేటి చదువరులు ఎడతెగని ప్రయాణికులు. విందులు, అందాలు, ఆనందాలు ఎరగరు వాళ్లు. స్టేషనులలో దొరికే వేడి వేడి చారు, సాంబారు, తైరు మెతుకులే వాళ్లకు జీవధార, ప్రాణప్రదం! మరి—వాళ్లకు, పాపం, ఏవో నాలుగు నినాదాలు, పది ప్రకటనలు పరసగా ఏ కరువు పెట్టే కవి నామక వెండరు (Vendor) లే మహా కవులు, కవితా బాబాలు!

సినీ తారల్ని, నినాదాల కవుల్ని, రేసు గుర్రాల్ని ఆరాధించే వాళ్లు మేడి పండులోని పురుగులు కాగలరే కాని, గొంగళి పురుగులోని సీతాకోక చిలుకలు కాలేరు!

ఈ నాడు పత్రికలే వాఙ్మయ పరమేశ్వరాలు. అవి ఊర్వశీ రంభా మేనకాది అప్సరసలు! ఓ వర్థమాన యువకుల్లారా, వాటి కపట ప్రేమ ధృతరాష్ట్ర కౌగిళ్లలో చిక్కుకోకండి! అవి పెత్తం దారీ ఏకుగులు! అవి తినే చెత్తలో—

పెత్తనమున ఏనుం గిల
చెత్తను తినవలసె, చీమ చిన్న తనమునే
హత్తుకొని తినును చక్కెర—

అంటూ, ఎప్పుడో ఏ ఆధ్యాత్మిక కవో చెప్పిన సత్యాన్ని గుర్తించి — మీరు కూడ ఆ చెత్తలో ఒక పరమ చెత్త కాబోకండి!

* మోసమా? మూర్ఖత్వమా?

అయితే—అదంతా చెత్త అని అనడానికి కూడ వీలు లేదు.

వాస్తవికత నుంచి, సత్యం నుంచి, జాగృతి నుంచి, చైతన్యత నుంచి, ధర్మం నుంచి, ధర్మంకోసం పోరాటం నుంచి ప్రజల దృష్టిని మరల్చడానికి పెత్తందారీ వర్గాలు, కులతత్వ పర్గాలు చేస్తున్న తీవ్రయత్నంలో ఇదొక భాగం కావచ్చు!

పడక కుర్చీల - గోల్డ్ ఫ్లేక్ సిగరెట్ల - స్కాచ్ విస్కీల - నినాదాల రచయితలను విప్లవ మహా యుగకర్తలు గాను, మడిగట్టుకొన్న సనాతన సమాధుల్ని జీవత్ బ్రహ్మలు గాను వర్ణిస్తూ-ఒకటే డబ్బా వాయించే పత్రికలు, విమర్శకులు, ప్రసార వేదికలు చేస్తున్న ప్రచారం అంతా నిజ మనుకోవద్దు. అందులో మూర్ఖత్వానికి మించిన మోసం వుంది.

గొర్రెల్ని శాశ్వతంగా గొర్రెలుగానే వుంచడం, గుడిసెల్ని ఎల్లప్పుడూ గుడిసెలుగానే అట్టిపెట్టడం ఆ మోసం!

ధనిక వర్గానికి చెందిన యువకులలో కొందరు ఈ మోసానికి తోడ్పడే నిమిత్తం మీకు నాయకత్వం వహించడానికి రావచ్చు. పేద వర్గాల యువకుల్లారా, జాగ్రత్తగా వుండండి!.

దెయ్యాలు వేదపఠనం చేస్తాయి! బహు పరాక్!

అది మోసానికి పరాకాష్ఠ అయితే—

మూర్ఖత్వానికి పరాకాష్ఠ ఇది చూశారా?

ఆస్తికుల, భక్తుల పరమ భాగవత దృష్టితోనే చూడండి!—

కేవల శక్తిస్వరూపిణి అయిన, మహాశివుణ్ని కూడ అలక్ష్యం చెయ్యగలిగిన, దున్నపోతుల్లాంటి రాక్షస పురుషుల్ని ముక్కచెక్కలుగా నరికిపోసిన మహాదుర్గను ఆరాధించడానికి కదా దేవీ నవరాత్రులు జరుపుకొనేది?

వాటిని ఈ నాడు ఎలా జరుపుతున్నారు? శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి చలిపి సెక్సు సినీమా పాటలతో కాదా? రణ దుర్గకు శృంగారా న్నా వినిపిస్తున్నారు? ఇది నిజానికి దేవికి అపచారమూ, దైవానికి ద్రోహమూ కాదా?

ఇది భక్తా?

మూర్ఖత్వానికి పరాకాష్ఠ కాదా?

అందుకే — ఈ చెత్త నంతా తగలబెట్ట మంటున్నాను. మరమ్మత్తుకు లొంగనంతగా చెడిపోయింది మన సమాజమూ, మతమూ, భక్తి; పూర్తిగా నిర్మూలించకుండా వీటి నవనిర్మాణం సాధ్యం కాదు.

మానవుడు నేటి పైశాచిక పథం నుంచి, తిరిగి మానవతా మార్గానికి మారా లంటే - అందుకు యువకులు నడుం కట్టవలసిందే.

* గుడిసెలంటే జ్ఞాకం వచ్చింది—

"గుడిసె లంటే జ్ఞాపకంవచ్చింది"—అన్నారు శ్రీతిరుమల రామచంద్ర. ఆయన గొప్ప విద్వాంసుడు, బహు భాషావేత్త, రచయిత, జర్నలిస్టు మాత్రమే కాక, నాకు చిరకాల మిత్రుడు కూడ.

"అది 1925. అప్పటికి నా వయస్సు 12. తిరుపతిలో, శ్రీ వేంకటేశ్వర సంస్కృత కళాశాలలో చదువుతున్నాను ... ఒక నాడు ఆదగ్గరలోని హరిజన వాడకు నిప్పంటుకొన్నది. సవర్ణు లెవళ్ళూ ఆర్పడానికి వెళ్ళలేదు. ఏభైఏళ్ల నాటిమాట. అంటు జాడ్యం ఏమాత్రమూ సడలని రోజు లవి..."

"ఆ మంటలు, ఆ ప్రజల హాహాకారాలు చూచి నేను భరించలేక పోయాను. వాటికేసి పరిగెత్తాను. నా వెనకనే—నాకు వలెనే జుట్టూ, ఊర్ధ్వపుండ్రాలూ ధరించివున్న నా సహ విద్యార్థు లంతా పరిగెత్తుకువచ్చారు.

"మే మంతా ఆ గుడిసెల్లోదూరి, దొరికిన కుండా మండా పుచ్చుకొని, ఆ మంటల్ని ఆర్పసాగాం. అప్పుడు కొందరు సవర్ణ పెద్దిలు కూడ ధైర్యం చేసి మాకు తోడు వచ్చారు. కొన్ని గంటలు పనిచేసి మంటల్ని ఆర్పేశాం."

" మేము ఆ పనిచేసి మైల పడ్డామని కొంతమంది సవర్ణపెద్దలు మమ్ము తిట్టిపోసినా — మా గురువు గారైన శ్రీమాన్ గిరిధరాచార్యులవారు మాత్రం మానవతాదృష్టిని ప్రదర్శించి మమ్ము ఆశీర్వదించారు. ఇప్పుడీ మంటలుచూచి, ఆ మంటలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి... "

జనరేషన్ గేప్ అంటే ఇదీ! యువకులు ముందుకుపోవడం అంటే ఇదీ!

ఏభైయేళ్ల నాటి యువకుల్లోగల అట్టి అభ్యుదయభావాలు, కార్యదీక్ష, ధైర్యసాహసాలు ఈ నాటి యువకుల్లో వున్నాయా?

* యువకులు-భావ విప్లవం

భావ విప్లవం, జాతి సమైక్యం, కుల నిర్మూలన, సమ సమాజ స్థాపన, శ్రేయో రాజ్య సిద్ధి - ఈ పంచ లక్ష్యాలనూ సాధించా లంటే, అందుకు ఒక్క యువకులే సమర్థులు.

యువకు లంటే - ఎన్నికల జ్వరమూ, పదవుల పిచ్చి, అధిక ధనాశా వంటి రోగా లున్న సోషల్ వర్కర్లూ, చోటా లీడర్లూ కాదు.

స్వార్థం లేని వీర యువకులు.

నేను రచయితను కనుక - అట్టి నిస్స్వార్థ వీర యువతరాన్ని ఉద్బోధించగలను. అ దొక్కటే కవిగా నాకు చేతనైన పని.

ఈ పని నేను నా చిన్నప్పటి నుంచీ చేస్తూనే వున్నాను.

ఈ కవితలలో ఒక్క పంక్తి అయినా, ఒక్క హృదయం గల యువకుడినైనా యోధ నాయకుడుగా మార్చ గలిగితే - అంతకంటె నాకు వేరే ధన్యత ఏం కావాలి?

ఇందులో - నా రచన లన్నిటికీ స్వభావ సిద్ధాలైన - రసమూ, ధర్మమూ, తత్త్వమూ ఒకొక్క చోట అంతర్వాహినిగా, ఒకొక్క చోట గట్టొరసు కొంటూ ప్రవహిస్తూ వుంటాయి. పరిణత హృదయులు గుర్తించ గలరు.

జిజ్ఞాసను, జ్ఞానపిపాసను, విశ్వజనైక దృష్టిని, మానవ బాధ్యతను ఎదిగే బాల మనస్సులలో ప్రజ్వలింప జెయ్యడమే నా ఏ రచనాకైనా లక్ష్యం. ఇవన్నీ ఎందు కంటే - సమ్యక్ సుందరమైన ఆనందం కోసం.

నీ ప్రక్క వాడి క్షేమం నీ క్షేమానికి అవసరం. నీ గాదెలో గింజలు భద్రంగా వుండా లంటే నీ పొరుగు వాడు పస్తులు పడ గూడదు.

ఇంత వరకు ఏది ఎలా జరిగినా - ఇక ముందు మాత్రం గొత్రెలు గొత్రెలుగా వుండవు. గుడిసెలు గుడిసెలుగా వుండవు.

* జరగ వలసిం దేమిటి

అనేకవిధాలుగా చెక్క ముక్కలైపోతున్న ఈ దేశాన్ని, ఈ జాతిని రక్షించా లంటే—

1. పార్లమెంటు, కేంద్రప్రభుత్వం మాత్రమే డైరక్టుగా అన్నిరాష్ట్రాలను పరిపాలించాలి.

రాష్ట్ర శాసనసభలూ, రాష్ట్ర మంత్రివర్గాలూ వుండకూడదు. అంటే, పూర్తిగా Unitary Type కేంద్రప్రభుత్వం ఏర్పడా లన్నమాట.

అప్పుడే—భాష, ప్రాంతం, సంప్రదాయం, జీవితపద్ధతి వగైరా భేదాలతో ప్రజలు కొట్టుకుచావడం నిరోధించబడుతుంది. దేశం చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా మళ్లీ విడిపోయే ప్రమాదాల నుంచి రక్షించబడుతుంది.

కేంద్రం అప్రతిహత బలదర్పాలు కలదై వుండా లని డాక్టర్ అంబేడ్కర్ కూడ ఆనాడు ఉద్ఘాటించి వున్నాడు.

2. ఉత్పత్తి, పంపిణీ, రవాణా వగైరా సాధనాల నిర్వహణ—ఆయా సాధనాలను నడిపే రైతుల, కూలీల, ఉద్యోగుల ప్రాతినిధ్యపు అజమాయిషిలో కొనసాగాలి. యాజమాన్యం ప్రభుత్వం చేతిలోనే వుండాలి.

3. విద్య హైస్కూళ్లు స్థాయివరకు కఠినమైన క్రమశిక్షణతో బోధించ బడాలి. కాలేజీ, యూనివర్సిటీ విద్యపై ఆయా విద్యార్థి ప్రతినిధుల అజమాయిషీ వుండాలి. ఏ స్థాయిలోను ప్రయివేటు యాజమాన్యం అనుమతించబడ గూడదు.

4. భిక్షాటన పూర్తిగా నిషేధించబడి, కఠినంగా అమలుపరచబడాలి. వీధుల్లో, రోడ్లమీద ఎక్కడా ముష్టివాళ్లు, రోగులు కనిపించగూడదు.

5. చిన్న చిన్న పల్లెటూళ్ళు రద్దుచేయబడి, అన్ని ఆధునిక సౌకర్యాల తోను పట్టణాలు అభివృద్ధి చెయ్యబడాలి. పల్లెటూళ్లు యథాతథంగా వున్నంత కాలం కుల మత విభేదాలు నశించవు.

6. అసలు మానవజాతినే సర్వనాశనం నుంచి ఉద్ధరించా లంటే—మతాన్ని, భక్తిని బహిరంగంగా ప్రదర్శించకుండా, ప్రచారం చెయ్యకుండా నిషేధించాలి.

7. సంప్రదాయం, వంశధర్మం వంటి చిలక పలుకుల్ని ప్రోత్సహించ కూడదు. యువకులు గతాన్నే పట్టుకొని ప్రేలాడుతూ వుండడం మానాలి.

* మానవుడు బ్రతకడం ఎందుకు?

మానవ జీవిత లక్ష్యం మధురంగా బ్రతకడం. ఈ లక్ష్య సాధనకు—

(1) మతం, వర్గం, స్వార్థం లేని సమాజం ఏర్పడాలి.

(2) కూడు, గుడ్డ, కొంప ప్రతిమనిషికీ లోటు లేకుండా లభించాలి.

ఆలా లభించడానికి మతం, వర్గం, స్వార్థం అడ్డువస్తున్నాయి. కనుక, వాటిని నిర్మూలించా లంటున్నాను.

మత పట్టుదల కల ప్రతివాడూ నాస్తికుడే నా దృష్టిలో. బహు విధాలు గావున్న సృష్టి కంతకూ తండ్రి ఒకే భగవంతు డనే సత్యం తెలియని మూర్ఖు డతడు. భగవంతుని సమభావం మీద విశ్వాసం లేని వా డతడు.

మానవజాతి సమస్తాన్నీ ఏక కుటుంబంగా కలిపివుంచవలసిన మతం ఎక్కడి కక్కడ ముక్కలు చేసి పారేసింది.

వందల వేల సంవత్సరాల క్రితం — అప్పటి పరిస్థితుల కనుగుణంగా, ఎవడో తమ వంశంవాడు చెప్పిన మాటే ఈ నాటికీ వేదమా?

మానవ చరిత్రలో మతం చిందించి నంత మానవ రక్తాన్ని మరే క్రూర రాక్షస మూక అయినా చిందించిందా?

మతం రక్తపిపాసువు. మానవతకు పరమ శత్రువు.

ఇక, వర్గం మాట—

వర్గ రహిత సమాజం కావా లంటూ, వర్గ వైరాన్ని ప్రోత్సహించడం అర్థ రహితం.

ధన స్వామికంలో ధన నాయకుడు ప్రభు వైనా, ప్రజా స్వామికంలో ప్రజానాయకుడు ప్రభు వైనా, కార్మిక నియంతృత్వంలో కార్మిక నాయకుడు ప్రభు వైనా, చేసే పని ఒక్కటే! తన చుట్టూ కొందరు స్వార్థపరులూ, కతి నులూ అయిన గ్రహాలను కూడగట్టుకొని, అధికారాన్ని హస్తగతం చేసుకొని, మిలిటరీ సహాయంతో ప్రజల్నీ, ప్రజ్ఞానుల్నీ అణచివుంచడం! భావ వికాస స్వేచ్ఛను అరికట్టి, తానే అధికార పీఠానికి అతుక్కుపోవడం!

రాజ్యం వీర భోజ్యం అనే సూక్తిలోని ఆంతర్యం ఇదే. ఆ నాడు వీరుడు అనే పదానికి నేటి పర్యాయపదం రౌడీ.

ఆ నాడూ, ఈ నాడూ, ఏ నాడూ రాజ్యం రౌడిదే.

అందుకే—వర్గతత్వం మానవాభ్యుదయానికి శత్రు వంటున్నాను.

ఇక—స్వార్థం ప్రజాస్వామికానికే వేరు పురుగు. తాను సుఖంగా బతకడానికి చాలినంతకు మించి, అదనంగా ధనం సంపాదించే వాడు ప్రజ్ఞా వంతుడే. కాని, దాన్ని తనకోసమే దాచుకొనేవాడు మాత్రం మానవద్రోహి. దైవద్రోహి.

బాల్యావసరాలు, విద్య, ఉద్యోగం, వైద్యం, వృద్ధాప్యావసరాలు—వీటి బాధ్యతను ప్రభుత్వమే వహించవలసి వుంది—అది నిజంగా ప్రభుత్వం అని పించుకోగల అర్హత గల దైతే!

ఇ వన్నీ సాధ్యమా?

సాధ్యమే—ఒక్క నిజమైన జనరేషన్‌గేప్ ని సమాజం సాధించగలిగితే!

సంప్రదాయం అనే మురికి చింకి పాతల్ని తీసిపారేసి, మతం అనే తరతరాల బురదను విజ్ఞానపు వేడి నీటితో కడిగి వేసుకో గలిగితే!

* అంకితం చరిత్ర

ఒక సాయంకాలం నేను, సుప్రసిద్ధ చిత్రశిల్పి అయిన శ్రీ పి. టి. రెడ్డి గారి చిత్రశాలలో కూర్చుని, టీ త్రాగుతూ, ఆయన వేస్తున్న "గుడిసెలు కాలిపోతున్నై" గ్రంథం ముఖ చిత్రాన్ని పరికిస్తుండగా—మిత్రులు శ్రీ తిరుపతి గారూ, అప్పారావుగారూ నన్ను వెతుక్కొంటూ అక్కడికి రావడం చూచి, ఆశ్చర్యపోయాను.

(ఆ ఇద్దర్నీ నేను వెతుక్కొంటూపోయిన సందర్భాలే కాని, వారిలో ఏ ఒక్కరూ నన్ను వెతుక్కొంటూ వచ్చిన సందర్భాలు నాకు జ్ఞాపకం లేదు!)

(పైగా - అక్కడ, ఆ సమయంలో వారు నన్ను పట్టుకోవడం - నాకు హాలీవుడ్ క్రైం పరిశోధక సన్నివేశాలను జ్ఞప్తికితెచ్చి, నేను మరీ చకితుణ్ణి అయాను. అదే అక్కడి కక్కడ మేం అనుకొన్నాం కూడ!)

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై అనే ముఖశీర్షికను అప్పారావుగారు మొట్టమొద టగా చూచిందక్కడే!

చిత్రాన్ని తీసుకొని, అప్పారావుగారి కారులోనే బ్లాక్ మేకర్ వద్దకు వెళ్ళి, అక్కడ దాన్ని ఇచ్చి, మా ఇంటికి వచ్చాం.

అప్పు డాయన అన్నారు—"మీ గ్రంథ నామం చూచి నప్పుడు నా కొక వుద్దేశం కలిగింది" అని!

వెంటనే నే నన్నాను—"ఈ గ్రంథంలోని, ఈ శీర్షికతో గల రచనను నేను వ్రాసిన ఆ క్షణంలో నా మనస్సులో ఒక వ్యక్తి మెరిశాడు" అని!

ఆ తర్వాత మా సంభాషణ తమాషాగా నడిచింది. చిత్ర మేమి టంటే—ఏ నాడో నా మనస్సులో మెరిసిన వ్యక్తి, అప్పారావుగారి వుద్దేశంలోని వ్యక్తి ఒక్కడే కావడం!

ఆ వ్యక్తే తొలిసారిగా జాతీయ గుడిసెల సంఘాన్ని స్థాపించి, గుడిసెల కొక వ్యక్తిత్వాన్నికల్పించి, గుడిసెల వాళ్ళకు ఒక పోరాట శక్తిని ప్రసాదించిన కార్మిక నాయకుడు శ్రీ జి. వెంకటస్వామి గారు!

పగ లంతా కూలి నాలి చేసుకొంటూ, రాత్రుళ్లు గుడిసెల్లో తలదాచు కొంటూ, దిక్కూ-మొక్కూ కనిపించక, దీనంగా హీనంగా బ్రతుకులు సాగించే నిరుపేదలకు ఒక రక్షకుడుగా అవతరించిన వాడు శ్రీ వెంకటస్వామి గారు.

అందుకే—

"ఈ గ్రంథాన్ని వెంకటస్వామి గారికి అంకితం ఇస్తే—"అని అప్పా రావుగారు అంటు న్నప్పుడు—

"చాల బాగుంటుంది" అనేశాను నేను, ఆయన మాటను మధ్యలోనే అందుకొని!

* గుడిసెలే గుడిగంటలు

ఈ గుడిసెల వాళ్లను, ఈ నిరుపేద జీవుల్ని సముద్ధరించడానికి పుట్టిన నిజమైన నిస్వార్థ నాయకుడు వెంకటస్వామి గారు. ఆయనకు ఈ కావ్యం అంకితం కావడం శ్రీ కృష్ణుడికి రుక్మిణి అంకితం కావడం! అంత వీరోచితం, అంత సహజం!

ఈ సహజ సమాగమాన్ని సమకూర్చి పెట్టిన శ్రీ అప్పారావు మహాశయు లకు నేను సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ని!

శ్రీ వెంకటస్వామి గారి జన్మ స్థలం హైదరాబాదులోని గౌలీపురా. జన్మ తేదీ 1929, అక్టోబరు 5. తండ్రి శ్రీ మల్లయ్య గారు. తల్లి శ్రీమతి పెంటమ్మ గారు.

నైజాం రాజ్య కాలంలో ఉరుదూ అధికార భాషగా వుండేది. ఎవరైనా సరే - చదువుకోవా లనుకుంటే ఉర్దూ భాష మీడియంగా చదువుకో వలసిందే. వెంకటస్వామి గారు కూడ ఉర్దూ మీడియంగానే విద్యాభ్యాసం చేశారు. ఉర్దూలో మంచి ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. తెలుగు ఎలానూ మాతృ భాషే! ఇంగ్లీషులో వారి వైదుష్య మంతా స్వయం కృషి ద్వారా సాధించుకొన్నట్టిదే!

పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుందో, లేదో : చిన్నప్పటి నుంచీ కూడ వెంకటస్వామిగారిది మాత్రం నాయక స్థానమే. విద్యార్థిగా వున్నప్పుడే నిజాం నిరంకుశ పాలనను ప్రతిఘటించి, ఉద్యమాలు నడిపించిన యువ యోధుడీయన (1946).

జి. వెంకటస్వామి అనే పేరుతో అవినాభావ సంబంధం గల పేర్లు (1) The National Huts Union (2) The Indian National Trade Union Congress. హైదరాబాదులో జాతీయ ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెసు స్థాపించబడిందంటే, దానికి వెంకటస్వామి గారే సూత్రధారి. 1961 నుంచి మూడేళ్లపాటు దానికి ఆయనే అధ్యక్షుడు : ఇక్కడ ట్రేడ్‌యూనియన్ ఉద్యమానికే ఆయన జీవగర్ర.

ఇక, గుడిసె లంటే - గుడిసెలకు ఒక వ్యక్తిత్వం కలిపించిన వాడే వెంకటస్వామి గారు. గుడిసెల వాళ్లకు ఈయనే వెలుగు, వేగు జుక్క :

ఈ గుడిసెల సంఘం సభ్యత్వం 75 వే లట : 50 లక్షల రూపాయలకు మించి విలువ చేసే ఇళ్ల స్థలాలను ఈ నిరుపేదలకు ఆయన సేకరించి పెట్టాడంటే - ఆయనను మించిన నిజమైన ప్రజా సేవకుడు, సరియైన కార్మిక నాయకుడు మరెవరు అన్న ప్రశ్నకు జవాబు వెతుక్కోవలసిందే కదా ?

పేదలకు, ధనికులకు మధ్య గల అంతరాలను నిర్మూలించడానికి, పేదలను సమ సమాజ స్థాయికి పెంచడానికి సహకార రంగాన్ని కూడ వెంకటస్వామి గారు సాధనంగా చేసుకొన్నారు. పేదల కోసం, కార్మికుల కోసం ఆయన ఏర్పరచిన సహకార సంఘాలు అనేకం. సహకార రోద్యమ మాధవీలతకు ఆయన మధుర సహకారం.

1959 లో, జెనీవాలో జరిగిన అంతర్జాతీయ కార్మిక సంఘ సమావేశానికి భారత ప్రతినిధిగా హాజరై, వెంకట స్వామి గారు - ఏత త్సమావేశానికి తమ అమూల్య సలహాలను ఇవ్వడమే కాక, ఆయా దేశాల పర్యటనలో తాము సేకరించిన అనుభవాలను తమ ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమాన్ని ఉన్నత స్థాయిలో తీర్చి దిద్దడానికి పూర్తిగా వినియోగించారు. 1972 లో ట్రేడ్ యూనియన్ మహాసభల సందర్భంగా రష్యా దేశ పర్యటన జరిపారు.

* వెంకటస్వామి గారి హేతు వాదం

భారత రాష్ట్రపతి నుంచి పద్మశ్రీ బిరుదాన్ని తీసుకోడానికి 1978 మార్చిలో నేను డిల్లీకి వెళ్ళి, దాన్ని తీసుకొని, మా నాన్న పల్లయ్య గారు స్మృతి పధానికి తగలగా, అక్కడి నుంచి హరద్వార్ వెళ్ళాను.

తాను ఎప్పటికైనా హరద్వార్ వెళ్ళి, ఆ ప్రాంతాల అడవుల్లో తపస్సు చేసుకొంటా నని మా నాన్న తన శిష్యులతో అంటూ వుండే వాడు. అప్పటికి నేను చాల చిన్న పిల్లవాణ్ణి. ఆయన కోరిక తీరనే లేదు.

నా పద్మశ్రీ ని మా నాన్నకు అంకితం చేసి, ఆయన కోర్కెను Posthumous గా అయినా తీరుద్దా మనే ఎంత భావం నాలో కలిగింది.

అందుకే - హరద్వార్ వెళ్ళాను. అక్కడ సంధ్యా సమయంలో మహా శివుడికి జరిగే దీపోత్సవంలో పాల్గొని, మా నాన్నకు పద్మశ్రీ ని అంకిత మిస్తూ వ్రాసిన పద్యాలను ఒక దీప కుండికలో వుంచి, బ్రహ్మ కుండంలో వదిలేశాను. ఓహో, ఆ గంగా వేగంలో ఆ హారతి దీపాల అపూర్వ సుందరదృశ్యం!

మా నాన్న ఊహించి వుండిన హరద్వార్‌ను, ఆక్కడి గంగను, శివాలిక పర్వతాలను, హృషికేశ ఆశ్రమాలను చూచి, తిరిగి డిల్లీ వచ్చి - శ్రీ బి. ఎస్. మూర్తి, నండూరి విఠల్ గార్లకు అతిథిగా వుంటూ, ఒక సాయంత్రం సరదాగా ఆంధ్రా గెస్టు హౌసుకు వెళ్లగా —

అక్కడ కనిపించారు శ్రీ జి. వెంకటస్వామి గారు - శ్రీ కె. రాజమల్లు, ముత్యాలరావు మొదలైన మిత్రుల ఇష్టాగోష్ఠిలో.

"పద్మశ్రీ మీ నాన్నగారికి అందిందా?" అన్నారాయన, నా యాత్ర వివరాలు విని, తమాషాగా!

హేతువుకు అందని, నిలవని ఏ విషయమూ వెంకటస్వామి గారికి నచ్చదు. ఆయన ఎంతటి ప్రజా సేవకుడో, అంతటి హేతువాది అన్న సత్యం నేను గ్రహించిం దప్పుడే.

ఆయనను నేను పది పదిహే నేళ్లుగా ఎరిగి వున్నా - ఆయన కేంద్ర మంత్రి అయిన తర్వాత, అదే ఆయనను మొదటిసారి చూడడం. ప్రజల -

ముఖ్యంగా పేదల, కార్మికుల హక్కుల కోసం, వారి అభ్యుదయం కోసం నిరంతర కృషి, పోరాటం - ఇదే ఆయన నిత్య కార్యక్రమం. ప్రజల దైనందిన జీవిత పురోగతికి తోడ్పడని సెంటిమెంట్లు, ఆచారాలు, విశ్వాసాలు ఆయనకు కిట్టవు. అట్టి వాటికి ఆయన పూర్తి వ్యతిరేకి కూడ.

అది కదా నిజమైన నాయకత్వానికి వుండవలసిన లక్షణం!

శ్రీ వెంకటస్వామి గారు విశ్వ మానవతకు ప్రతీక. దీన జనోద్ధరణకు అపర అంబేడ్కరు. మానవాభ్యుదయం విషయంలో రాజకీయం లేని నిష్ఠా వ్రతుడు. ధైర్యానికీ, స్థైర్యానికీ సవ్య సాచి. సుఖ దుఃఖాలకు అతీతు డైన శుద్ధ కర్మయోగి.

"దేశం ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించి, సాంఘిక విప్లవం సంభవించనిదే హరిజనులకు, దుర్బల వర్గాలకు విముక్తి సాధ్యంకాదు" అన్నారు శ్రీ వేంకట స్వామిగారు, ఆ మధ్య ఒక సభలో మాట్లాడుతూ (ఆంధ్రప్రభ, 4-10-73)

ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం, సాంఘిక విప్లవం - ఇదీ ఆయన నిరంతరకృషికి లక్ష్యం. కబుర్లవల్ల సాధ్యపడే లక్ష్యం కాదిది. అందుకే ఆయన ప్రజల మధ్య నిల్చి పనిచేస్తున్నది.

డాక్టర్ బి. ఆర్. అంబేడ్కర్ ఎడ్యుకేషన్ సొసైటిని స్థాపించి, దానికి అధ్యక్షుడుగా వుండి, దాని ఆధ్వర్యాన హైస్కూళ్లను, కాలేజీలను, తదితర అభివృద్ధి సంస్థలను నెలకొల్పుతూ, హరిజన సేవా, శ్రామిక జన సేవా చేస్తున్న నాయకుడు, ముఖ్యంగా పదవిలో వున్న నాయకుడు యావద్భారతం లోను ఒక్క వెంకటస్వామి గారు కాక మరొక రెవరు?

భారత కేంద్ర ప్రభుత్వంలో ఇప్పుడు వెంకటస్వామి గారు కార్మిక శాఖా డిప్యూటీ మంత్రి. ఆయన ప్రజాసేవాసక్తికీ, ఆత్మ శక్తికీ అంకితం ఈ నా విప్లవ కావ్యం.

* కృతజ్ఞతలు

వెంకటస్వామి గారి ఇంటి పేరు జి; జి అంటే ఏమిటి? జి అంటే గుడిసెలు అన్నారు చాల మంది. ఆ అర్థం ప్రచారంలో వున్న మాట నిజమే.

అది చమత్కారం. ఆయన లక్ష్య సాధన దృఢదీక్షకు అది నిదర్శనం. కాని —

జి. అంటే గడ్డం అని ఆయన సోదర కుమారుడు శ్రీ ఈశ్వర్ M.L A. గారు నాకు చెప్పినప్పుడు నా వొళ్లు పులకరించింది, నిజం! ఎందువల్ల? మా ఇంటి పేరు కూడ మొదట్లో గడ్డమే కనుక! బోయి అనేది మధ్యలో కారణాంతరంగా వచ్చినట్టిది (ఈ విషయం ఏ నాడో నేను నా "ఏకపద్మ పాఖ్యానం"లో క్షుణ్ణంగా చర్చించి వున్నాను.)

శ్రీ వెంకటస్వామిగారికి ఇతోధి కోన్నతిని కోరుతూ, నా మనఃపూర్వక శుభాశీఃపురస్సరంగా ఈ కావ్యం అంకితం!

ఈ గ్రంథం ముఖచిత్రం వ్రాసిపెట్టిన చిత్ర శిల్పి సమ్రాట్ శ్రీ పి.టి. రెడ్డి గారికి నేను కృతజ్ఞత ఎలా చెప్పాలో తెలీదు. తెలుగు చిత్ర కళా నవోదయ కాంతిని, తెలుగు ఉపజ్ఞను, తెలుగు ప్రజ్ఞను—దేశదేశాల వెదజల్లుతున్న అభిజ్ఞు డాయన. ఆయన ఈ ముఖ చిత్ర రచన నా పట్ల ఆయనకు కల అవ్యాజ ప్రేమకు నిదర్శనం.

నా సాహిత్య కృషిలో నిరంతరంగా చేదోడు వాదోడు అవుతూ, అనేక విధాల తోడ్పడుతూవస్తున్న వారందరికీ — ముఖ్యంగా ఈ గ్రంథానికి సంబంధించినంత వరకు—శ్రీ ఎస్ పేములు, శ్రీ కె. రాజమల్లు, శ్రీ జె. వీరాస్వామి, శ్రీ ఎల్. మాలకొండయ్య, శ్రీ జె. బాపురెడ్డి, శ్రీ కె. అప్పారావు, శ్రీ బి. తిరుపతి, శ్రీ జి. ఈశ్వర్, శ్రీ భూషి, శ్రీ సహజానంద, డాక్టర్ నార్ల వంటివారికి నేను సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ని.

లలితాప్రెస్ యజమానులైన శ్రీ చర్ల గణపతిశాస్త్రిగారు ఉభయ భాషా మార్తాండులు, సర్వశాస్త్ర పారంగతులు. వారి సలహా సహాయాలు నాకు సర్వదా సద్యఃఫలదాలు! వారికి నా నమోవాకాలు!

* వేదమా? అరణ్యమా?

ఈ పీఠిక ఒక అరణ్యంలా వున్నట్టుంది కదూ?

భావం ఎలా వస్తే అలా అక్షరగతం చేశాను. ఇది ఒక రకమైన (Stream of Conscience) చింతనా స్రవంతి. ఇది వేదం లాంటిది.

దీన్ని ఒక క్రమంలో edit చెయ్యా లంటే ఒక వ్యాసు డంతటివాడు కావలసిందే. అందుకు తా మంతా ప్రయత్నించవలసిందిగా సహృదయ పాఠక మహాశయుల్ని కోరుతున్నాను.

కవితా గ్రంధానికి రాజకీయ పీఠిక వ్రాశాను. గ్రంథంలోని వివిధ రచనలలో నేను వెలిబుచ్చిన భావాలకు ఇది కొంత వివరణ.

జానపదుని జాబులు, పాలేరు, కూలి రాజు, ధర్మంకోసం పోరాటం వంటి గ్రంధాలు సాంఘిక ప్రయోజనం కలిగినట్టివే. సాంఘిక, రాజకీయ విషయాలను కవితా వస్తువులుగా స్వీకరించి నట్టివి. ఆ కోవ లోది ఈ గ్రంధం.

నేను ప్రధానంగా కవిని. వస్తు వేదైనా—దాన్ని కవితీకరించడం నా జీవ ధర్మం.

అయితే—

ఈ గ్రంధంలో నేను దర్శించిన కొన్ని మత, సాంఘిక, రాజకీయ సత్యాలను సూటిగా చెప్పక తప్పలేదు.

"The poet is not as others are...He looks at the world and has views on what he sees. He regards his fellow men and has something to say ... He contemplates nature ... In forming these views and in the literary finesse of presenting them, he is set apart from his fellows ..." అంటున్నది The Sunday Standard (7-10-1973) పత్రిక, తన సంపాదకీయంలో—సమాజం నడుము కవియొక్క సంగ నిస్సంగ ద్వైధీ బాధ్యతను గురించి.

ఒకొక్కప్పుడు—ముఖ్యంగా ఈ నాడు, కళాత్మకంగా చెప్పితే సమాజం గ్రహించలే నప్పుడు, కఠినంగా చెప్పవలసివస్తుంది. తప్పదు మరి.

వేదం భగవంతుడి ఊపిరి అయితే —

ఇది నా ఊపిరి!

భగవంతుడు వేదకాలంనాడే కాదు, ఈ నాడు కూడ వున్నాడు. కాగా, వేదం ఈ నాడు కూడ పుడుతుంది. నా నుంచి కూడ పుడుతుంది.

"నే నేది చెపితే అది వేదం" అన్నా నందుకే.

సూర్యగతిని బట్టి వాయు సంచారం మారే టట్టే—దేహ స్థితిని బట్టి భావ సంచారం మారుతూ వుంటుంది. పిడుక్కీ, బియ్యానికీ ఒకటే మంత్రం కాదు, కారాదు.

ఆ నాటి భగవంతుడూ, ఈనాటి భగవంతుడూ ఒక్కడే కావచ్చు. అతడి వూపిరిలో మాత్రం దేశకాలాల తేడా వుంటుంది. వుండక తప్పదు. ఆ నాడది వేదం. ఈ నాడిది వేదం.

ఇప్పటి కైనా ప్రజలు, ముఖ్యంగా యువకులు, ఈ సత్యాలను గుర్తించి, కాలానుగుణ మైన మార్పును సాధిస్తే మానవజాతి మనగలుగుతుంది. లేక పోతే—తను ఆరాధిస్తున్న సమాధులలో తాను కూడ ఒకటైపోతుంది.

జ్ఞానోదయమా! ఈ మానవజాతి కళ్లు తెరిపించు! యువకుల్లారా! మేల్కొనండి! మీ తాతల సమాధుల్ని వదిలి, ఇటు అభ్యుదయంలోకి రండి!

బోయి భీమన్న
10_10_1973

హిమానీ,
భాగ్యనగరు.

* అంకితం :

గుడిసెల కొక వ్యక్తిత్వం కల్పించి
వాటిని గోపురాల ఎత్తుకు పెంచి
గుడిసెల లోని పిరికి గొర్రెలను
సింహ కిశోరాలు గా మార్చిన
శ్రీ జి. వెంకట స్వామి గారికి !

పేదల పాలిట పెన్నిధి అయి
కార్మిక లోకానికి ఉదయ భాను డయి
హరిజనులకు అపర అంబేడ్కరు అయి
అభ్యుదయానికి నాయకు డయిన
శ్రీ జి. వెంకట స్వామి గారికి !

ప్రజలే పరమాత్మ గా
ప్రజా సేవే పరమ తపస్సు గా
సామ్యవాద దేశికు డైన
సమ్యక్ కళా పోషకు డైన
శ్రీ జి. వెంకట స్వామి గారికి !

— భీమన్న

Blank page

1

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై !
ఓహో , కాలిపోతున్నై !

ఎవరి గుడిసెలో , పాపం !
మూల మూదిగలవే అయివుండై ,
గుడిసెలు మరెవరి కుండై ?

చాల మందికే వుండై లే
అసలు ఈ దేశధర్మమే అంత !
అయితే - ఈ గుడిసెలు
ఏడాది కొకసారైనా కాలిపోతుండై !

ఒక సారి కాలిపోయిన గుడిసెలు
మరి మళ్ళీ కాలిపోవ డానికి
ఎక్కడి నుంచి వస్తుండై ?

అవును - నిజమే !
ఎక్కడి నుంచి వస్తుండై ?

అదే మన ధర్మంలోని రహస్యం
ధర్మ సంస్థాప నార్థం
ఈ గుడిసెలు
మళ్ళీ మళ్ళీ అవతరిస్తుండై !
పోతుండై
పుట్టుకొస్తుండై !

ఈ విషవలయం సాగడం
ఎంత వరకు ?
రహస్యం గుడిసెల వాళ్ళకు తెలిసేవరకు !

* * *

2. గుద్ది పారేస్తాం

అభ్యర్థి గారికి స్వాగతం !
గతం కాదండీ , మీకు మా —
అదే నండి , అదే — ఓటు కాగితం
మా ఓటు కాగితా లన్నీ మీకే నండి !

మా అంటే గౌరవవాచకం కాదండీ, బాబు !
అది బహువచనం
మీ ఏక వచనమే
మా బహువచనం !

మీ రొక్కరు —
మేం లక్షా పదివేల ఓటుకాగితాలం !
మా ఓట్లన్నీ మీకే నండి
మా గుడిసెలన్నీ మీవే నండి !

మీరేం చెప్పక్కర్లేదు —
మీరు చెప్ప దలిచిం దంతా
మాకు కంఠతా గానే వుందండి !

మీ (ఎన్నికల) గుర్తా ?
మీ గుర్తు తెలియక పోవడ మేమిటి ?
గుర్తుపట్టి గుద్దడమే గా ?

ఓ , మా వాళ్ళకు తిక్క రేగాలే గాని —
ఒకే గుద్దడం గుద్ది పారేస్తారు
ఇక వెళ్ళిరండి , బాబు !
మేం ఇంకా గంజి కాచుకో లేదు .

* * *

3. కల్తీరాజ్యపు దేవుడు గారు

దేవుడు గారా , నమస్కారం !
మస్కా కాదండీ , న మస్కా —
ఆ తర్వాత "రం" వుంది లెండి !
రండి , కూర్చోండి.

కింద కూర్చోలేరా ?
అయ్యో , మరెలా ?
సింహ , మయూర , వృషభ , గరుడ ,
కీర , మరాళ – వంటి వేమీ లేక పోయినా
కనీసం మూషికం లాంటి ముక్కాలి పీటైనా
లేదా అంటున్నారా ?

ఇప్పుడు మాకు అలాంటి
బూర్జువా సంప్రదాయా లేం లేవండి
ఇప్పుడు మాదంతా మార్క్సిజం !
పర్వాలేదు , చతికిల బడండి కింద
ఇదిగోదిండు , చేరబడండి గోడకి .

చక్రం , శూలం , శిలువ , చంద్రవంక ,
నామం , విభూతి , పిలక , గెడ్డం ,

గళ్ళలుంగీ , నెక్‌టై , దొరబోవీ —
అదేం వేష మండోయ్, బాబు !
విశ్వామతోన్మాదు లందరికీ
ఏకైక ప్రతినిధా ఏమిటీ మీరు ?

ఇడ్లీ , గోంగూరా , కోడి గుడ్డూ ,
ఉప్పు చేపా , మేక మాంసం , ఆవగాయా ,
పాలకోవా , పకోడీ — అన్నీ కలిపి దంచి
ముక్కుటంలో డూరబెట్టి , ఎండగట్టిన
మా జాతీయ పిండివంటి రెడీగా వుంది
కొంచెం ఆరగించి వెళ్ళండి !

ఓరే , రాం రహీం జాన్ నాయుడు శాస్త్రీ !
మన కర్తీ పురపు జమీందారుగారు
దేవుడుగారు ఈ పూట ఇక్కడే తింటారు —
కాళ్ళకు టించరైడిన్ ఇచ్చి
స్నానానికి ఫినాల్ తోడు !

* * *

4. ఎక్కడికి పోతున్నారు

ఎక్కడికి పోతున్నారు వీళ్ళు ?
పూర్వాం గుడికి పోయే వాళ్లు
ఆ మధ్య బడికి పోయే వాళ్ళు
ఇప్పు డెక్కడికి పోతున్నారు వీళ్ళు ?

ఎక్కడికో పోతున్నారు —
మరేం చేస్తారు ?
గ్రామ దేవతల నుంచి జాబాల దాకా
చిత్తం పూజల మీద — ప్రజల మీద కాదు ,
టీచర్ల నుంచి ప్రొఫెసర్ల దాకా
దృష్టి జీతం మీద — చేతం మీద కాదు ?

మరి — తల్లి దండ్రులు లేరా అంటే —
ఉన్నా లేనట్టే ,
వాళ్ళ ఇరవై నాలుగు గంటలూ
వృత్తి ఉద్యోగ సేవలకే చాలవు .

ఇక ఏం చేస్తారు ఈ పసివాళ్ళ ?
ఎక్కడికో పోతున్నారు , పాపం !
పూలనూ , పండ్లనూ విసిరేసి
పుస్తకాలనూ , ముద్దుమురిపాలనూ చించేసి
గతం తెలియక , భవిష్యత్తు కనిపించక
వర్తమానం పొమ్మని పొగ పెడుతుండగా —
పాపం — ఏం చేస్తారు ?

గుండెలను బండలు చేసుకొంటూ
ఆ రాళ్ళతో జేబులు నింపుకొంటూ

వాటిని ఇటూ , అటూ — దారిపొడుగునా
కనిపించిన దాని కేసెల్లా విసిరికొడుతూ
నిరాశతో , కోపంతో , విచ్చిగా
పోతున్నా రెక్కడికో ?

మంచి , చెడ్డ తెలియని అమాయకులు ?
లక్షణమైన శిక్షణకు నోచుకోని అనిరుద్ధులు ?

* * *

5. నా వారసత్వపు హక్కులు

విశ్వాన్నే ఆర్యం చెయ్యా లనుకొని ,
తాను కులంలేని వాడైనా , బ్రహ్మర్షి అయి
నమ్మదగ్గ భార్యకోసం
నానా దేశాలూ వెతుకుతున్న వశిష్ఠుడికి
ఆ మాలమాదిగ పిల్ల అరుంధతే దొరకొండావుంటే ?

ఇద్దరి నుంచి అద్దరికి తరింప జేస్తూ
మానవ సేవా పరాయణ అయిన మత్స్యగంధి —
ఆ నాడు అరుంధతి మనుమడైన పరాశరుడు
మోహంతో మీద చెయ్యావేసి నప్పుడు —
కోపంతో మూతిపళ్ళ రాలగొట్టివుంటే ?

సంతులేకుండానే వితంతువు లై పోయిన
అంబికా అంబాలికా సోదరీ మణులు
అత్తగారి ఆజ్ఞల్ని ధిక్కరించి ,
పరపురుషుడైన వ్యాసుణ్ణి తిరస్కరించి
పాతివ్రత్యాన్ని ప్రదర్శించి వుంటే ?

వేద వ్యాసుడు పుట్టేవాడే కాదు ,
మహా భారతానికి కథే పుండేది కాదు ;

ఆర్యజాతి వ్యక్తిత్వానికే ఆదిపురుషుడు
వ్యాసుడు మూలమాదిగ వాడే కదా ;
ఈ నాడు అతడు అగ్రవర్ణం వాడు ,
అతడి వంశం వాణ్ణినేను అంత్యజుణ్ణి ;
ఇదే — మన భారతీయ సమాజ ధర్మం
నేటి దాకా సాధించిన పురోగమనం ;

ఈ శ్మశానాన్ని ఎందుకు తవ్వుతున్నా నంటారా ;
వేదవేదాంగ వైభవాలపై నాకు గల
వారసత్వపు హక్కులు దొంగిలించబడి
ఇక్కడే పాతిపెట్టబడినై కనుక ;
నేను తెలుసుకొని తిరగబడతా నన్న భయంతో
నన్ను ఇంతకాలంగా వెలివేసి పుంచారు కనుక ;

ఇప్పుడీ హక్కులు నాకేమీ ఉపయోగించవు నిజమే —
కాని—వీటిని త్రవ్వితీసి ,
ఇవి నావని ప్రపంచానికి చూపి ,
ఆ తర్వాత—గర్వంగా అవతల పారేస్తాను ;
తీవితో తలెత్తుకు తిరుగు తాను ;

* * *

6. మతం ఒక పిచ్చి

శివాయ నమః
నారాయణాయ నమః
శక్త్యై నమః
బుద్ధాయ నమః
అల్లాయ నమః
యెహోవాయ నమః
కారల్ మార్క్సవే నమః
మహాత్మా గాంధినే నమః
డాక్టర్ అంబేడ్కరాయ నమః
లైబ్ కోసం నమః !

ఎవరు స్వామీ తమరు ?
నేనా , నేను —
నేను విశ్వామిత్ర సమన్వయ వాదిని !

తమరు హిందు వా ?
ఏం , అలా అడుగు తున్నావు ?
క్షమించాలి—ఈ రకం పిచ్చి వుండేది
ఒక్క హిందువుడిలోనే లెండి !

మానవు డంటే ఒక జంతువు
మతం అంటే ఒక రకం పిచ్చి !
ఒకొక జంతువుకి ఒకొక పిచ్చి
మానవుడికి మత పిచ్చి !
హిందువుడికి అదనంగా
ఒక విశ్వాసమన్వయ పిచ్చి !

ఓయి , నానామత సమన్వయ వాదీ !
కృణ్వాంతో విశ్వాం ఆర్యాం అంటూ
వేదారణ్యాలు చేసిన అరణ్యారోదనం నుంచి —
ఈశ్వర్ అల్లా తేరే నాం అంటూ
జాతి చెపులు పగల గొట్టిన స్వాతంత్రోద్యమం నుంచి —
నీ దాకా—ఇంతమంది నిస్సార మతులు
ఈ గంగా గోదావరీ కావేరీ ఒండ్రుమట్టిలో
ఎలా పుట్టారో , విధి వైపరీత్యం !

ఓరి , మూర్ఖుడా , మతం విషం రా , విషం !
నల్లమం దన్నా డెవడో , అది అబద్ధం !
మతం విషం , ఆత్మనే చంపుతున్న విషం !
నానా విషాలూ కలిపిన కషాయం
అమృతం అవుతుందా , బాబూ ?
నీ నానామత సమన్వయ ప్రయత్నమూ అంతే ,
అది విషం , దాన్ని సాంతం నిర్మూలించి పారెయ్ !

మానవ భావన నుంచి
మతాన్ని తొలగించ గలిగితే చాలు
విశ్వమానవ శ్రేయస్సు
సర్వమానవ సమతోషస్సు
సద్య స్సముద్భూత మవుతుంది ,
ప్రతిప్రాణీ సంప త్సమృద్ధ మవుతుంది !

మబ్బు విడిచిన సూర్యుడిలా
మానవాత్మ జాజ్వల్యమాన మవుతుంది !

* * *

7. నమఃస్వామికం

నమస్కారి మండీ , నమస్కారం
బంట్రోతు గారికి నమస్కారం
వట్టి నమస్కారం కాదండీ ,
ఇదిగో , టీ తాగిరండి !

గుమాస్తా గారికి నమస్కారం
ఆఫీసరు గారికి నమస్కారం
ఐ డైనా , ఇంకా ఏం వర్కండీ ?
అలా బజారుకు పోదాం పదండి !

మెంబరు గారికి నమస్కారం
మంత్రి గారికి నమస్కారం
"డోర్వాలి" చూశారా ?
పిక్చరా ? తారూ , బారూ కూడ !

ఆలయంలో అమ్మవారికి నమస్కారం
గుడిలో శివుడి గారికి నమస్కారం
కొబ్బరి కాయే కాదండీ —
గొర్రె పోతును కూడ తెచ్చా !

ఇక్కడింకా ఎవరెవరో ఉన్నారే !
అయ్యా , అందరికీ నమస్కారం !
నా నమస్కారం —
మస్కా పురస్కారం !

ఏదో పేదవాణ్ణి , తమ భక్తుణ్ణి
నా కున్న పది లక్షలూ

ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్‌లో వుండి పోయి —
జేబులో పైసా లేదు , సార్ !

ఈ కాంట్రాక్టు మీ రివ్వక పోతే
ఇక నా చావు ఆకటి చావే ,
మీరు ప్రజా సేవకులు ,
ఈ ప్రజాస్వామికంలో
నేను కనీసం ఒక నాయకుణ్ణి !

కనీసం వచ్చే ఎన్నికల దాకా అయినా
మీరు నన్ను ప్రతికించక తప్పదు !
ఆ తర్వాత —చూస్తారు గా ?
అందరికీ ఒకో నమస్కారం ,
ధన లక్ష్మి పురస్కారం !

* * *

8. పానిసల జాబితా

ప్రభూ ! మా పేర్లను
వోటర్ల జాబితా నుంచి తొలగించి
పానిసల జాబితాలో చేర్పించండి !
చచ్చి , మీ కడుపున పుడతాం !

పానిసల జాబితా అనేది ఇప్పుడు లేదంటారా ?
పూర్వం రాజుల పాలనలో వుండేదే !
ఇప్పు డీది ప్రజల పాలన అంటారా ?
పానిసల జాబితా స్థానంలో
వోటర్ల జాబితా వచ్చిం దంటారా ?

అయ్యో—ఖానిసలమై వుండే
ఏ అబ్రహాం లింకన్ వంటివాడి కోసమో అయినా
ఎదురు చూస్తూ బ్రతికే వాళ్ళమే !
ఈ ఓటర్ల జాబితా నుంచి
మమ్మల్ని ఏ దేవుడుద్ధరించగలడు ?

అదేమి టయ్యా , అలా ఏడుస్తారు ?
ఓటంటే ఏమి టనుకొంటున్నారు ?
అది మా పాలిటి శని , ప్రభూ !
ఒక ప్రక్క రకరకాల జెండాల వాళ్ళు
మరో ప్రక్క మా పూరి ఖామందుల వార్లు
ఈ ఓటు అమ్మోరు కోసం
మా ప్రాణాలు తోడేస్తున్నారు
మా గుడిసెలు తగల బెట్టేస్తున్నారు
ఖానిసల మండే సుఖ శాంతులు సెలం
మా పేద ఓటర్లకు లేవు , మహాప్రభో !

ఆ ఓట్లేవో—మీ దొరలే వుంచేసుకోండి
మా గుడిసెల్లో మమ్మల్ని బ్రతక నివ్వండి
మేం వెనకబడ్డ వాళ్ళం , బలహీన వర్గాల వాళ్ళం
విలువైన దేన్నీ కాపాడుకోలేం !

ఓటు ఇంద్రనీలం కంటె అపాయకరం
ఈ దేశంలో పేదలకు ఓటుండడం
పక్షిలో పాపముండడమే !
ఈ ఓట్లు చెలగాట్లతో మమ్మల్ని చంపకండి !
దయచేసి , జాబితా మార్చెయ్యండి !

* * *

9. కులమతాలకు ఉమ్మడి కాష్ఠం

ఆకాశంలో మంటలు ! మంటలు !
అమ్మో , ఏదో కాలిపోతున్నది
కాలిపోతూ కూలిపోతున్నది
ఇంకేముంది , అంతా బూడిద !

క్షణం ముందు వరకూ —
అదొక కోట్ల విలువైన మహా విమానం
ఇప్పు డది వట్టి మసి , మట్టి !
అందులోని ప్రయాణికులు
కోటీశ్వరులు , కుబేరుని వారసులు
ఇప్పుడు వట్టి పీనుగు పెంటలు !

స్త్రీలు , పురుషులు , బాలలు , వృద్ధులు
హిందువులు , ముస్లింలు , క్రైస్తవులు , బౌద్ధులు
మంత్రులు , ఉద్యోగులు , వ్యాపారులు , చారులు
క్షణం ముందు వరకూ ఎన్నో రకాల వాళ్లు
ఇప్పు డందరూ ఒకే రకం కళేబరాలు !
కొంత వృత్తి మ తాతీత మాంసపిండాలు !

ఏది ముఖం , ఏది నడుం , ఏది కాలు , ఏది చేయి
ఏ బుర్ర ఎవరిది , ఏ బొర్ర ఎవరిది ?
ఇంతకూ విడివిడిగా ఏమున్న దక్కడ ?
అందరిచేతా విధి అని విలువబడే ధర్మవ్యాధుడు
విమానం అనబడే ఒక వేట జంతువును
క్రైమా కొట్టి పెట్టిన ఒకే పోగు అది !
అన్ని మతాలూ , కులాలూ , జాతులూ , వృత్తులూ
కలిసి కార్చిన ఒకే కన్నీటి గంగ అది !

ఒరే , మానవుడా , మూర్ఖుడా , బుద్ధిహీనుడా !
అలా చూడు , ఆ శ్మశాన కాష్ఠ జ్వాలలు !
మానవు డొకడే , మానవత ఒకటే —
ఆ ఉమ్మడి అగ్ని సంస్కార జ్వాలలు
కులమత వృత్తి విభేదాలకు అంత్యక్రియలు !

నేర్చుకో అనుభవం నుంచి
మార్చుకో దుస్తులు !

* * *

10. భగవంతు డొక కొట్టిన పిండి

నాకు తెలియ కడుగుతాను —
అడగండి ! అడగండి !
నిన్ను తిరుపతిలో చూశాను —
అవునండి , ధర్మదర్శనం క్యూలో ?
నిన్ను శ్రీశైలంలో చూశాను —
అవునండి , శివలింగం కౌగిట్లో ?
నిన్ను కాచిగూడా గుడిలో చూశాను —
అవునండి , ఆంజనేయుడి తోక దగ్గర ?

నిన్ను వాసరలో చూశాను —
అవునండి , సరస్వతి చరణ సన్నిధిలో ?
నిన్ను హరద్వారంలో చూశాను —
అవునండి , గంగాశివుల సంధ్యాతాండవ దీపావళితో !
నిన్ను నాస్తిక సభలో చూశాను —
అవునండి , భ్రమేవాహపు బ్రహ్మాసనంపై !

నీవు ఆస్తికుడివా ?
అవు నండీ

నాస్తికుడివా ?
అవు నండి
నీ వుద్దేశం ?
నాదే నండి
నీ ఆదర్శం ?
నేనే నండి !

దేనికైనా , బ్రహ్మజ్ఞానే సమర్థుడు , స్వామీ !
బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నుడికి
భగవంతు డొక కొట్టిన పిండి !
దానితో అతడు పకోడీలు వండుకు తినవచ్చు
పాయసం చేసుకు తాగవచ్చు
గుమ్మంలో ముగ్గులు కూడ పెట్టుకోవచ్చు !
సామాన్యుల కది సాధ్యం కాదు ,
నన్ను సామాన్యుడనుకో వద్దు

* * *

11. మనిషే మార్గదర్శకుడు

నేను నిజం అనుకొన్న దానిని
నిష్ఠూరమైనా చెప్పక తప్పదు —

రాముణ్ని దేవుణ్ని చేసి
రామాయణాన్ని పురాణం చేశాం ,
బుద్ధుడికి జాతక కథ లంట గట్టి
మనిషికి అందకుండా విసిరేశాం ,
నూరుశాతం పురుషుడైన కృష్ణుణ్ని
నారాయణుణ్ని చేసి వదిలేశాం ,

ప్రతిభావంతుడైన ప్రతి వాణ్ణి
ఇలా పరమేశ్వరుణ్ణి చేసేస్తూ
ప్రజల మధ్యనుంచి తీసేస్తూ వుంటే
ఇక సామాన్యుడు పెరిగే దెలా ?
సంఘాభ్యుదయం జరిగే దెలా ?

మనిషికి మార్గదర్శకుడు
తనకంటె ముందున్న పెద్దమనిషి,
భగవంతుడు కాదు.

అందుకే, నేను —
మానవుడై పుట్టి, మహాత్ముడుగా ప్రతికి,
మనుగడ చాలించిన ఏ గొప్ప వాణ్ణి
దేవుణ్ణి చేసి దూరం చేసుకోను.

దేవుణ్ణి ఆదర్శంగా పెట్టుకోవడం
పులిని చూచి నక్కవాతలు పెట్టుకోవడం.

* * *

12. చచ్చినవాణ్ణి సాయ మడిగితే

రామాయణాన్ని, భారతాన్ని, పురాణాలను
సాహిత్య దృష్టితో చదవండి
వాటి కథల్ని నాటకాలుగా, సినిమాలుగా
కళా దృష్టితో చూడండి
ఆయా పాత్రల భక్తి కరుణ శృంగార వాక్కులను
శ్రవణ పేయంగా వినండి
అనుభూతి పొందండి
ఆనందించండి !

కాని—అవి
పాత కథ లన్న సత్యాన్ని మరవకండి ।
ఆయా కాలాల్లో అక్కడక్కడ పుట్టి
మంచిగానో , చెడ్డగానో బ్రతికి
నాడే చచ్చిపోయిన వ్యక్తుల కథ లవి ,
వా ళ్ళినాడు బ్రతికి లేరు .

రాముడు త్రేతాయుగంలో పుట్టి
ఆ యుగంలోనే మరణించిన మహారాజు ,
మీ కాయన ఆదర్శపురుషు డైతే
ఆయన చూపిన మార్గాన్ని స్వీకరించండి .
అంతే గాని —
ఈ నాడు రామా అనిపిలిస్తే
పలుకుతా డని మాత్రం భ్రమపడకండి .

ఎవరికో , ఎక్కడో పలికా డనో
కనిపించా డనో వచ్చే వార్తలు
మత బోధకుల దంభాలో
మూఢ భక్తుల మనోబింబాలో మాత్రమే ,
అవి నిజం కావు , కాబోవు ।

"రామ" అనే మాటకు మంత్రశక్తి వున్నదంటే
అది కౌసల్యా కొడుకు " రామ " కాదు
ఆత్మారాము డంటే రామాయణం రాముడు కాదు
శబ్ద సామ్యం చంపేసింది జాతి ఆత్మశక్తిని ।

" కృష్ణా " అంటూ ఆ నాడు ఏ వ్యక్తి పిల్చినా
కృష్ణుడు ప్రత్యక్ష మయ్యే వీలుంది .
కృష్ణ నిర్యాణం తర్వాత , ఆ మరునాడే
మరది పార్థుడికే దిక్కులేక పోయింది కద ।

ఆ నాడు చచ్చిన వాడు
ఈ నాడు ఎలా సాయపడతాడు ?
రాముడు , కృష్ణుడు అవతార మూర్తు లంటే —
అసలు విష్ణువునే ఆరాధించ వచ్చుగా ?
చాలించబడ్డ తాత్కాలిక అవతారాల నెందుకు ?
ఒకొక్క అవతారం
ఒకొక్క పనికోసం వచ్చిపోయి నట్టిది .

వారి వ్యక్తిత్వాల పట్లగౌరవం అంటారా ?
అయితే—అంతకంటె ఎక్కువ పరిధిలో
ఎక్కువ మానవ సేవ చేసిన గాంధీ , అంబేడ్కర్ వంటి
మహితుల్ని కూడ ఆ జాబితాలో చేర్చండి !

వీరపూజ మంచిదే—కాని
మన కష్టాలనూ , కోరికలనూ తీర్చడానికి
ఏనాడో చచ్చిపోయిన ఆ వీరుల్ని విలుస్తూ
భజనలు చేస్తూ కూర్చుంటే మాత్రం
ఫలితం ఏమీ వుండదని గుర్తించండి !

ముఖ్యంగా యువకులికి చెపుతున్నాను —
మీరైనా భ్రాంతి నుంచి బైట పడండి !
మానవుణ్ని మరో మెట్టుకు పెరగనివ్వండి !

* * *

13. వద్దు రాంబందులు

ఆంధ్రప్రదేశ రాజ్యంలో ఆ మధ్య
ఒక మూడేళ్ళ పాటి రాజకీయ కథ —
అన్నదమ్ముల సంబంధాలకే కాదు
అఖిల భారత జాతీయతకే కాదు
మొత్తం మానవత్వానికే
గొంతు దిగని వ్యాధ :

ఆ పరువు మర్యాదల చిత్రవధల కాలంలో
కవులూ , కోకిలలూ పారిపోయి
గోవులూ , గోవత్సాలూ నలిగి పోయి
మృత్యువూ , మూర్ఖత్వమూ చెట్టాపట్టాలతో
రాక్ అండ్ రోల్ తాండవం చేస్తున్నప్పుడు :—

నక్కలూ , రాంబందులూ పోటీ పడి
ప్రజల్ని పలాహారం చేసుకొంటూ —
సాగరాణం నన్నయాదులనూ
రాయలాణం పెద్దనాదులనూ
తెలుంగాణం పోతనాదులనూ
ముక్కలు కోసి , సీక్ కబాబ్ చేసి
ప్రాంతీయోన్మాద స్వార్థ ప్రాంతీతో
నంజుకు తింటు న్నప్పుడు —

ఇందిర చకితయై
గిరిజ కుపితయై
సరస్వతి మహితయై
సర్వాంధ్రను ఉద్ధరించడం కోసం

ఆది వరాహమూర్తి ప్రసన్నతలా
రాష్ట్రపతి పాలన అవతరించింది
రాజ్యం అనాగరికం కాలేదని నిరూపించింది !

అబ్బ , ఎంత ఘోరం జరిగింది
ఎంత గండం గడిచింది ,

త్రిమూర్త్యాత్మక శక్తిత్రయీ !
నిజంగానే తెగులు వాళ్ళను ఉద్ధరిస్తావా , తల్లీ !
అయితే—రాష్ట్రపతిలలో ప్రజా పాలనకు స్వస్తి చెప్పు !
సరాసరి కేంద్రపాలననే స్థిరీకరించు !

ఈ రాజకీయ రాబందుల , నక్కల
కరుణా కటాక్ష వీక్షణాలు మా కొద్దు !
కేంద్రంలో ఇందిర , రాజ్యంలో గిరిజ
హృదయంలో సరస్వతి చాలు మాకు !

వద్దు రాబందులు —
వద్దు నక్కలు !

* * *

14. ఇల్లు చేరుకోవాలి

ఇంటికి పోవాలి !
ఏమైనా సరే —
తక్షణం ఇల్లు చేరుకోవాలి !

ఇక్కడి హోటళ్ళు మొసళ్ళు
ఇక్కడి వీధులు వ్యాధులు !
ఇక్కడి పురజనులు —
పాపం , వట్టి గిరిజనులు
నోరూ వాయీ లేని హరిజనులు !
ఒక్కక్షణమైనా ఇక్కడికి వుండలేను
ఏమైనా సరే ఇంటికి పోవాలి !

ఇక్కడికి నన్ను తెచ్చిన పెద్దలు
మళ్ళీ కనిపించ లేదు
పెద్దల స్వభావమే అంత !
పని తీరిన తర్వాత సాక్షాత్తు ఆ
బొమ్మన్న అయినా , వట్టి తిమ్మన్నే !

ఒక మొసలి నోట్లోపడి , విషం తిని
విరేచనాలు పట్టుకొన్న వాణ్ణి
బస్సులో ఎలా ప్రయాణం చెయ్యగలను ?
రైల్లో రిజర్వేషను లేదు ,
ఇక్కడొక క్షణం వుండలేను !
సొంతూరు జ్ఞాపకం వచ్చేకొలదీ
పొరుగూరు మరీ బాధిస్తోంది !

ఎక్కడెక్కడ తిరిగినా
ఎన్నెన్ని గౌరవాలు పొందినా
తిరుగు లేని తృప్తి కోసం
తరుగు లేని శాంతి కోసం
ఇల్లు చేరుకోవాలి —
ఇల్లు గుయ్యారం గుడిసైనా సరే
ఇల్లాలు గయ్యాళి గంపైనా సరే ,

రవికైనా అంతే
కవికైనా అంతే ,
దూరం కూడ ఎంతో లేదు , కాని
దారే తోచడం లేదు ;

* * *

15. ఒక్కొక్కడి కొక్కొక్క రోగం

ఓహో , ఊరంతా ఇక్కడే వుందే ;
బాబాజీ వచ్చారుగా ;
వస్తే—ఏమి టట ;
ఆయన సర్వరోగ నివారణ యోగర్షి ;
ఒకో మూపుతో , చిరునవ్వుతో , స్పర్శతో ,
మంత్ర విభూతి బొట్టు వగైరాతో—ఆయన
నివారించలేని బాధంటూ లేదుట ;

అయితే—ఈ వూళ్ళోవా ళ్ళంతా
ఏదో ఒక రోగంతో చస్తున్న వాళ్లేనా ;

అరే ; అరే ; అదిగో , అదిగో
గూండా ముండపతి ; రౌడీ రంగపతి ,

మన కులపతి ! వా రబ్బాయి మలపతి !
డోరికే డోర్వాలి—దొరగారి ప్రేయసి !

అదిగో—మన సర్కారు డాక్టరు
అకాడమీ పైసు అవారు ఏకరు
వ్యాయామ కళాకేంద్ర డైరెక్టరు !

దేవుడి లాంటి పంచాయతీ ప్రసిడెంటు
ప్రతి పుద్యామానికీ ముందుండే స్టూడెంటు
లక్షలు గడించిన ఆ భిక్షాలు
భిక్ష మెత్తుకొంటున్న ఈ వరహాలు !

ఓరి, బాబో ! ఈ అందరికీ ఏవో రోగాలే !
కుబేరులకూ గజ్జి కురుపులే !
యములాళ్ళకూ యమ గండాలే ?

ఈ మానవ లోకంలో
ఒకొక్కడి కొకొక్క రోగం !
పైకి బాగానే కనిపిస్తారు
లోపల ఏదో కుళ్లు, ఏవో పుళ్ళు !
అంచమైన దంత క్షతాల వెనక
గార పట్టిన పుచ్చు పళ్ళు !

మన కవిగారు కూడ వచ్చాడే
ఈయన కేం రోగమో !

* * *

16. నినాదాలు విప్లవం తెస్తాయా

అయ్యా , మహా కవీ !
నీ కవిత్వాంతో
మా కడుపులు నిండుతా యంటావా ?

ఎవరా అడుగు తున్నది ?
పిల్లలా ? పెద్దలా ? ప్రజలా ? నాయకులా ?

ఓహో , సోదర సోదరీ మణులారా !
మీరు చేస్తున్న నినాదాలలో అయినా
మీ కడుపులు నిండుతున్నాయా ?
నిజం చెప్పండి , సంతోషిస్తాను !

ప్రతి పండక్కో మీకు కానుకలు తెస్తున్నది
దేవదూత తాతయ్యోనా ? పిల్లలూ !
నీవు కొట్టిన ఒకొక్క కొబ్బరి కాయకు
ఒకొక్క మార్కు అయినా పడిందా , విద్యార్థీ ?
అన్నిసార్లు కొండకు వెళ్ళావే
పదవి ఎందుకు నిలవలేదు , మాజీమంత్రీ ?

పురాణాల్లోను , సినీమాల్లోనూ తప్ప
దేవు డ్నెప్పుడైనా చూశావా , భక్తుడా ?
పతే ద్వైవ మంటూ మగవాడు చేసే ప్రచారాన్ని
నిజంగానే నమ్ముతున్నావా , యువ మహిళా ?
పేదరికం పోవాలి , ఉద్యోగం రావాలి అంటూ
ఊరేగింపులు జరిపినంత మాత్రం చేతనే
విప్లవ పరిణామం వచ్చేస్తుందా , యువకుడా ?

మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలవు ,
నినాదాలతో విప్లవం రాదు
నా కవిత్వం మీ కడుపు నింపదు
నిజం , నిజం , ముమ్మాటికీ నిజం !
మరి—ఇప్పు డేమిటి కర్తవ్యం ?

గరీబీ హఠావో అంటూ అరిచి , అరిచి
సోషలిజం రావాలి అంటూ ఎగిరి , ఎగిరి
సమ్మెలు , నిరాహార దీక్షలు చేసి , చేసి
కడుపు నిండక , నోర్లైనా తడవక
సొమ్మసిల్లి ఎక్కడో పడిపోయి నప్పుడు
నన్ను జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి , మహాశయా !

నా కావ్యాలలో దేన్ని ఎక్కడ తెరిచినా
గంపెడు ఓదార్పైనా లభించక పోదు —
గుక్కెడు మధువైనా దొరకక పోదు !

* * *

★

అమెరికా —

దున్నలు! దున్నలు!

★

17 యువకులున్నారు జాగ్రత్త

తుపాకి పేలింది ;
అదిగో , అటుకేసి పేలింది ;
పదండిరా , పదండి
షికారీ ఎవడో ఎవడి కొరకో
వాడు కాల్చిన కోడో , లేడో కావాలి
పదండిరా , పదండి
పైబడి లాక్కొద్దాం , పదండి ;

మన పాలేళ్ళనీ , పని వాళ్ళనీ పోగుచెయ్యండి
వాళ్ళ పేర్లమీద షేర్లు తీసుకోండి
వాటన్నిటినీ మనింటికి చేర్చెయ్యండి
దొడ్లో పీపా లున్నై చూడండి
ఒకో చుక్కేసుకు పదండి ;

యువకులున్నారు జాగ్రత్త ;
వాళ్ళు న్యాయమంటారు , ధర్మమంటారు
ఏవో లక్ష్యా లంటూ చస్తారు
బ్రతుకు రహస్యం తెలియని
బడుద్ధాయిలు ;
యువకుల్ని మాత్రం దూరంగా వుంచండి.
యువక మేళం
మన నోటికి తాళం ;

ఒక కోడో , లేడో
మనందరికీ ఏం చాలుతుం దంటారా ;
చాలకపోతే షికారీ లేడా ;

వాణ్ణో కాల్చుకు తినేద్దాం
అగస్త్యుడు తిన లేదా వాతాపిని ?

పర్వాలేదు , పదండి
అలస్యం చేస్తే —
ఇక మన పని పస్తే !
ప్రజాస్వామికంలో అయినా
పైబడి తినే వాడే రాజు .
పదండిరా , పదండి
పంచుకు తినేద్దాం , పదండి !

* * *

18. మేకతోలు వాతాపులు

ఆస్తికు డంటే —
భయమూ భక్తి కలవాడు .
చెడు అంటే భయం ,
మంచి అంటే భక్తి .

భయం నుంచి పుట్టేదే పరాక్రమం
దానితో అతడు చెడును జయిస్తాడు .
భక్తి నుంచి పుట్టేదే విశ్వాజనీనత
దానితో అతడు మంచిని పూజిస్తాడు .

నాస్తికు డంటే —
మంచి చెడ్డలతో నిమిత్తం లేకుండా
మతాన్నే పట్టుకు వ్రేలాడే వాడు ,
మనిషిని మనిషిగా గుర్తించని వాడు .

దేవుడు లే డనేవాడు నాస్తికుడు కాడు ,
ఉన్మాదనే వాడు ఆస్తికుడూ కాడు .
ఆస్తిక్యం నుంచి నాస్తిక్యాన్ని విడదీసేది
ఆత్మవత్ సర్వభూతాని వైఖరి .

నేటి మతం మతం కాదు ,
అదొక రాజకీయ తద్ధితం .
రాజకీయం వ్యాఘ్రం ,
మతం గోముఖ వ్యాఘ్రం .

ఎంత కాలం గొర్రెవుగా వుంటావే , జనతా ?
సింహం వై తిరగబడి రాక్షసవధ చెయ్యి !
నీతులతో , నినాదాలతో డోరేగుతున్న
ఈ వేషగాళ్ళ వట్టి మహిషాసురులే కాదు ,
మేక తోలు కప్పుకొన్న నాతాపులు కూడ !

* * *

19. అమ్మో - దున్నలు

దున్నలు , దున్నలు , దున్నలు !
అమ్మో , దున్నలు , దున్నలు !
కారు దున్నలు , కొట్ల దున్నలు
ఉరుకొర్చేస్తున్నై డోళ్ళమీదికి
అమ్మో , దున్నలు , దున్నలు !

" సర్వమంగళ మాంగల్యే ,
శివే , సర్వార్థ సాధకే ,

శరణ్యే త్ర్యంబకే , దేవీ ,
నారాయణీ , నమస్తుతే , ”

డొక్కమీదికి ఉరుకొచ్చేస్తున్నై ,
కళ్లు మూసుకు దుముకొచ్చేస్తున్నై ,
పంట పొలాలు తొక్కేస్తున్నై ,
ప్రజల కృషిని మెక్కేస్తున్నై ,
అమ్మో , దున్నలు , దున్నలు ,

“ సర్వ దేవ మయీం దేవీం
సర్వమంత్రమయీం పరాం
ఆత్మానాం చింతయేత్ దేవీం
పరమానంద రూపిణీం , ”

త్యాగం వెంట త్యాగం చేస్తూ
ప్రజలు ఎముకల గూళ్లైపోతున్నారు ,
ఎముకల గూళ్ళను విరుచుకు తినేస్తూ
దున్నలు కొవ్వొక్కి పోతున్నై ,
సింహోందిరా ! సిద్ధం కా ,
పాశుపత శక్తో ! చేతికిరా !

అయ్యాయ్యో , అదేమిటి , ఈశ్వరీ ?
ఏమిటా హడావిడి ?
దున్నలా ? ఎక్కడివి ? ఎప్పటివి ?
మతి పోయిందా మహిషాసుర మర్దనీ ?

అయ్యో , ఆ చదరంగం బలగా న్నంతా
అలా చిమ్మేస్తున్నా వేమిటీ ?
గుర్రాలను రేసుల్లోకీ
ఏనుగుల్ని సర్కసుల్లోకీ

రథాల్ని మ్యూజియంల లోకి
రాజుల్ని రంభల కౌగిళ్ళ లోకి
మంత్రుల్ని మాజీ మంటల్లోకి
ఆలా విసిరి పారేస్తున్నా వేమిటి ?
ఏమిటి , దున్న లంటున్నావ్ ?
ఎందు కలా కంగారు పడిపోతున్నావ్ ?

నీవు మహిషాసురుణ్ని చంపి
చాల కాల మయింది
అతడి దున్నలదండు గుండెలు పగిలి
యుగాలు గడిచినై
ఇది కలియుగం , ప్రజల యుగం
ప్రజలే ఇప్పుడు స్వాయంపాలకులు
ఈ నాటి విశ్వారూపం జనం !
ఏవీ , ఎక్కడున్నై ఆ దున్నలు ?
చూపు , విరగ్గొట్టేస్తా వాటి వెన్నులు !

అహహహహా ! అవా ?
అవి విల్లమ్ములు కావు
గిలకల బద్దల బుక్కగొట్టాలు ,
అవి చతురంగబలాలు కావు
దసరా వేడుకల బుట్ట బొమ్మలు ,
అవి సింహనాదాలు కావు
అతణ్ణా పెనుల కోసం
అతాణా రాగంలో అడుక్కునే
పులి వేషగాళ్ళ దేవురింపులు !

నీవు సింహ వాహనవే—కాని
సింహా లెక్క స్వారీచేసే ఆడపిల్లలు

వందలు , వేలు ఉన్నారీ నాడు —
సరఁవులోనూ , రంగుల రాట్నాలోనూ ;

ఒకఁ మహిషాసురుణ్ని చంపావు నీవు ,
దెబ్బకు లక్షమంది మహిషాసురుల్ని చంపగల
వీరయువతులు ప్రతి కాలేజీలోనూ వున్నారిప్పుడు ;
ఎందుకు వృధా భయం ?
పద , మనదారిని మనం పోదాం ;

వృధా భయమా , ప్రభూ ?
నిజమైన భయం నేడే చుట్టుముట్టింది నరజాతిని ;
ఆ నాడు మహిషుడితో పాటే
వాడి రాకాసి దున్నలన్నీ చచ్చాయను కొన్నాం
చావ లేదు , శంభో , చావ లేదవి ;
అంతులేని మారు రూపాలు ధరించి
అలగా జనం మీద విరుచుకు పడ్డై
విరుచుకు తినేస్తున్నై వాళ్ళ బ్రతుకుల్ని ;

అమ్మో , దున్నలు ; దున్నలు ;
అలా చూడు , భక్తవత్సలా , శ్రీశైల వాసా ;
నీకు చెప్పుడే కాని చత్వారం లేదుకదా ?
అదిగో చూడు , ఆ బీభత్సం ;

అణుధూళి ధూమకేతువులు ;
ఆ ధాన్యలక్ష్మి చరణ చల న్మంజీర
కింకిణీ రసధ్వానుల మణుల కోసం
జట్టీ వ్యాపారపన్నగాల పన్నాగాలు ;
ఆ అమాయక రసమయ ఆనందమయ
సంపత్ ప్రష్టల బ్రతుకులపై
పదవీ రాజకీయాల విలయ తాండవాలు ;

ఆ రైతుల , కూలీల , శిల్పుల , నిపుణుల
నిరంతర కాయ కష్టంపై
పని దొంగల దోమ తొండాలు ।
ఆ నిజాయతీపరుల నిష్పాక్షిక కార్యక్రమాలపై
స్వప్రయోజక కుల తత్వాల కరకు కోరలు
లంచ గొండుల హస్తలాఘవాలు ।

అలా•ఎన్నని చెప్పను , ప్రభూ ?
అన్నీ దున్నలు ! అవే దున్నలు ! దున్నలు !
రూపాలు మార్చుకొని
పాపాలు పంచుకొంటున్న కారు దున్నలు !

అవును , దేవీ ! అవును , అవును !
అవతారాలు మారినా , అవే దున్నలు ।
చావలేదు మహిషాసురుడు ,
నశించలేదు అతడి దున్నల దండు !

లంచాలు , దొంగలాభాలు , మాయ నాటకాలు
పదవీ రాజకీయాల ఇంద్ర జాలాలు ,
భ్రాంది బారులలో
గాంధీ నాయకులకు సన్మానాలు !

మూఢభక్తి ప్రచారాలు
అధికార దుర్వినియోగాలు
ఆత్మవంచక బక జపాలు ,
బలహీనవర్గాల నోళ్ళు చూపి
బలవంతులు కడుపులు నింపుకోడాలు ,
నాయకుల నమ్మక ద్రోహాలు
జాతి సేవకుల అంగుడు లేని మింగుళ్ళు ,
అశక్తికి అధికార పీఠాలు

ప్రతిభకు ముష్టి మెతుకులు ,
ధనంతో జనాన్ని కొనివెయ్యాడాలు
జనశక్తి పేరుతో ధనశక్తి డోరేగడాలు !

నిజం , దేవీ , నిజం !
అవే దున్నలు ! దున్నలు ! దున్నలు !

మహిషాసురుడు చావలేదు
అతడి దున్నల దండు నశించలేదు
సోషల్ వర్కర్ల పేరుతో
సొసైటీని తినేస్తున్నై !
దేశోద్ధారకుల ముసుగులో
దేవాలయాలెక్కి కూర్చున్నై !
శవాల చుట్టూ రాబందుల్లా
పైసల్ని పసిగట్టి మూగుతున్నై !

రైతుకు కృషిఫలం దక్కడం లేదు
శ్రామికుడికి శ్రమఫలితం అందడం లేదు
ఉద్యోగికి జీతం డబ్బులు చాలడం లేదు
విద్యార్థికి భవిష్యత్తు కనబడడం లేదు !

అమ్మో , దున్నలు ! దున్నలు !
మంచితనాన్ని తొక్కేస్తున్నై !
ప్రతిభను ప్రాసిక్యూట్ చేసేస్తున్నై !
ప్రజల దైనందిన కాయకష్టాన్ని
సారాతో నంజుకు తినేస్తున్నై !
గొర్రెలను మచ్చిక చేసుకొని
కసాయిలకు అమ్మేస్తున్నై —
తామే భోక్తలుగా కూర్చొని
తాకా విందులు ఆరగిస్తున్నై !

దేవీ ! ఎలా ?
ఎలా ఈ ప్రజల్ని రక్షించడం ?

" చతుర్భుజే , చంద్రకళావతంసే ,
కుచోన్నతే , కుంకుమరాగ శోణే ,
పుండ్రేక్షు పాశాంకుశ పుష్పబాణ
హస్తే , నమస్తే జగదేక మాతః ! "

ఎంతటి కారుదున్నలై నా
నీ సింహం ముందు సున్నాలేగా ?
అవతరించు మళ్ళీ !
ఆదుకో మానవుణ్ణి !
నశించనీ దున్నలను
వికసించనీ మానవతా క్రొన్నగలను !

సర్వనారీ సమ్యక్ శక్త్యాంశవు నీవు
సహించకు స్వార్థాన్ని , క్రౌర్యాన్ని !
మృగం నుంచి మానవుడు జన్మిస్తే —
మానవుడి నుంచి దేవుడు జన్మించవద్దా ?

మానవుడు తిరిగి
మృగం కాదలుస్తున్నాడు నేడు
ఇంకా వట్టి పసివాడు
ఏదో మట్టి తినేస్తున్నాడు !

అవతరించు మళ్ళీ , అధిమానవ శక్తీశ్వరిగా !
మేలుకొల్పు విశ్వజనతను సంపూర్ణ మానవతకు !
క్షమించకు కలుపు మొక్కల్ని , చీడపురుగుల్ని
నరికి పారెయ్ న్యాయద్రోహుల్ని
పెరికి పారెయ్ ప్రగతి నిరోధకుల్ని !

ఇదిగో , నా శివ శక్తి
నీలో ఐక్యమై పోతున్నాను నేను
మహాకాళిగా దుష్టుల్ని సంహరించి ,
మహాలక్ష్మిగా ఐశ్వర్యాన్ని పెంపొందించి ,
మహాసరస్వతిగా ఆనందాన్ని పంచు ।

" చతుర్ముఖ ముఖాంభోజ
వన హంసీ వధూ ర్మమ
మానసే రమతాం నిత్యం
సర్వాఋక్లా సరస్వతీ ; "

* * *

20. ఇదిగో మోక్ష మార్గం

వెలిగించిన దీపం
ఆరిపోక తప్పదు ,
ఆరిపోయే దీపాలను
ఆరాధించను నేను .

అయితే—దీపమే అక్కర లేదా ?
ఎందు కక్కర లేదు ?
నిజమైన దీపమై వుండా లది —
మిణుగురు పురుగు కారాదు .

ఈ గుడు లన్నీ మట్టివి
ఈ దేవుళ్ళంతా మిణుగురులు
ఈ మతా లన్నీ దొంగల గుహలు
ఈ మనుషులు బుర్రలేని బొమ్మలు ;

ఏదీ దీపం ?
అసలు దీప మనేదే లేదిప్పుడు !
ఉన్నవన్నీ ఏళ్ళనాటి శిధిలావశేషాలు —
ఒకడి దంతం , మరొకడి కేశం ,
ఒక చెదలు తిన్న తాళపత్రం ,
ఒక చవుడు తిన్న శిలా శాసనం !

దెయ్యాపు మంటల్ని
దీపా లనుకొంటున్న గొర్రెల్లారా !
మీరు ఉరుకు తున్నది
కసాయి ఖానాల వైపు !

ఇదిగో మళ్ళం డీటు !
ఇదీ మోక్ష మార్గం !
కుల , మత , వర్ణ , వర్గ విముక్త మైన
విశ్వైక మానవతా మార్గం !
అరుణ తరుణ గుణ వరీయులకు
ఆనంద రసాద్వైతం !

* * *

21. చీమల పుట్టలు

నల్ల చీమలు , తెల్ల చీమలు
ఎర్ర చీమలు , పచ్చచీమలు
చలి చీమలు , పులి చీమలు
కండ చీమలు , రెక్కల చీమలు
అబ్బో , ఎన్నెన్ని రకాల చీమలు !
ఎన్నెన్ని రంగుల చీమలు !

ఒకో రంగు చీమలకు ఒకో పుట్ట
ఏ రకం చీమల కైనా ఉండే దొకే పొట్ట
ఏ పొట్ట నిండడాని కైనా
కావలసింది ఇన్ని గింజలు
గింజల కోసం గింజుకు చస్తున్నై లంజలు !

నల్లచీమ నోట్లోని బియ్యపు గింజను
తెల్ల చీమ లాక్కొంటున్నది
తెల్ల చీమ పుక్కిట్లోని కాకితం ముక్కను
కండ చీమ వీక్కొంటున్నది
నేల నిండా ఆహారం పున్నా —
అది తింటున్న లవమే ఇదీ కావా లంటున్నది !

చీమ కొంచెం సైజు మారితే , అదొక జాతి —
కొంచెం రంగు మారితే , అది మరొక జాతి !
దేశ కాలాలను బట్టి పాత్రల గుణవర్తనలు
మారుతూ వుంటై అని ఎరగని చీడలు !
తక్కిన అన్ని జాతుల మీదా
తన జాతే గొప్పదనుకొనే పీడలు !

ఈతి కో పుట్ట
ఎన్నో పుట్టలు ;
పుట్టకూ పుట్టకూ మధ్య
పొట్ట కూటి పోరాటాలు ;

తెలివి తక్కువ చీమలు
గింజల కోసం గింజకు చస్తుంటై
అవి పెట్టిన పుట్టలు
పాముల కిర వవు తుంటై !

ఇప్పుడు ఏ పుట్టలో చూచినా
వాటి నిండా పాములే !
కనీసం సుమతీశతక మైనా చదువుకోని చీమలు
కలిసి చలిచీమ లెలా అవుతై ?
ఆ పాముల పడగల నీడల్లో ఒదిగి
కప్పల్లా బ్రతుకు తున్నై !

అయ్యో , పాపం , చీమలు
రంగులే రాజ్యా లనుకొంటూ
హంగుల్ని పోగొట్టుకొన్న చీమలు !

స్వాపరాలు లేని చెట్టు చేమలు —
దూర భారాలు లేని దోమలు కూడ
తమకంటె తెలివె న వని
తెలియ లేని చీమలు !
తమలో తాము కొట్టుకు చస్తూ
తమ పుట్టల్ని
పాములకు కట్టబెడుతున్న చీమలు !

* * *

22. మానవుడు బాగుపడడం

మానవుడు
ఎలా బాగుపడతాడు ?
అంటే—ఇప్పుడు
చెడిపోయి వున్నా డనేగా ?
అవును !

సత్యం , అహింస , న్యాయం , నిజాయితీ
ఇవే కదా మనిషిని
మృగం నుంచి విడదీసే గుణాలు ?
ఇవి ఈ నాడు
ఒక్కడిలో అయినా వున్నాయా ?

లేవు , ముమ్మాటికీ లేవు !
అందుకే అడుగుతున్నాను —
మానవు డెలా బాగుపడతాడు ?
ఎప్పుడు మరో మెట్టెక్కు తాడు ?

చెప్పు మంటావా ?
తర్వాత తిట్టుకోవు కద ?
నన్ను నాస్తికు డనవు కద ?
ఉపేక్షించి పోవు కద ?

అయితే—చెపుతున్నాను విను !
మానవుడు బాగుపడడం —
మరో మెట్టెక్కడం —
మతం నుంచి బైట పడ్డప్పుడు !

తాను కల్పించుకొన్న దైవ భ్రాంతి నుంచి
తప్పించుకొని నిలబడి నప్పుడు ,
కర్మసిద్ధాంతాన్ని కాల రాచేసి నప్పుడు ,
తనను తాను తెలుసుకొని
తన్మయాత్మ డైనప్పుడు :

* * *

23. పశువే నయం

ఆది శంకరులు —
జ్ఞానా : భక్తుడా :
అయ్యో—ఆయన అద్వైతాచార్యుడు కదా :

మరి , భజగోవిందం మాట :
అదా , అది మూఢమతుల కోసం .
శివానంద లహరి :
భక్తుల కోసం .
సువర్ణ ధార :
ప్రజల కోసం .
సౌందర్య లహరి :
తన కోసం .

ఇదంతా నిర్గుణోపాసనేనా :
అవును—సగుణ బ్రహ్మ ద్వారా .

ఎవరా బ్రహ్మ :
నీ వే దనుకుంటే అదే —
నీ కోరిక కల్పించుకొన్న రూపం .
అయితే—ఎంతటి జ్ఞానికి కూడ

ఒక ఇష్టదైవం తప్పదన్న మాట ;
అవును , అది మానవుడి బలహీనత ;

తనను శత్రువుల నుంచి కాపాడడానికి
తన కోరికలను తీర్చడానికి
ఒక దైవం తనకు కావాలి ;

అలా కల్పించుకొన్న దైవం
అభయ హస్తం పట్టాలి ,
వరద హస్తం చూపాలి ;
మరో కొన్ని చేతుల్ని కూడ మొలిపించుకొని
ఉన్న ఆయుధా లన్నీ పుచ్చుకొని
తన చుట్టూ గస్తీ తిరగాలి ;
ఇలువే ల్పయి
తన ఇంటనే ఉండిపోవాలి ;

అప్పుడు ఇక భయం లే దనుకొంటూ ,
బ్రతుకుతాడు మనిషి ;
పాపం , మనిషి ;
జీవిత ధర్మంలో తనకంపె
పఱువే నయ మనిపించే మనిషి ;

* * *

24. నాకు రావలసిన బాకీ

నేను సూర్యుణ్ని కాదు
చంద్రుణ్ని ;

నా కున్నది ఎండకాదు
గుండె ;

నేను దోష రహితుణ్ని కాదు
దోషా కరుణ్ని ;

నా చేతిలోది ఖడ్గం కాదు
కళ ;

నేను స్థిరుణ్ని కాదు
హాని వృద్ధి లున్నవాణ్ని ;

నా సహచరి రాజ్యలక్ష్మి కాదు
ప్రజావాణి ;

నేను మహా నాయకుణ్ని కాదు
మామూలు మనిషిని ;

నేను తినేది ప్రజాధనం కాదు
నా కాయకష్ట ఫలం ;

నేను కోరేది మీ దయాధర్మ భిక్ష కాదు
నాకు రావలసిన బాకీ ;

నేను నిలబడింది లంచాల మేడ మీద కాదు
నీతీ నిజాయతీ ధర్మచక్రాల రథం మీద ;

ఓ , అహంకార కులాగ్రేసరా !
నా హక్కులేవో నా కిలా పారెయ్ !
హే , పీడిత విరికి జనమా !
ఇవిగో మీ హక్కులు
అధికారంతో అనుభవించం డిక !

* * *

25. ప్రపంచ పోటీలు

ప్రపంచంలోని వివిధ జాతుల మానవుల
జీవ సత్వాలకు , నైపుణ్యాలకు
గీటు రాళ్ళు ఒలింపిక్ ఆట గాళ్లు !

రకరకాల ఆటలు , పందాలు , పోటీలు !
శక్తి , యుక్తి , బలం , చలం
నేర్పు , ఓర్పు , వేగం , విక్రమం —
శక్తీశ్వర విశ్వారూప సందర్శనం అది !

ఈ విశ్వశక్తి ప్రదర్శనలలో
భీమార్జు నాది విజేతలకు
ఎన్నో వెండి బంగారు పతకాలు !

అందులో ఒకటీ మనకు రాదు !
ఈ నాడు ఒక్క భీముడు కూడ మనకు లేడు !

అయ్యో , ఎందుకు లేడు ?
మా గిరిజన గూడెంలో
ప్రతి వాడూ ఒక అర్జునుడే !

మా హరిజన వాడల్లో
ప్రతి వాడూ ఒక భీముడే !
ఇక్కడ ఇంతమంది మహోధృ లుండగా
అక్కడ విశ్వక్రీ పోటీలకు
సెంధవులూ , శిఖండులూ ,
పేడి కూడ తోడులేని ఉత్తర కుమారులూ
ఎలా వెళ్ళినట్లు ?
భారత వీరజాతి కింత
ఘో రావమానం ఎందుకు తెచ్చిపెట్టి నట్లు ?

అవన్నీ రాజకీయాలు !
భారత ప్రజాస్వామిక రాజకీయాలు !

ఈ మన రాజకీయాలలో
పైరవీకే కాని ప్రతిభకు చోటు లేదు !
ఆర్థిక పక్షపాతానికీ , బంధుప్రీతికీ తప్ప
శక్తి సామర్థ్యాలకు దిక్కు లేదు !

ఒలింపిక్ ఆటల పోటీలకు
అంతర్జాతీయ సాంస్కృతిక సమారోహాలకు
మనవాళ్ళు వెళ్ళడం —
అక్కడ మనజాతి గొప్పను చూపడానికి కాదు
విదేశ యాత్రా కండూతిని తీర్చుకోడానికి !
అవన్నీ రాజకీయాలు !
రావు మనకు కనీసం మెర్సీ పతకాలు !

అంతేనా ?
దుష్ట రాజకీయ దున్నల గిట్టల కింద
భారత కళా సంపదల కేదారాలు
మట్టి గొట్టుకు పోవలసిందేనా ?
ఇక మనం ఎందుకూ పనికి రామా ?

రామరామా , ఎందు కంత నిరాళ ?
మనకున్న శక్తులు మనకూ వున్నై గా ?
లంచాలు తీసుకోవడంలో
కంచాలు ఖాళీచెయ్యడంలో
బిచ్చమెత్తుకోవడంలో
కచ్చలు పెంచుకోవడంలో
ప్రపంచ పోటీలు పెడితే
పతకా లన్నీ మనకే రావా ?

లంచగొండి తనం
మన జాతీయ క్రీడ కాదా ?
దానికి నోబెల్ పై్రజు ఇస్తే
ప్రతి ఏడాదీ అది మనకే రాదా ?

పురుష సూక్తపు జాతి వాళ్ళం ,
సూక్తాన్ని బట్టీ పట్టి
బట్టీ సారాను త్రాగుతున్న వాళ్ళం ,
పురుషత్వాన్ని ఇతర జాతులకు వదిలి
పురుగుల్లా బ్రతుకుతున్న వాళ్ళం ,
రామాది పురుష లక్ష్యాలను చించేసి
రాజకీయాల పెంట కుప్పలపై
రామ బందులుగా విహరిస్తున్న వాళ్ళం ,
ఎవరికై నా తీసిపోతామా ?

పెట్టమనండి పోటీ పందాలను
ఒక్క దగాకోరు తనంలో ?
ఈ భూప్రపంచాన్నే కాదు
త్రిలోకాలనూ జయించగలడు
మనలో ఏ ఒక్కడైనా సరే
కూలీ మొదలు కోటీశ్వరుడి దాకా ?

పురుష సూక్తాలు పూర్వకాలం వాళ్ళకు
పౌరుషాలు పరాయి వాళ్ళకు ;
మన వేదాలు అపౌరుషేయాలు
అ పౌరుషమే మన ధర్మం ;
పరబ్రహ్మ నపుంసక లింగం ,
భారతీయుడు పుంలింగ మెట్లా ?

కోడిపందాల జాతి మనది
మనమే పొగరెక్కిన కోడి పుంజులం
మనలో మనం సుందోప సుందులం
ఇతరుల ముందు మిక్కిన పేసులం ;
మాయా వాదానికి వారసులం
మనుషుల్ని మాయచెయ్యడంలో
త్రిలోక ఛాంపియనులం మనమే ;
లంచం , మంచం , భిక్ష , కక్ష —
ఇదీ ప్రస్తుతం
మన గుణ కర్మల వ్యవస్థ ;

నిరాశ పడకండి ,
సోదర భారత యువకుల్లారా ;
మనకున్న శక్తులు మన కున్నై ;

కొత్త నీతులు సృష్టించండి
క్రొత్త పుంతలు తొక్కండి ;
వినకండి తలిదండ్రుల మాటలు
చించి పారెయ్యండి పాఠ్యగ్రంథాలు
కాపీలు కొట్టి పాసవ్వండి
రికమండేషనులతో అధికారులు కండి ;

పని చెయ్యకుండా జీతాలు తీసుకోండి ,
చేసిన పనికి లంచాలు గుంజుకోండి ;

అమ్మేసుకోండి క్రింది ఉద్యోగాల్ని
కొనేసుకోండి మీది పదవుల్ని ;
వెధవ ఒలింపిక్ పోటీలు —
మనమే పెడదాం ఇందుల్లో కొత్త పోటీలు ;
బంగారు , వెండి , కంచు , గడ్డి
అన్ని పతకాలూ మనకే వస్తై ;

మనకు సిగ్గు లేదు —
అక్కర లేదు ;
మగవాళ్ళం కాం —
అవును , కాం ;
హాకీ అనే కూపంలో
కూపస్థ మండూ కాలం —
సరే , కాలం ;
ఆ కూపం కూడా కూలిపోయింది —
పోతే పోయింది ;

ఓహో , యమ ధర్మ రాజా ;
డిస్మిస్ చేసెయ్ నీ భటుల్ని ;
నీకు నాలుగు రాళ్ళు సంపాదించి పెడతాం
వేసెయ్ ఆ ఖాళీలలో మమ్మల్ని ;
నీ లోకపు సందడి అంతా
మా దేశపు నల్ల ధనమేగా ;
అవి నీతి జిందాబాద్ ;
శక్తిసామర్థ్యాలు ముర్దాబాద్ ;

* * *

26. చీకట్లో అర సున్న

చీకట్లో అర సున్న
కనిపిస్తుం దంటాడు మా వాడు :

చిమ్మ చీకట్లో
గాలి వాన చీకట్లో
కరెంటు పోయిన నగర వీధి చీకట్లో
వధువు సిగ్గుపడ్డ శోభనంగది చీకట్లో
కాళరాత్రి చీకట్లో కూడ
కనిపిస్తుం దంటాడు అర సున్న :

వెధవ అరసున్న-ఎవడి కాక్కావాలిరా : అంటే
కావలసిన వాళ్ళకే అంటాడు :
కవి కంటె చాల చిన్నవాడు
కవి సృష్టించిన అందాలకు
అర్థాలు చెప్పుకొంటూ బ్రతికేవాడు
కవిని బట్టీపట్టి పండితు డైన వాడు
కవినే విమర్శిస్తున్నా డీ నాడు :

అయితే-చీకటిని సృష్టించిన వాడూ కవేగా :
అందులో ఏముందో, ఏం లేదో
ఋషి కనుక తన కక్కరలేక పోవచ్చు :
పదిమందితో పోటీపడి బ్రతకవలసిన
పండితుడి కక్కర లేదా :
ఈ లోకంలో మనిషికి మిగిలిం దేమిటి :
చీకటి ఒక్కటేగా :

చీకటిలో దేవులాడవలసిన వాడికి
నెల వంక లాంటి అరసు నై ్నా
కనివించక పోతే —
ఆ వెనక పొదల్లో మెరిసే
ఆకలి పులి కళ్ళ నుంచి
తప్పించుకోవడం ఎలా ?

పాపం , నిజానికి , ఈ నాడు
లోకంలోని ప్రతి మనిషీ
ప్రజాస్వామికంలోని ఓటరులా
చీకట్లోని అరసున్నే ?

* * *

27. మానవు లెక్క డున్నా

మా బస్సుకు ఆక్సిడెం టయింది ?
కంట్రోలు తప్పి , దేనికో గుద్దుకొని ,
పేలి , కాలిపోయింది ?
చితికిన పండునుంచి గింజల్లా
చెల్లా చెదరై పోయాం మేం ?

అయ్యో , ఆ ప్రక్కకూర్చున్న కాటుక కళ్ళు ?
లే దనకుండా ఎక్కించుకునే ఆ కండక్టరు ?
ఎందరో తన శకటం కింద పడి చస్తున్నా
తాను మాత్రం బ్రతికేవుంటున్న డ్రైవరు ?
అంతమంది ప్రయాణీకులు ?
ఏమై పోయారో ఆ అర్ధరాత్రి చీకట్లో ?
ఎవరైనా మిగిలారో లేదో ?

ఆ కాలిపోతున్న బస్సు మంటల వెలుగుతో
ముక్కకు సూటిగా పోయాం మేం ;
మే మంటే ఎవరు ? నేనే ;
నాతో మరెవరో వున్నారన్న భ్రాంతి ;

ఏ మంట మా యాత్రకు అగ్నిసంస్కార మైందో
అదే మాకు వెలుగు చూపించింది ,
అదే ఆరి చీకట్లో ముంచింది ;

మబ్బుకమ్మిన ముసుగు చీకట్లో
నడిచాం , నడిచాం , ఎటో , ఎంతదూరమో ;
సొమ్మసిల్లి పడిపోయాం , ఎక్కడో , ఎంతసేపో ;
మేం కన్ను తెరిచిందే మా జన్మభూమి అయింది ,
ప్రొద్దు పొడిచిందే మాకు తూర్పుది కన్నయింది ;

నాతో మరెవరో వున్నా రన్నది భ్రాంతా ?
కాదు , నిజంగానే వున్నా రక్కడ పడి ;
నలుగురూ ఒకరి కొకరు కొత్తవాళ్ళ
నలుగురూ నాలు గూళ్ళ వాళ్లు ;

కన్నీటి కంతాలతో మూలుగుతున్నారు వాళ్లు —
వృద్ధుడు కూతురు కోసం
బాలిక తండ్రి కోసం
యువతి భర్తకోసం
యువకుడు ప్రియురాలి కోసం ;
ఎవరే దిక్కుకు పోయారో ;
అసలు బ్రతికున్నారో లేదో ;

ఎందుకు బ్రతికుండరు ?
మనం బ్రతికి లేమా ?

ఐస్సులోని అందర్నీ కుదిపేసి
నాల్గు దిక్కులకూ తరిమింది ఆక్సిడెంటు :
ఎవరో కొత్తవాళ్ళం నలుగురం
ఈ దిక్కున కలవడమూ ఆక్సిడెంటే :
కన్నీరు నించి ఏం లాభం :
కలిసి వున్నవాళ్ళమే కుటుంబం :

ఇప్పుడు మేం అయిదుగురం ఒక కుటుంబం ,
మేం కన్ను తెరిచిన ఇదే మా జన్మ భూమి :
మాకు లాగే మా వాళ్ళంతా
ఎక్కడెక్కడో వున్నారు :
మానవు లెక్కడున్నా మా వాళ్ళే
మా వాళ్ళున్న భూము లన్నీ మా భూములే :

* * *

28. ముగ్గురు భార్యలు

నాకు ముగ్గురు భార్యలు ,
దశరథుణ్ణి మాత్రం కాదు నేను .

పెద్దామెకు భక్తుణ్ణి కాదు
చిన్నామెకు సేవకుణ్ణి కాదు
నడుమామె పట్ల నిర్లక్ష్యతా లేదు
నేను సోషలిస్టును .

ఆ ముగ్గురూ
ఒకే గుత్తిలోని మూడు పువ్వులు .

త్రి సంధ్యా రాగోజ్వల వదన గాయత్రి
సూర్యుని చుట్టూ వలె —

ఆ మూడు ముఖాల గుత్తి
నా చుట్టూ తిరుగుతూ వుంటుంది
నా ఒకో అభిరుచికి
ఒకో ముఖం పెదవి కలుపుతూ .

అయితే—ఆ ముగ్గురూ
ఎంత వయ్యారులో
అంత గయ్యాళులు ,
ఒకొక్కరితో
ఒకొక్క అవస్థ ,
ఒకో అవస్థ ఒకో లోక వ్యవస్థ !

నా భార్యలు
లోకానుభవ గుణ ధుర్యాలు
కాలాను గుణ మాధుర్యాలు !
కాని—గుమ్మంలో తాము
ఒకరిపై ఒకరు దూసిన కత్తులు
గుండెల్లో మాత్రం
మూడు లోకాలకూ ముగ్గు రమ్మలు .

ఇక—నేను—ఈ ముగ్గురితో
త్రి కాల బాధితుణ్ణి అయినా —
కాలేశ్వరుణ్ణి కనుక —
దేశకాల పాత్రోత్తర పరమాత్మను గా
బ్రతికి వుంటున్నాను !
ఒక భ్రాంతిమ దలంకార రసావర్తం
నా ఇతివృత్తం !

29. గద్దలూ, ఉండేలు బద్దలూ

సంగీత సాహిత్యాలు
చిలకా గోరింక ల్లా బ్రతకాలి :

గోరింక కాదు —
పావురం అన మంటున్నా రెవరో :
కళా రంగం కూడ
రాజకీయ కదనరంగ మేనా :

రామ చిలక ఆనందానికి రాయల్ అంబాసిడర్ :
ఋక సందేశా లెన్నో శుభోదయా లైనై :
కపోత సందేశ మొక్క టైనా
కత్తికి కారుణ్యాం నేర్పగలిగిందా :

కత్తి లేకుండా కాకరకాయ కూడ
గొంతు దిగ దంటున్నారు కదూ :
అంతే నండీ, అంతే
గోరింక లంతా పావురాలు కండి :
గొప్పగొప్ప శాంతి సందేశాలతో
గొంతులు కొయ్యండి
గొంతుకలో వేసుకోండి :

కనీసం—చిలకల్ని అయినా
చిత్తంలో భద్రపరుచుకోండి :
పైని గద్ద లున్నై
క్రింద ఉండేలు బద్ద లున్నై :

* * *

30. కవిత వల్ల ప్రయోజనం

మనిషికి చదువు అవసరమా ?
సుఖంగా బ్రతకడానికి
చదు వక్కర లేదు .

ఇదిగో , ఈ మేడ ఎవరిది ?
అదిగో , ఆ కోట ఎవరిది ?
ఈ సిటీలోని ఆ స్తిపరులలో
ఎవరి పనిని వారు చేసు కొంటూ
స్వాతంత్రంగా జీవిస్తున్న వారిలో
చదువుకొన్నవా శ్నింత మంది ?

సుఖంగా బ్రతకడానికి
చదువే అక్కర లేదు ,
సాహిత్యం దాకా ఎందుకు ?

ఉజ్వలంగా బ్రతకడానికి
విద్య అవసరం —
యూనివర్సిటీ విద్య కావచ్చు ,
ఇంద్రజాల విద్య కావచ్చు ?

ఆనందంగా బ్రతకా లనుకొన్నప్పుడే
అవసర మవుతుంది సాహిత్యం ?
సాహిత్యంలో కవిత
సాహిత్యంలో అమృతం ?

కవిత ఒక భోగవస్తువు ,
అది ఎవరో ఒక కొందరికే ?

జవానికి కావలసింది
చవుక బియ్యాపు దుకాణం ,
రత్నాల షాపు కాదు ;
జనాభ్యుదయానికి కావలసినవాడు
రాజకీయ విప్లవకారుడు ,
కవి కాదు .

రామాయణం చదవడం
రాముడిలా ఎదగడానికి కాదు ,
హరిశ్చంద్ర నాటకం చూడడం
సత్యం పలకడం నేర్చుకోడానికి కాదు ,
సర్కసు చూడడం సరదాకు
లా చదవడం బ్రతుకు తెరువుకు .

బుద్ధుడు , క్రైస్తు , మార్క్సు , మహాత్ముడు ,
అంబేడ్కరు వంటి మానవోద్ధారకులలో
ఒక్కడూ కవి కాదు .
రచనను విప్లవ వ్యూహ రచనగా
విన్యాసింప జేసేవాడు
రాధా మనోరథు డైనా
రాజకీయ రథ సారథే ;

కవిత ఒక అద్వితీయమైన అమృతం ;
కవి తానే మంధరమూ , వాసుకీ అయి
దైత్యులూ , ఆదిత్యులూ తానే అయి
తానే పాల్కడలీ , మహాకూర్మమూ అయి
చుట్టుముట్టే విషాన్ని తానే కంఠగతం చేసుకొని
అమృతాన్ని సృష్టించి , అరచేతిలో పెట్టుకొని ,
ధన్వంతరిగా తానే అవతరిస్తాడు
గుండె గుండెనూ తడతాడు

ప్రతి సరసుడికీ పంచుతాడు ;
బిచ్చగా డైన దాత , భక్తు డైన భగవంతుడు
ఎవడైనా వుంటే—అతడే కవి ;

అయితే —
దాత వల్ల ఏమిటి ప్రయోజనం ;
మన అన్నదాన సిద్ధాంతం
ఆకలి తీర్చగలిగిందా కోటి కొకరి కైనా ;
భగవంతుడి వల్ల ఏమిటి లాభం ;
మన భక్తవత్సల విశ్వాసం
రక్షించ గలిగిందా దేశాన్ని దాస్యం నుంచి ;

ఎవడి దయాధర్మ భిక్ష వద్దు ;
నీకు ఉప్పు , పప్పు , బియ్యం కావలిస్తే
సూపరు బజారుకు వెళ్ళు ;
ఉద్యోగం , ప్రమోషను , పర్మిట్టు కావలిస్తే
అయ్యగారి కిచను గార్డెనుకు వెళ్ళు ;
సర్వం పోయినా చవకడబ్బు కావా లనుకొంటే
రేసులు , లాటరీలు , బ్రోకెట్లు చాల వున్నై ;
ఏ వృత్తికో , ఉద్యోగానికో పనికిరాక పోతే
రాజకీయమో , సాంఘిక సేవో లేదా ;
తృప్తిగా తిని , తాగి , ఆనందించా లనుకొంటేనే
ఇటు నా వద్దకు రా ;
ఇదిగో , కవిత ;

31. నాకు పేదరికం లేదు

నాకు తిండి దొరక్క పోతే
నేను పస్తు లుండను ,
ఉపవాసాలు చేస్తాను ;
నాకు పేదరికం లేదు .

నాకు బట్ట దొరక్కపోతే
నేను చింకి పాతలు కట్టను ,
దిగంబ రోద్యమం నిర్వహిస్తాను ;
నాకు పేదరికం లేదు .

నాకు కొంప దొరక్క పోతే
పేవుమెంట్లు పై కూర్చోను ,
శ్రీ ఋక యోగినే అవుతాను ;
నాకు పేదరికం లేదు .

* * *

32. అందరూ - నేనూ

అందరూ పైకి చూస్తు న్నప్పుడు
నేను క్రిందికి చూస్తాను ;

పచ్చని చేలు , పైరు పాటలు , తోటలు ,
రైతు బిడ్డలు , నదీ కాంతలు , కళలు ;
ఆనందం విరుస్తుంది నాలో ,
ఆకాశానికి పొంగుతుంది అమృతం ;

అందరూ క్రిందికి చూస్తు న్నప్పుడు
నేను పైకి చూస్తాను ;

చుక్కలో , చంద్రుడో , సూర్యుడో ,
మబ్బులో , మెరుపులో , మాయా శూన్యమో ;
అమృతం కురుస్తుంది నాపై ,
ఆ నందం విరుస్తుంది నాలో ;

నే నెక్కడ చూస్తే అక్కడ
అమృతం కురుస్తుంది ,
ఆ నందం విరుస్తుంది ;

నిజానికి —
క్రింద నుంచి విరిసే దంతా
పై నుంచి కురిసేదే ,
పై నుంచి కురిసే దంతా
క్రింద నుంచి విరిసేదే ;

33. పాత్రతో పనిలేదు

నే నిక మానేస్తా ;
ఏమిటో ;
కవిత్వం వ్రాయడం ;

అరే , నవ్వుతున్నారా ?
నవ్వండి , నవ్వండి ;
నే నేదో దుర్యోధను ణ్ణనుకోకండి ;

పాపం , దుర్యోధనుడు ;
వాడే సరసుడై వుంటే
ద్రౌపదే నవ్విం దనుకొంటే
ఆమెను ఆరాధించే వాడు ;
విరసంతో విషం నింపుకొని
పగపట్టి పామై పోయాడు , పాపం ;

ఇంతకూ—మీరు నవ్వడం —
అలవా టైన వాణ్ణి
ఎలా మానగల నని కదూ ?

ఆకాశంలో పద్యంగా ప్రవహించే వాణ్ణి
దూకి , గేయంలో పడ్డాను ;
అక్కడి నుంచి గెంతి , గద్యం మీద పడ్డాను ;
ఇక్కడి నుంచి ఇక —

మరి నవ్వుతున్నారే ;
వెండిదో , గాజుదో , మట్టిదో

పాత్రపే దైతే ఏం అంటున్నారా ?
అవును , మధువు కదూ కావలసింది ;
జానపద సుధా సముద్రాన్ని అంతా
మట్టి ముంతలతో ముంచుకు తాగడం లేదా ?

కావచ్చు—నాకూ జ్ఞాపకం వున్నై
దోసిలిపట్టి దాహం తీర్చుకొన్న రోజులు ;
నిజమే—మీ రనేది ;

కవిత్వం ఒక ప్రక్రియకు బందీ కాదు
ఒక భాషకు పరిమితం కాదు
ఒక స్వేచ్ఛా సుందర మధుర భావన అది ;

కవిత్వం వ్రాసేదీ , చదివేదీ కాదు
ఆస్వాదించి , ఆనందించే దది ;

ఇంతకూ—నాకు ఒక పాత్రతో పనిలే దంటారు ?
నిత్యం మధు వందిస్తూనే వుంటా నంటారు ?
సరే , కానివ్వండి ;
మీ మాటే సాగనివ్వండి ;

* * *

34. ఆనంద రాయబారులు

ఏ వేవో , ఎన్నెన్నో లోకాలోకాల నుంచి
అ పూర్వసౌందర్య మాధుర్యాలను
మనిషికి మచ్చు చూపించ వచ్చిన
అనంద రాయబారులు కవులు :

స్వర్గం నుంచి అప్సరల పెదవులతో
కల్ప వృక్షాల కల్లును
మందారాల మధువును —

వైకుంఠం నుంచి భోగ భాగ్యాలను
మనోవైభవ లీలా విలాసాలను —

కైలాసం నుంచి శివానంద లహరులను
కళానంద శోభా పారవశ్యాన్ని —

గోలోకం నుంచి రాధా రాగ సౌభాగ్యాన్ని
రసానంద పారమ్యాన్ని —

ఇలా—ఎన్నెన్నో , ఏ వేవో
బహి రంత రాభ్యంతర
దివ్య నవ్య భవ్య లోకాల నుంచి
అనే కానేక సౌందర్యాలను , రసాలను
మాధుర్యాలను తెస్తారు కవులు
మనిషికి మచ్చు చూపించడానికి .

ఆత్మ సాఫల్యానికి
ఆనంద రాయబారి కవి :

ఏ లోకం నుంచి తాను వచ్చాడో
ఆ లోకంలో , తమ రాజ్యంలో
మానవాత్మ సౌఖ్యానికి , శ్రేయానికి
ఏయే సౌకర్యాలు , సౌలభ్యాలు
మాహాత్మ్యాలు ఉన్నాయో చెపుతాడు కవి ,
మచ్చు చూపుతాడు కవి :

అందరినీ విను
అన్ని మచ్చులూ చూడు
ఏది నచ్చితే దాన్ని తీసుకో :

ఏ సౌందర్య మైనా
స్వర్గ సుధను అందివ్వాగలదు ,
ఏ విలాస మైనా
వైకుంఠాన్ని రుచిచూపగలదు ,
ఏ నట న్న వాలక అయినా
ఆనంద గంగలో ఓల లాడించ గలదు ,
ఇన్ని మచ్చలు
నీ ఎన్నిక కోసం :

అభిరుచులు అనేకం
ఏ రుచికి ఆ పదార్థం :
నచ్చిన దాన్ని స్వీకరించు
అనుభవించు :
నచ్చక పోతే నిరాకరించు ,
నిరశించకు :
నీ కకక్కుర లేకపోతే తోసెయ్ ,
తోసెయ్యకు :

వసంతంలా పూచినా
వర్షంలా ప్రవహించినా

ఎండలా మండినా
చలిలా కొరికినా
ఏ కవి ఏ రూపంలో వచ్చినా —
అతడు వేషధారి కాక
నిజమైన కవే అయినప్పుడు
నీకు భయం అక్కర లేదు .

అన్నీ చూడు
ఎన్నుకో నీ అభిరుచిని బట్టి :

ఒక్కటి మాత్రం గుర్తుంచుకో —
మళ్ళీ మళ్ళీ చదవా లనివించేది సాహిత్యం
మళ్ళీ మళ్ళీ వినా లనివించేది సంగీతం
మళ్ళీ మళ్ళీ చూడా లనివించేది శిల్పం
ఈ కళా కమనీయ సంసారమే కవిత :

పొంగలను బాధలను తొలగించి
నిరాశా నిస్పృహలను డోదేసి
మనస్సును ఉత్తేజ పరచి
ఆత్మను అలరించేది కవిత :

కూడు , గుడ్డ , కొంప
అవి భౌతి కావసరాలు ,
సంగీతం , సాహిత్యం , శిల్పం
ఇవి ఆత్మావసరాలు ,
ఈ త్రివేణీ సంగమ సంసార సుధను
హృదయాని కందిచ్చే వాడే కవి :
కవు లందర్నీ చూడు :
నన్ను కూడ చూడు :

* * *

35. విత్తనాల మడి

కాల ప్రవాహం లో
ప్రతిక్షణమూ ఒక అల ;
అది లేచి పడడమే వర్తమానం ;

బ్రహ్మ క్షేత్రంలో
ప్రతి కణమూ ఒక బీజం ;
అది వికసించడమే జీవితం ;

కాల గర్భం లో
గతం ఎలా ప్రసుప్తమో
భవిష్యత్తూ అలానే ప్రసుప్తం ;

వర్తమానం అనే ఉభయ భారతి
గతాన్ని నిద్ర పుచ్చుతూ —
భవిష్యత్తును లేపుకొంటూ పోతుంటుంది
విరామం లేకుండా —
నమస్సు కనో , నాస్తి కనో
మధ్యలో పని వొదిలి పోకుండా ;

ఉన్న దెక్కడికి పోతుంది ;
లేని దెక్కడి నుంచి వస్తుంది ;

" తమసులో దాగి కాన్పించ దంతె కాని
లేని దన్నది విజ్ఞాన లే దొకింత "
అన్నాను నేను నా " దీపసభ " కావ్యంలో
ఒక పాతికేళ్ళ క్రితం ;
చదవ లేదు కదూ నీవు ;

మా తాతయ్యా నేడు లేడు ,
నూరేళ్ళ క్రితం కూడ లేడు ;
అటు అనంత కాలంగా లేడు ,
ఇటు అనంత కాలంగా లేడు ;
ఈ మధ్యలో —
చటుక్కున ఎక్కడి నుంచి వచ్చినట్టు ?
తటుక్కుమని ఎక్కడికి పోయినట్టు ?

వర్షం కురిసింది —
ఎక్కడి నుంచి కురిసింది ?
బిందువు ఆకాశంలో వుంది .

గడ్డి మొలిచింది —
ఎక్కడి నుంచి మొలిచింది ?
విత్తనం భూమిలో వుంది ;

వెలుగెక్కడి నుంచి వస్తున్నది ?
ఆరి , ఎక్కడికి పోతున్నది ?
అది ఎక్కడి నుంచీ రాదు
ఎక్కడికీ పోదు
అది అక్కడే వుంది ;

వీలవగానే ప్రత్యక్ష మయ్యే నౌకరు
అంత వరకూ ఎక్కడ వున్నాడు ?
అక్కడే వున్నాడు
కనివించకుండా వున్నా డంతే ;

ప్రవాహానికి భూమి లాగే
కాల ప్రవాహానికి ఆధారం బ్రహ్మ .
ప్రవాహా లనేకం

కాల ప్రవాహా లనంతం ;
ఈ అన్నిటికీ బ్రహ్మ ఒక జీవ క్షేత్రం —
ఒక విత్తనాల మడి ;

ఈ నిరంతర కాల వేగంలో
ప్రతి క్షణమూ ఒక వర్తమానం ,
క్షణంలోని ప్రతి అలా ఒక వేకువ ,
అలలోని ప్రతి బిందువూ ఒక సర్గ ;

బిందువు లోని పరమ బీజాణువులు
అనంతకోటి జీవరాసులు ;
ప్రతి జీవిదీ ఒక ప్రత్యేక కార్యాపరిధి ;
ఒక ప్రత్యేక జీవితం ;

బీజక్షేత్రం నుంచి వచ్చిన అంకురం
పెరిగి , పూచి , పండి , బీజమై —
మళ్ళా వచ్చిన చోటికే వెళ్ళి పోతుంది ;
ముందూ అది బీజమే
తర్వాతా అది బీజమే ;
గతమూ బీజమే
భవిష్యత్తూ బీజమే ;

అయితే—భవిష్యత్తు నుంచి గతానికి
బీజాణువు లేచి పడే టప్పుడు
కమనీయమైన ఆ కదలికలో
జిగేలు మన వచ్చు ఎన్నో రంగులు ;
ఎన్నో రుచులు , వాటి వాసనలు ;
ఆనందం పంచవచ్చు
అన్యోన్యా లింగనాలతో ;
పూర్ణాద్వైత పరబ్రహ్మ నుంచి
పుష్పించ వచ్చు రసాద్వైత జీవబ్రహ్మ ;

వెలుగు అదెంత గొప్పదైనా
ఆరిపోక తప్పదు ;
చీకటి ఎక్కడి దక్కడిదే ,
సచ్చిదానంద యోగ సమాధి ;

చీకటి గృహస్థు —
వెలుగు అతిధి ;
చీకటి పొలం —
వెలుగు పైరు ;

సృష్టిలోని ప్రతి పరమాణువూ
ఒక జీవ ద్వీపం ;
అంతకు ముందూ అది శక్తే ,
ఆ తర్వాతా అది శక్తే ;
శక్తి సత్యం , దీపం శివం ,
వాటి విలాస విన్యాసమే సుందరం ;

సౌర కుటుంబానికి సూర్యుడే యజమాని ,
మానవ జీవితానికి మధుమాసమే దొరసాని ;
విశ్వం నిండా అనేక లోకాలు , కుటుంబాలు ,
రకరకాల జీవులు , కాలాలు ;

జీవిత కాలం —
జీవిని బట్టి విరచితం ;
మల్లెకు ఒక రోజు ,
మనిషికి ఒక శతమానం ;

సూర్య గమనం ఆగిపోతే —
కాల ప్రవాహం నిలిచి పోదా ;
అప్పుడు —

భవిష్యత్తు పుట్టదు ;
వర్తమానం గిట్టదు ;
ప్రాణం అడదు ;
అజరామర స్థితి ;

కాల గమనం ఎదురు మళ్ళితే ;
అప్పుడు జీవులు —
గతం నుంచి పుట్టుకు రావచ్చు నా ;

మనిషి సమాధి నుంచి వృద్ధుడుగా పుట్టుకు వచ్చి
ప్రౌఢుడై , యువకుడై , బాలుడై
శిశువై నవ్వుతూ , ఏడుస్తూ
తల్లి గర్భంలో పిండమై , బీజమై
ప్రణయమై , ప్రణవమై పోవచ్చునా ;
పరమ భావమై పోవచ్చునా ;

పుట్టిన బీజం గిట్టి బీజమై పోయినప్పుడు
వృద్ధుడుగా పుట్టుకొచ్చే ప్రశ్న ఎక్కడిది ;
బాల్య యౌవన వార్ధక్యాలు భౌతికరూపం తోడిపి ;
అవి రగిలి , రాలి , మిగిలిన బీజాణువు
తనే స్వాయంభు వైన బ్రహ్మాణువు ;
అది మళ్ళ అంకురించవలసి నట్టిదే
కాల గమనం ఎటు మళ్ళినా ;

అందు వల్ల—సృష్టిని అర్థం చేసుకో ;
ఆశ్చర్య పడవద్దు దేనికీ ;

గులాబి తీగ—గులాబి పూలే ఎందుకు పూస్తున్నది ;
గుర్రం-గుర్రం పిల్లనే ఎందుకు కంటున్నది ;
తేటి ఎందుకు మధుమత్త మవుతున్నది ;
తేనెటీగ ఎందుకు శ్రమపడుతున్నది ;

నీ ప్రగతి నీ బీజగతం ,
నీ ప్రాభవం నీ కృషి స్థితం ;
పరబ్రహ్మ అని మనం అంటున్న దంతా
ఒక పరమానంద బీజక్షేత్రం ;
బీజం భువనేశ్వరం ;
భావం బ్రహ్మబంధురం ;

భావం భవ్యోత్తరం అయే కొలదీ
భవం భాగ్యావంతం అవుతూ వుంటుంది ;
విత్తనం చెట్టైతే ఎంతో
చెట్టు విత్తన మైనా అంతే ;

* * *

36. వాకిట్లో వసంత లక్ష్మి

ఒక ప్రక్క —
పంపులో నీళ్ళు లేవు
మార్కెట్లో కూరలు లేవు
జేబులో పైసలు లేవు ;

మరో ప్రక్క —
వసంత లక్ష్మి వచ్చి
వాకిట్లో నిలబడింది ;

ఏమి టలా చూస్తావు ;
ఒత్తేసుకో కళ్ళల్లోని దైన్యాన్ని ;
హత్తేసుకో వసంత లక్ష్మి హృదయాన్ని ;

గతరాత్రి చచ్చిపోయింది పాత ఏడాది ,
ఉషస్సుతో పుట్టుకొచ్చింది కొత్త ఉగాది ;
పాత కన్నీళ్ళు రాలిపోక పోతే
కొత్త వెలుగులకు చోటెక్కడిది ;

మనకే మున్నదో , ఏం లేదో
పండగ కేం తెలుస్తుంది ;
పండగకు కావలసింది గుండె ;
అది మన కుంది , చెప్పు స్వాగతం ;

కాలి పోతున్న గుడిసెల్ని కాలిపోనీ ;
వాటి సమాధులే పునాదులుగా
లేచే భవనాలకు రూపం కల్పించుకో ;

పాత ఏడాదీ ఏడాది క్రితం
కొత్తగానే పుట్టింది కాదా ;
పుట్టడం కాదు ముఖ్యం
పుట్టుక సార్థకం కావాలి ;
కాలిపోయిన గుడిసె స్థానంలో
మరో గుడిసె లేస్తే ఏం లాభం ;
అభ్యుదయం ఎలా సాధ్యం ;
అని కదూ నీ ఆలోచన ;

వందలు వేలు ఉగాదుల్ని
మనమే వ్యర్థం చేసుకోన్నాం ,
లోపం ఉగాదిది కాదు .
అది ప్రతిసారీ నవ్వుతూనే వస్తున్నది ,
మనమే దాన్ని ఏడ్పించి పంపేస్తున్నాం ;

మన కష్టాలు మనకే వుండనీ ,
మన సుఖాలను మధులక్ష్మికి పంచు ;

నిత్య కల్యాణం పందిరి కింద
నెరసిన తలలూ వుంటై ,
పచ్చ తోరణం ప్రణయ పంక్తిలో
పండిన కలలూ వుంటై ;

మల్లె పూల తీగల కింద
మంటి పెల్లలు కెలకొద్ద ;
కాకుల లోకగోలకు విసిగి
కోకిళ్ళను తరిమి కొట్టకు ;
ఎంతో గడ్డి తింటే కదా
ఒక సేరు పాలివ్వడం గొడ్డు ;

వన జ్యోత్స్నలు నీవు
వద్దు మృత్యాన్న పరిశోధన ;
నవోదయ లక్ష్మితో కలిసి
నవజీవన ప్రణాళికలు నిర్మిస్తాం ;
నాదోపాసనతో కోటకమే
నవభ్రమర మవుతున్నప్పుడు
రసోపాసనతో మానవుడు
రాజేశ్వరుడే ఎందుకు కాడు ;

మనది రసాద్వైతం , మనమే ఆనంద బ్రహ్మ ;
ఎందుకు చూస్తా వలా ఉగాది పచ్చడీలా ;
తీపితో చేదూ , చేదుతో వగరూ
కాపురాలు చెయ్యాక తప్పదు ;
అవిగో వస్తున్నై పంపులో నీళ్ళు ;
ఇక కడిగి కళ్ళకద్దుకో వసంత లక్ష్మి కాళ్ళు !

* * *

పాపం ప్రజలు

37. ఒక వోటు పోయింది !

వోటరు గారికి నమస్కారం !
మస్కా కాదండి , బాబు !
దేవుడు గా రన్నట్టే అన్నారే !
ఆయ నెవ రంటారా ?
మా గ్రూపు నాయకుడు గారు లెండి !
మస్కా అంటే ఆయనకు తెగ ఇష్టం —
నాకూ ఇష్టమే అనుకోండి !

అన్నట్టు—పంటలు బాగున్నాయా ?
పెద్ద పిల్లకు పెళ్ళి చేశారా ?
అవును , మీ కంతా మగపిల్లలే కదూ !

పెద్దవా డెక్కడ పని చేస్తున్నాడు ?
ఉద్యోగమే దొరక లేదా ?
మరి , నన్ను చూడ లేదేం ?
ఎప్పుడు చూశాగూ ?

అవునండోయ్ , అవును !
టాక్సీలకు తెగ తగలేశాం కదూ ?
అప్పుడు మీ రిచ్చిన పార్టీ ఏం మజాగావుంది !
ఇంకా పని ఏం కాలే దన్న మాట !

ఇప్పు డవుద్ది లెండి !
ఎన్నిక లయాక , ముందు మీ పనే చూస్తా !
మంత్రి చాన్సు కూడ వుంది లెండి !

అన్నట్టు—నాన్నగా రెలా వున్నారు ?
పోయి , నాలుగే ళ్ళయిందా ?
అయ్యో , ఒక వోటు పోయిందే ?

* * *

38. రోడ్డూ దొర బిడ్డే

దయ చెయ్యండి , దయ చెయ్యండి ?
ఎంత కాలానికి ? ఎంత కాలానికి ?
మళ్ళీ నిలబడ్డారా యేమిటి ?
అయి దేళ్లుగా కూర్చునే వున్నారుగా ?

నిజమే , పాపం —
ఒకటే కూర్చోవడం కదూ ?
బొజ్జ బాగా పెరిగింది ?
కాళ్ళకు నీరు కూడ చేరిందే ?

అది నీరు కాదు , బీరా ?
నిప్పు లాంటి తాటి చిగురులో
వుట్టి పెరిగిన మీకు
బీ రేం ఖర్మండీ ?

అందుకే ఇప్పుడు మళ్ళీ నిలబడుతున్నారా ?
హోదా మామూలు బీరు నుంచి
స్కాచ్ విస్కీకి పెరగా లంటారా ?
కట్టుకొంటున్న మేడలు వూర్తి కావా లంటారా ?

నిజమే సుమండీ ?
ఇన్ని పంచవర్ష ప్రణాళికలు మా కోస మని వేసి

కొన్నివేల కోట్లు మా పేర ఖర్చు పెట్టారు కదా ?
మా గుడిసెలు ఎలాగున్న వలాగే వుండిపోయాయి !

కనీసం-ఆ ఇసక రోడ్డైనా
పోనీ-ఆ కరెంటు తీగైనా
మీ వూరు చివరింటి దాకా వచ్చిందే కాని
మా పేటలోకి అడుగు పెట్టగలిగిందా ?
అబ్బో, అది మాత్రం దొరబిడ్డ కాదూ !

మా గుడిసెలు ఇక కోలుకోవు లెండి !
వీటి ఆకలి చచ్చిపోయింది !
మీ మేడలు బకాసురుడి జఠర జ్వాలలు !
కోట్లే కాదు, బూట్లే మింగి అరుపుకో గలవు !

మీరు కట్టించిన ప్రాజెక్టులు కూలిపోతే
పోతే పోతారు యెదవ రైతుకూలీ గొర్రెలు !
యముడి గారి దున్నలన్నీ దూకి ఢీ కొట్టినా
కూల గూడదు మీ అసలు సిమెంటు మేడలు !

ఇవిగో పట్టుకు పొండి, మా ఓట్లు !
మీ రైనా తొడుకోండి రత్నాల కోట్లు !

కొట్టండిరా, గుడిసెల గొర్రెల్లారా !
జై కొట్టండి, మన కార్డూలం గారికి !
కార్డూలం గారు ఎన్నికల్లో గెలవాలి !
వారు మంత్రో, ముఖ్యమంత్రో కావాలి !
వారూ, వారి పార్టీవారూ కుబేరులై —
మా బిచ్చగాళ్ళ దోసిట్లో దాన కర్ణులు కావాలి !

* * *

39. దుక్కి మొద్దువు కాదు

అన్నం పుట్టించే వాడు
తానే అన్నమై బ్రతికే వాడు
జాతికి వెన్నెముక అయిన వాడు—రైతు ;

రైతు వెన్నెముకే వజ్రం
అతడు నిరంతర నిత్య దధీచి ;
తనను తాను త్యాగం చేసుకొంటూ
విత్తనానికి వెలు గిస్తున్న జీవజ్యోతి ;

దివిలో సూర్యుడు —
భువి మీద ఆర్యుడు ;
ఏ కోరికా లేని వాడు
ఎల్ల కోరికలూ తీర్చేవాడు ;
సూర్యుడు జీవన దాత
ఆర్యుడు జీవిత నేత ;

దిన కరుడు కార్మికుడు
ధాన్యకరుడు కర్షకుడు ,
ఆ పైవాడితో ఈ క్రింది వాడు
వియ్య మందే కత
నరుడి నాగరి కత ;

ఈశ్వరుడికి ఒకే ఎద్దు
రైతుకు రెం డెద్దులు ;
విష్ణువుకు ఒకే చక్రం
రైతుకు రెండు చక్రాలు ;

బ్రహ్మ చతుర్ముఖుడు
రైతు బహు ముఖుడు ;
మానవుడి సమస్యలు శతాధికం
ఒకో సమస్యను
ఒకోముఖంతో పరిష్కరిస్తాడు రైతు ;

త్రిమూర్తులకు ప్రతినిధులు
పరస్పరం ప్రతి బింబాలు
ఈ దినకర ధాన్యకరులు ;
మానవుని అభ్యుదయానికి
మధు మయూఖులు , మహాత్ములు ;

అవును నిజమే , మహాత్ములు ;
లోకమాన్యులు , నేతాజీలు ,
రాం మోహనులు , వివేకానందులు ;
గాంధీజీలు , అంబేడ్కరులు ,
ఝాన్సీ లక్ష్మలు , దువ్వూరి సుబ్బమ్మలు ;
వాల్మీకులు , వ్యాసులు , రవీంద్రులు ,
బుద్ధులు , శంకరులు , మార్క్సులు ;
వేమన్నలు , భీమన్నలు , బ్రహ్మం గార్లు ;
ఒకొక్కడూ ఒకొక్క మహా యుగాన్ని
చెమ టోడ్చి పండించిన మహా కర్షకుడు ;

పనే పరమాత్మగా ,
ప్రతీ పని ప్రజా శ్రేయంగా ,
పని చేసిన ప్రతిక్షణమూ
ఒక పండగ రోజుగా ,
పండిన ప్రతి గింజనూ
పలికిన ప్రతి మాటనూ
విశ్వ సంక్షేమం కోసం యజిస్తూ ,

నిన్ను నీవు యజింపుకొంటూ ,
నిర్వికారంగా , నిష్కామ యోగివై
శ్రమిస్తున్న అన్నా ! రైతన్నా !
సృష్టి స్థితి దేవతవు నీవు
సాక్షాత్తు నీవే జీవ జగత్తువు !

ఒక్క జాతి భారాన్నే కాదు
నానా జాతుల భారాలను , దూరాలను కూడ
విశ్రాంతి లేకుండా మోస్తున్నని వెన్ను
వంగి , కుంగి , చిక్కి , శిథిలమైపోతున్నా
ఆదుకొనే నీతి ఏ జాతికీ లేదన్న
ఖిన్నత నీకు వద్దన్నా !

క్విట్ ఇండియా అన్నాడు గాంధీ
వైదొలగి పోయింది పారతంత్ర్యం !
క్విట్ పవర్టీ అన్నది ఇందిరా గాంధీ
తోక ముడిచేస్తుం దిక పేదరికం !

పాతి కేళ్ళకా ఈ నినాదం అంటావా ?
పాతి కేళ్ళైనా నిండకుండా
ప్రతిజ్ఞలు నేరవేర్చగల వా రెవరు ?
ఇప్పుడైనా వచ్చింది నినాదమే !
పని ఇంకా ప్రారంభం కావలసే వుంది !

అయితే—వ్యవసాయ మహాశయా !
క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం వెనక
అశేష ప్రజాసైన్యం వుంది —
క్విట్ పవర్టీ ఉద్యమం వెనక
కనీసం నీ వొక్కడ వైనా ఉన్నావా ?

ఏ ముళ్ళ మొక్కల్ని పెరికి పారెయ్యా అన్నా
ఏ పళ్ళ తోటల్ని పెంచా అన్నా
ఏ దరిద్రాలను నిర్మూలించా అన్నా
ఏ సౌభాగ్యాలను నిర్మించా అన్నా
నీవు కచ్చ బిగించకుండా
ఏ మవుద్ది ?

ఇదం బ్రాహ్మం , ఇదం క్షాత్రం అంటూ
నీ తొక్కే తుపాకిగా
నీ మాటే తూటాగా
ముందుకు నడు ?

సమ్యా కర్మషితో , సంకల్ప సిద్ధుడవై
సంప త్సుధను
సమంగా పంచి యిడు !

నీవు దుక్కి పెద్దువు కాదు ,
జీవజ్జగతికి నలుమోముల పెద్దవు ?
ఇక వద్దు నిద్ర ,
అందుకో రాజ ముద్ర ,

* * *

40. నిరంకుశాః ప్రొడ్యూసరాః

పాట తయా రైందా, కవి గారూ ?
అయిం దండీ, అయినట్టే నండీ !

ఏదీ, ఇలా పట్రండీ !
ఇదిగో నండీ —
పల్లవి కుదిరితే, పా పెంత లెండీ !

పది వారాలు కష్టపడి
ఒక పల్లవిని కుదిర్చా రన్న మాట !
మా నాయుడుశాస్త్రి కంటె నయమే లెండీ !
ఏది వినిపించండీ !

" నీ కాటుక కంటి నీరు
చనుకట్టు పయిన్ బడి డారు ! "

బ్రహ్మాండంగా వుందండీ, కవి గారు !
ఎక్కడో విన్నట్టు కూడ —

వుందాండీ !
ఎక్కడో విన్నట్టు కూడ వుందాండీ !
అదే నండీ నిజమైన గొప్ప కవిత్వం !
విన్న ట్టుండడం కంటె —
వినే వుండడం ఇంకా గొప్ప కవిత్వ మండీ !

అంత పాండిత్యం మా కెందుకు లెండీ !
కావలసింది సెప్పు —

పచ్చి సెక్స్ !
మాకు కాదండోయ్ , ప్రజలకు !

స్పాంజిని నీళ్ళలో ముంచి పిండి నట్టుగా
పాటలో ప్రతి మాటనూ
సెక్స్‌లో ముంచి పిండాలి మరి !

ముళ్యాంగా—క్లాస్ ఫోర్ వుంది చూశారూ .
ఆ గుడిసెల వాళ్ళు వాళ్ళ జన్మలో
తెల్ల తోలును మోకాళ్ళ దాటి చూసుండరు !
ఇక—కుర్రకారు సరే సరి —
వాళ్ళకు ఏ దెక్కడుందో తెలీదు !

దృశ్యాల్లోనే కాదు , పాటల్లో మాటల్లో కూడ
కొంగులూ , కుచ్చెళ్ళూ తొలుగుతూ వుండాలి !
తెర మీద తడి బట్టలు ఎంత నీళ్ళు కారిస్తే
అంత చొల్లు కారుస్తై ప్రేక్షకుల నోళ్ళు !

ఇళ్ళల్లో వాస్తవంగా అనుభవించలేక కాదు ,
అనుభవించడాని కక్కు డేముందీ !
ఆకలితో ఆవు రావురు మంటూ వచ్చి
మన హోళ్ళలో కుతకీర్చుకు పోతారు , పాపం !
మరి , వాళ్ళకు నిరాళ కలిగిస్తే ఎలా !
మనది బిజినెస్సే కాదండోయ్ , కవీ జీ !
ప్రధానం సేవ ! దరిద్ర నారాయణ సేవ !

ఎన్ని దరిద్రాల కైనా తట్టుకోవచ్చు ,
సెక్స్ దరిద్రం మహా దుర్భర మండీ !
పిండండీ , వండండీ , వడ్డించండీ

ఎంత సెక్సు నైనా తాగేయ గలరు
మన ఆధునిక ప్రేషక మహాజనులు ;

ఎడారు లండీ , బాబు , ఎడారులు ;
మీ తొలకరి జలు లేమూలకు ;
కురివించండి కుంభవర్షాలు ;
అప్పుడు కదా మన కుర్ర రైతులు
కాడెలు భుజాల కెత్తుకోవడం ;

అందుకే—చూపండి మీ మగసిరి ;
సిరితో నింపండి మా బాక్సులు మరి ;

* * *

41. వర్షాల కమిటీ

వర్షాలు పడడం లేదు ;
అవును , ఎందువల్ల పడడం లేదో ;
బహుశా , అవి —
మరెవరి వలలోనో పడివుంటై ;

ధర్మరాజు పరిపాలనలో
నెలకు మూడు వర్షా లట ;
కావచ్చు —
ఆ నాడు ఒక్కడే ధర్మరాజు ;
ఈ నాడు ;
అందరూ ధర్మరాజులే—యమ ;

పాపం పండుతున్నది
పైరు ఎండుతున్నది ;

ధరలు ఆకాశానికి
ధర్మం పాతాళానికి ;
న్యాయానికి స్థానం లేదు
స్థానానికి న్యాయం లేదు ;
కంచెలు చేలను మేసేస్తున్నై ;
లంచాలు కంచెలను కాజేస్తున్నై ;
ఆ నాడంతా సుభిక్షం
ఈ నాడంతా దుర్భిక్షం ;
నాటికీ, నేటికీ కూడ
మనల్ని వదలకుండా వున్న దొక్కటే—భిక్షం ;

ప్రజల దీపాలతో
ఇక్కడ దేవుడు ఊరేగుతున్నాడు,
దేవుడి (గుడిలో) దీపంతో
అక్కడ పూజారి ఇల్లు సర్దుకొంటున్నాడు ;
ప్రజల సంగతి దేవుడికి తెలుసు
దేవుడి రహస్యం పూజారికి తెలుసు ;
ఈ ఇద్దరూ అధికారులకు అలుసు ;

ఇంతకీ—వర్షాలు ఏ మైనై ;
అవి ఎవరి వలలో పడినై ;
ఆ ఎవరు ఎవరు ;
ఆ వలలు ఎవరి కలలు ;

ఏది ? ఎవరు ? ఎప్పుడు ? ఎందుకు ?
వగైరా లక్ష ప్రశ్నలతో
ప్రశ్నావళి జారీ అయింది ;
ప్రజాభి ప్రాయం కోరబడింది ;
అనావృష్టి, అతి వృష్టి కూడ
అధికారులకు అపరంజి వృష్టే ;

వర్షాల దర్యాప్తుకు ఒక కమిటీ,
వరదల దర్యాప్తుకు ఒక కమిషన్ :

ప్రజల వద్దకు పెద్దల పాదయాత్రలు,
విమానాలపై నాయకుల పర్యటనలు :
వాటి కయ్యే ఖర్చు లెక్కల మోతతో
కరువు నివారణ నిధులు ఖాళీ :
చివరకు తయారైన రిపోర్టు ముద్రణకు
రైతుపై అదనపు పన్నులు :

నోరు లేని బెల్లం ముక్క చుట్టూ
ఎన్ని ఈగలు : దోమలు : చీమలు :

ఇంతకూ—అవి ఏవి :
అవి అంటే :
అవే—ఆ వర్షాలు : ఆ వరదలు :
ఓహో, అవా :
వాటి సంగతి రిపోర్టులో వుంది :

రిపోర్టులో ఏం వుంది :
ఏం వుందో వెతకడానికి
ఒక ప్రత్యేక డైరెక్టరేటు
వచ్చే ఎన్నికల లోగా
ఏర్పడ బోతూవుందిట :

ఒక ఐఎఎస్ డైరక్టరు క్రింద
ఎనమండ్రు డిప్యూటీలు,
ఆరుగురు అసిస్టెంట్లు,
నలుగురు సూపర్నెంట్లు

ఇద్దరు కార్మికులు
ఒక ప్లానుగా ,

ఖర్చు ఎక్కువగా వున్నదని
అసెంబ్లీలో ప్రతి పక్షాలు గోలపెడితే
ప్లాను పోస్టు రద్దుచేయబడ వచ్చుట ;
ప్రజా ప్రభుత్వం
ఇన్ని మహత్కార్యాలు సాధిస్తుంటే
ప్రజ లేం జేస్తున్నట్లూ ?
వరుణ దేవుడికి
కప్ప కన్యాను బేరం పెట్టి
వర కట్నాలు చెల్లిస్తున్నారు ;

హోమాలు , డోరేగింపులు ,
ఖర్చుల కోసం భిక్షా పాత్రలు ,
చందా పుస్తకాలు , వసూళ్ళు ;
వసూళ్ళ కోసం
వర్షం ముందు తూనీగల్లా
సోషల్ వర్కర్లు ;

పుణ్యామూ , పురుషార్థమూ
తీర్థమూ , స్వార్థమూ
కలినివచ్చే దొక్కటే —
అదే సోషల్ వర్క్ ;

డబ్బు , కీర్తి , గౌరవం ;
అంతేనా —
విధాన పరిషత్తునుంచి రాజ్యసభ దాకా
నామినేషను సభ్యత్వాలు ;

భారత ప్రజా స్వాములకు—జై !
భారత ప్రజాస్వామికం—జిందాబాద్ !

ఈ లోగా —
యమ ధర్మరాజు హెలికాప్టర్ రెక్కడం
ఆయన వాహన రాజ సంతానమూ , భటులూ
కరువు ప్రాంతాలపై పడి
అందిన మట్టుకు డోడ్చుకు పోవడం
జరిగే పోతుంది !

ఆ తర్వాత రాగల వరదల కమిటీకి
క్షేత్రం సిద్ధం అవుతుంది !

* * *

42. రైల్లో సంత్రాలు

సంత్రాలు , సార్ , సంత్రాలు
తియ్యటి సంత్రాలు !

ఎలా ఇస్తున్నా వోయ్ !
రూపాయికి నాలుగు , సార్ , నాలుగు !
ఆ రివ్వూ !
కొట్టుదు , సార్ ! బేరం లేదు .
అయితే ఒక రూపాయి వివ్వూ !

సంత్రాలు , సార్ , సంత్రాలు
పంచదార లాంటి సంత్రాలు !

ఎలా ఇస్తున్నా వేమిటి ?
రూపాయికి ఎనిమిది సార్ , ఎనిమిది ;
అరె ; సరే —
ఒక అర్ధరూపాయి విటు పడెయ్ ;

సంత్రాలు , సార్ , సంత్రాలు
చెరకు రసం లాంటి సంత్రాలు ;

వీ డెలా ఇస్తున్నాడో ?
రూపాయికి పదహారు సార్ , పదహారు ;
అరరె ; సరే —
ఒక పావలా విలా తే ;

వీడు మొదటే వస్తే
ఎంత బాగుండును ;

సంత్రాలు , సార్ , సంత్రాలు
చందమామ ల్లాంటి సంత్రాలు ;

అయితే_తొనలు
ఆ మామల కూతుళ్ళా ఏమిటి ?
అవును , సార్ , తీసుకోండి సార్ ;
రైలు కదిలి పోతున్నది , సార్ ; సార్ ;

ఏమిటి ధర ?
ఇరవై సార్ , రూపాయికి ఇరవై ;
అరరరరే_రరరరరే —

చివరి సంత్రాల వాడు దూకేశాడు —
రైలు కదిలి పోయింది ;

భ్రాంతిలో పడివున్న నా ఒడిలో
ఒయ్యారాలు పోతున్నై సంత్రాలు ;
ఏ గంప నుంచి ఏ ఫలం వచ్చిందో
దేని కే వెల చెల్లించానో
నాకే గురు లేదు ;
ఒకే తోటలోని ఫలాలు అవన్నీ ;

43. విశ్వ శాంతి

శాంతి , శాంతి , శాంతి అంటూ వినబడేది
వేద కాలం నుంచీ వస్తున్న నినాదమే ;
కొంచెం కూడ నిజాయతీ లేని నినాదం అది ;

యుద్ధానికి ముందున్నదీ శాంతే
యుద్ధం తర్వాతిదీ శాంతే అయితే
మరి యుద్ధాలు ఎందుకు వస్తున్నట్టు ;

ఎలకలు పెట్టుకునే శాంతి దరిద్రాస్తుల్ని
మన్నిస్తా యంటావా పిల్లులు ;
మన్నిస్తే , మరి— మాపటి కేది భోజనం ;

కనుక —
శాంతి అనే దేం లేదు లోకంలో ,
నీ బలం ఒక్కటే నీ శాంతి ;

అస్త్ర ధరుడైన అర్జునుడిదే
పాంచాలీ ప్రణయ హస్తమూ ,
పరమ శివుని పాశుపతమూ .

నౌకరు కున్న శాంతి యజమానికి లేదు ,
గుండ్రాతి కున్న శాంతి గులాబీకి లేదు ,
దానుడి కున్న శాంతి దైవానికి లేదు .

శాంతి , శాంతి , శాంతి అంటూ అరవడం
అశాంతిని ఎలుగెత్తి పిలవడమే ;
కర్ర లేనప్పుడు గొర్రైనా కరుస్తది ;

మన దైవం చతుర్భుజు డెందు కైనట్టు ;
అభయ వరద హస్తా లుంటే చాలదు ;
అశక్తుడు అర్థుల కిచ్చే దేం వుండదు .

షండుని బ్రహ్మచర్య వ్రతం వలెనే
బలహీనుని ధర్మప్రచారం అర్థరహితం ;
లోకాన్ని సంస్కరించగలది లోకోత్తర శక్తే ;

పెద్దపులులు రేగి పశుల మందను ముట్టడి స్తే ,
అస్త్రం పట్టక అంజలి ఘటిస్తావా ;
శాంతి ఇవ్వావలసింది , పుచ్చుకోవలసింది కాదు .

చక్రధారి కాకుండా సారథి కాలేడు ,
చేత విల్లు లేకుండా గీతకు పనికిరాడు ,
ఆగ్రహించలేని వాడు అనుగ్రహించనూ లేడు .

అందుకని —
ఇదం బ్రాహ్మ్యం , ఇదం క్షాత్రంగా
కచ్చ బిగించి ముందుకు పద ;

కృణ్వాంతో విశ్వామార్యం అన్న వేద జాతికి
వారనత్వాం నా దంటున్న నీవు
ఆర్యత్వాన్నే నెట్టిపారవేస్తున్నా వెందుకు ;

విశ్వాన్నే ఆర్జించ వలసిన నీ పెత్తనం
ఉన్నది కాస్తా తగలేస్తున్న దేం, కర్మ ?
నీ మడిలో నీవైనా మిగిలేవా ?

చెడిన పుట నెల్లా చింపి పారవేస్తూ పోతే,
చివరకు అట్టైనా మిగులుద్దా ?
నీ పుస్తకానికి నీవే చెదపురుగువు కాకు !

ఇంటు గెల్చి రచ్చ గెల్వాడానికి బదులు,
ఇంటు ఓడి రచ్చ కెక్కుతున్నాం మనం ?
కాంతి ఉండ వలసింది లోపల, పైట కాదు ?

కాంతి ప్రకృతి సిద్ధం కాదు,
అ కాంతే జీవిత ధర్మం ?
పూర్తిగా జీవించి, ప్రకృతిని అధిగమించు ?

* * *

44. పాతికేళ్ళ పెంపు

విద్వం వర్ధిల్లాలి వద్ద నుంచి
దారిద్ర్యం నశించాలి దాకా
నినాదాలు పెరిగాయి ?

ఆర్థ నాదాలూ పెరిగాయి ?

ప్రాజెక్టులు పెరిగాయి
ప్రాఫిట్టులూ పెరిగాయి,
ఆదాయాలు పెరిగాయి
పై ఆదాయాలూ పెరిగాయి ?

జీతాలు పెరిగాయి
ధరలూ పెరిగాయి ,
తిండి గింజలు పెరిగాయి
తినే నోళ్ళు పెరిగాయి ;

భక్తీ , భజనలూ పెరిగాయి
సెక్సూ , సినీమాలూ పెరిగాయి ,
కుల తత్వాలు పెరిగాయి
కుమ్ములాటలు పెరిగాయి ;

మేడలు పెరిగాయి
మురికి వాడలు పెరిగాయి ,
లంచాలు పెరిగాయి
చీకటి మంచాలూ పెరిగాయి ;

ఇలా—ఎన్నని చెప్పను ;
ఈ పాతికేళ్ళ ప్రజా రాజ్యంలో
అన్నీ పెరిగాయి —
ఒక్క నీతి నిజాయితీలు తప్ప ;

పాతి కేళ్ళే కాదు
పాతిక శతాబ్దా లైనా పర్వాలేదు —
లక్ష నినాదాల స్థానంలో
ఒక్క నిజాయితీ వర్ధిల్ల గలిగితే ;

* * *

45. రాళ్ళా, బియ్యమా

తాతయ్య తద్దినానికి
పనసకాయ దొరకలే దని అవ్వాగోల ;

ముత్తాత దగ్గుతున్నాడు
చింతామణి తెమ్మని అత్తగోల ;

జానపద కళ చచ్చిపోతున్నది
ఉద్ధరించ మని వేషగాడి గోల ;

పాల సముద్రంలో భూకంపం వచ్చింది
చందా లివ్వామని సోషల్ వర్కరు గోల ;

మంత్రుల పర్యటనల రద్దీలో
మతి పోయిం దని మామయ్య గోల ;
ఉప్పు సత్యాగ్రహం నాటి
పప్పుచారు కత్తి కేసు దర్యాప్తు ఫైలు
కనపడడం లే దని నాన్న గోల ;

రాళ్ళ నుంచి బియ్యం ఏరలేక
అమ్మ గోల ;

అయితే— పిల్లలకు మాత్రం
ఈ గోల లేమీ పట్టి నట్టు లేదు ;
జీతాలు లేక గొంతులు పూడిపోయిన గురువులను
అల వైకుంఠపురం లోని
అమృత సరోవర తీరాలు చేర్చడం కోసం

కాగితం విమానాలు నిర్మిస్తూ
చెట్ల నీడల్లో ఆడుకొంటున్నారు ;

వాళ్ళను చూస్తూ మురుసుకొంటున్నై
పండుటాకు పరదాల నుంచి చిగుళ్ళు ;
వాళ్ళ మీద రెట్టలు వేస్తున్నై
కాలంతో కదల లేని కాకులు ;

* * *

46. గొర్రెవు కాకు

మానవ సమాజం ఒక మహారణ్యాం లా
ఉండా లంటాడు కేపిటలిస్టు ;
సింహానికి ఐర్రై, తోడేలుకు గొర్రై,
డేగకు పావురం, గోవుకు గడ్డి
స్వేచ్ఛగా దొరకా లంటూ డతడు ;

నిజమే అనివిస్తున్నది కదూ ;
అవును—నిజమే ;
స్వేచ్ఛ లేక పోతే వికాసం లేదు ;
గడ్డి ఏడుస్తుం దని
గోవును ఎండగడతామా ;

మానవ సమాజం ఒక మంచి "జూ" లా
ఉండా లంటూ డొక కులతత్వ వాది ;
గోవు, సింహం, నక్క, గాడిద, కుక్క —
అన్నిటికీ ప్రత్యేక ప్రత్యేకంగా
కటకటా లుండా లంటూ డీతడు ;
కటకటా అంటాడు కులనిర్మూలన వాది ;

పల నిర్మూలన వాదిని పెండింగులో వుంచితే —
ఇదీ నిజమే అనివిస్తున్నది కదూ ?

అవును— నిజమే !
పోలీసులే లేక పోతే
పొద్దు పొడవదు సామాన్య ప్రజలకు !

బ్రిరై సింహంపై , గొర్రె తోడేలుపై
పావురం డేగపై , గడ్డి గోవుపై
ప్రభుత్వం చెయ్యా లంటా డొక
కొత్తగా కారు కొనుక్కున్న కార్మిక నాయకుడు !
న్యాయమే అనివిస్తున్నది కదూ ?

బ్రిరై , సింహం , గొర్రె , గడ్డి
అన్నీ భగవ త్సంతానమే అయినప్పుడు
సంతానం అందరికీ
సంపదలో సమ వాటాలు వద్దా ?
కావాలి—న్యాయమే !

అయితే —
గొర్రె సింహవాహన కావాలంటే !
గడ్డి గోపాలన చెయ్యాలంటే.!
సృష్టి వ్యవస్థలోనే
విప్లవం రావాలి !

నిజానికి , ఈ మానవ సమాజం —
మహారణ్యమూ కాదు , మృగశాలా కాదు ,
ఇదొక రేసు కోర్సు !
కలిసి కాంబినేషన్లు కడితేనే కాని
కరుణించదు ఏ పాత లక్ష్మి !

కలిసి కాండిడేట్లను ఎంచుకొంటేనే కాని
కనీస అవసరాలు కూడ తీరవు ప్రజలకు ;

మతం విశాచంలా పట్టుకొన్నది
ఎదగనివ్వడం లేదది మానవ మేధను ;
తానూ ఒక మహా విశాచ మవుతున్నాడు
వర్ణ వర్గ కఠోర కుడ్యాలను కట్టుకొంటున్నాడు
ఎవడికి వాడు తన చుట్టూ ;

మానవుడితో ఆగిపోరాదు జీవ వికాసం ;
సంస్కృతి , సంప్రదాయం అనబడే సంకెళ్ళను
త్రెంచు కొంటేనే కాని లేదు స్వేచ్ఛాప్రగతి ;

కులం , మతం , ప్రాంతం , ఏదైనా కానీ —
పరిమిత పరిధే దేదీ
ప్రగతికి మార్గదర్శకం కాదు .

సుం దోప సుందులు కాకం డ్రా
మందమతి యువకుల్లారా ;
మిమ్మల్ని భ్రమింపజేసే ఆరంభ
వట్టి పయోముఖ విషకుంభ ;

పోటీ తప్పక పోతే —
భీమాంజనేయులు కండి ;
ఐశ్వర్య పరమార్థాన్ని
ఐకమత్యంతో అనుభవించండి ;

* * *

47. పాపం, ప్రజలు

ఈ రాజ్యాన్ని పాలిస్తున్న దెవరు ?
ప్రజలు !

ప్రజలా ?
అదే– వాళ్ళు వోట్లిచ్చిన ప్రతినిధులు !

ప్రతి నిధు లా ?
అదే– వాళ్ళు ఎన్ను కొన్న మంత్రులు !

మంత్రులా ?
అదే– వాళ్ళ నాయకుడు !

నాయకుడా ?
అదే– అతడి కార్యాదర్శులు

కార్యాదర్శులా ?
అదే– వాళ్ళ గుమాస్తాలు !

గుమాస్తాలా ?
అదే– వాళ్ళకు కో ఠిచ్చే పైరవీ ప్రభువులు !

పైరవీ ప్రభువులా ?
అదే– వాళ్ళను ఎంచుకొన్న ప్రజలు !

మళ్ళీ ప్రజలా ?
అవును–పాపం, ప్రజలు !

తమ ఒకొక్క వోటును
ఒకొక్క లక్ష రూపాయల నోటుగా

తమ ప్రతి నిధులు మార్చుకొని
సౌభాగ్యపు కోటలు కట్టుకొం టుంటే
కళ్ళార చూస్తూ కూడ
కాసం తైనా కంటగించుకోని ప్రజలు :

ప్రారబ్ధం అనబడే కర్మసిద్ధాంత సారా తో
కళ్ళు మూసుకుపోయిన కల్లుకాంపౌండు ప్రజలు :

తమ ప్రతినిధుల చలువరాతి మేడల క్రీ నీడలో
మురికి గుడిసెల్లో , దోమల పై
తొడలు చరిచి పస్తీలు పడుతున్న ప్రజలు :

ఉద్యోగుల పెరిగే జీతాలతో పోటీపడి
పెరిగిపోయే ధరల మాయా బజార్లో
సందుల్లో , గొందుల్లో , పందుల్లా —
తమ ప్రతినిధులు తినిపారేసిన పులిపిస్తళ్ళ కోసం
ఎగబడి కొట్టుకు చచ్చే ప్రజలు :

అవును—అదే ప్రజలు :
ఎన్నటికీ ఎదగని ప్రజలు :
నిన్నటికీ , రేపటికీ తేడా లేని ప్రజలు :

సత్యం , అహింస , ప్రేమ , త్యాగం
పీటితో తమను రక్షించ వచ్చిన
ఒక లింకనును , ఒక క్రైస్తును , ఒక గాంధీని
గద్దె పరకల్లా మేసేసిన ప్రజలు :

బుచ్చెర్ల నాయకత్వంలో
భువనాలను జయస్తూ పుంటూ
గొల్లల్ని పొడిచి చంపేసే ప్రజలు :

నరమాంస భక్షకుల వారసత్వం వదలక
నవనాగరికత అనే గొర్రెతోలు కింద
తోడి సోదరుల కంఠాలు కొరికేస్తూ,
నరకంలో సీటు కోసం పరస్పరం
నరుక్కొంటున్న ప్రజలు:
పాపం, ప్రజలు:

* * *

48. హోం వర్క్

ఆవులింతలు మొదలైనై
నిద్ర వచ్చేస్తూ వుంది,
చెయ్యి వలసిన హోం వర్క్
ఇంకా చాలా వుంది:

చమురు తరిగిపోతూ వుంది
కాంతి తగ్గుముఖం పట్టింది
ఇల్లింకా సర్దుకో లేదు:

తెలిసిన ఇల్లు సర్దుకోడానికి
దీపమే వుండక్కర లేదు కాని
టీ మీద టీ తాగైనా
హోం వర్క్ పూర్తి చెయ్యాక తప్పదు:

ఏమిటో —
కాలంతో కాలు కలిపి
కదల్లేక పోతున్నది బ్రతుకు:
మనస్సు బాణంలా పోక
బొంగరంలా తిరుగుతూ వుంది:

ఎంతో పని
ఎక్కడి దక్కడే పడి వుంది ;

నేను నిద్రలో పడిపోతే
లోకం నాకు కనపడదు ,
నేను చీకటో పడిపోతే
లోకానికి నేను కనపడను ;

నిద్రా చీకటీ లేకుండా
నిరంతరం పనిచెయ్యావలసి వుంది ;
రెండూ ఒకప్పై ముంచకుండా
జాగ్రత్త పడవలసీ వుంది ;

ఇదంతా ఎలా జరుగు తుంది ;
బ్రతుకే ఒక బొంగరమై పోయింది ;

జరగ వలసిన పని
జగతీ వలయ మంత ,
జరిగిన పని
బొంగరం ముల్లు మొనంత ;

* * *

★

మారని వాడు

★

49. మారని వాడు

వాడొ :
వాడు :
వాడు చచ్చినా మారడు :

మనిషి మారినా
సమాజం మారినా
లోకమే మారినా
వాడు మాత్రం మారడు :

అంత మారని ఆత్మారాముడు
ఎవడు అంటున్నారా :
వాడు ఆత్మారాముడు కాదండీ —
హరి జనుడు :
వట్టి అంటరాని వాడు
అడుక్కు బ్రతికే వాడు :

వాణ్ని మీ రెప్పు డైనా చూశారా :
చూ సుండరు , వాడు చూడరాని వాడు :
వాడి మూకుట్లో మీ రేడైనా వేశారా :
వేసుండరు , వాడు చేరరాని వాడు :

వాడి చేతి లోది —
అ దేమి తినుకొంటున్నారు :
అది మట్టిమూకుడైనా కాదు
పుర్రె : పుర్రె :
గొర్రెదో , బర్రెదో అయినా కాదు —

మనిషిది , అది మనిషి పుట్టరె :
అబ్బ ! ఎంత అసహ్యం :

ఎప్పు డైనా చూశారా , వాడి కాళ్ళు :
ఆ కాళ్ళ కింద ఎంత చండాలం :
అండుకే వాణ్ణి చండాలు డన్నా రేమో :
లోకంలోని సమ స్త పంకిలాన్నీ
తొక్కే కాసు కొస్తున్న ట్టున్నాడు :

వాడు కట్టిన ఆ మురికి తోలు —
ఏ నాడు చచ్చిన ఏ జంతువుదో :

ఉండడానికే కాదు , కట్టడానికి కూడా ఏమీ లేనివాడు :
కావా లంటే , మన కంపెనీ గొడాంలో
పన్నీటి పిండి , అత్తరు అద్ది ఆరేసిన
తాడా తో కైనా లేవు :

ఒక తోలు వాడి ముఖాన పారేసి
హరిజన సేవ చేసి నందుకు
అవార్డు పుచ్చుకోవచ్చు—కాని —
అందుకు , ఒక పదవి గల ప్రెసిడెంటు
ఒక స్వాజను డైన విలేకరి
ఒక తెలిసిన ఫొటోగ్రాఫరు
సమయానికి దొరికి చావాలి కద :

లేక పోతే—ఎందుకూ పండగ :
పబ్లిసిటీ లేని ప్రజా సేవ
పనిలేని మంగలి తనం :

బాబోయ్ : పాములు , పాములు :
వాడికి శ్మశానం ఇల్లు కానూ —

వాటి నిక్కడికే తెచ్చా డేమిటి ?
ఎప్పు డొచ్చాడు వా డిక్కడికి
ఇదే తన ఇల్లన్నట్టు కూర్చున్నాడు ?

అబ్బా ! వాడి పాములు కస్సు మన్నప్పు డెల్ల
నా వెన్ను పాము బుస్సు మంటున్నదే !

ఆ జడల్లో దేమిటో తెలుసా ?
గంగా తీర్థమా ? వాడి శ్రాద్ధం !
అది కల్లండీ , కల్లు !
ఆ పక్కది లేదూ —
అది ఏ శ్రీమంతుడి ఇంటి నుంచో
కొట్టుకొచ్చిన బాపతు !
కాక—ఈ పాదరసం మగసిరి గాడికి
ఆ వెన్నెల వెండి చషకం ఎక్కడి దీ ?

బహుశా , అది నెలవంకలా వంచికట్టిన
కల్లు పాయ కావచ్చు !
మద్య నిషేధం రద్దుచేశారు కాని —
వాణ్ని ఇప్పుడే అరెష్టుచేయించి వుందును !

చూడండి , ఆ ముడులు కట్టిన జడలు !
ఆ సుడులు చుట్టిన ఒడలు !
వాటి నిండా ఎక్కడెక్కడి ధూళిధూగరో !
ఎవ కెవళ్ళ బుగ్గి బూడిదో !

ఈ ఒంటెద్దు వ్యావసాయం గాడు
మింగడానికి మెతు కైనా లేనివాడు
కడుపూ , కన్నూ నకనక మండుతున్నా
ఎదటి దుకాణం నుంచి ఒక్క కబళం

లాక్కు తినడ మైనా చేతకాని వాడు —
వీడికి వెంట నాలుగు కుక్కలు కూడానా ?

అరె—అటు వెళ్ళకండి !
కరుస్తై !
వాడిలాగే అవి కూడ
ఎప్పుడూ మత్తెక్కి వుంటై !

వీడు చచ్చు హరిజనుడే కాదు —
పచ్చి గిరిజనుడు కూడ !

వీడు మారక పోతే—పోయె —
మారుతున్న మనిషిని
మారుతున్న సమాజాన్ని కూడ
తన కేసి మార్చుకొంటున్న
పరమ ధూర్తుడు వీడు !

ఇప్పటికే మీరు గుర్తించి వుంటారు —
ఈ నాటి నవ నాగరిక
అ త్యాధునిక హిప్పీ కుంక లందరికీ
వీడే ఆది పురుషుడు కా దంటారా ?

ఇంతకూ —
ఈ దెస మాలిన దిసమొలవాడు
ఈ అంటరాని అవర్ణ భిక్షాందేహి గాడు
ఈ సంప తుక్కులీన సవర్ణ వీధి కెందు కొచ్చినట్టు ?

వీడి కెన్ని రిజర్వేషనులు కల్పించినా
ఎంత సానుభూతితో రాసుకు తిరిగినా
ఎన్ని చట్టాల రాజ్యాంగ రథాలపై వీణ్ని

కాస్త ముందుకు తోలుకుపోదా మనుకొన్నా
వీడు ఒక్క అడు గైనా
ముందుకు కదలడు !

వీడికి —
తన జీర్ణాంధ తమస్సే
పూర్ణేందు శ్రేయస్సు !
వీడి గతి ఇంతే —
వీడు వట్టి మారని వాడు !

* * *

50. మేం ఆధునికులం

ముందుకు పదం డంటూ వెనకనుంచి తరుముతాం
ముందుకు పోయేవాళ్ళను ద్రోహు లంటూ చంపుతాం
ఇందిరతో కలిసి సోషలిజం ప్రకటిస్తాం
హిరణ్యాక్షుడి ఒడిలో దూరి దాకుంటాం !
మేం ఆధునికులం !

ఎక్కడి కయ్యా ఆ పరు గంటే, ఏమో—ఎరగం
వేగాన్ని సృష్టించాం, వెంటబడి ఒగురుస్తున్నాం
యంత్రాన్ని నిర్మించాం, అందులో పడి నలుగుతున్నాం
అణువును పగలగొట్టాం, దానితో చస్తున్నాం !
మేం ఆధునికులం !

" ఈ కా వాస్య మిదం జగ " త్తంటాం
చీకటి గుడుల్లో అతణ్ణి బంధించేస్తాం

మానవ సేవే మాధవ సేవ అంటాం
అందుకని మమ్మే సేవించం డంటాం !
మేం ఆధునికులం !

ఇంట్లో పని ముట్టుకోం , వంట జోలికే పోం
ఇంటి నౌకరూ , బైటి నౌకరూ అన్నీ భర్తే అంటాం
సిల్కులు సింగారిస్తాం , చివరికి పిల్లల్నయినా కనం
బ్రతుకు తాళం వేస్తాం , నోటికి సెలవే ఇవ్వం !
మేం ఆధునికులం !

రోజుకు రెండు ఆటలు సినీమా చూస్తాం ,
దేవుడి పటాలు చించి , ఆ ప్రేములు తారలకు పెడతాం
రేడియో వుంటే వింటాం , పేపరు దొరికితే చదువుతాం
రెడీగా వుంటాం , ఎక్కడికో చెప్పలేం
మేం ఆధునికులం !

పిచ్చగాడి కాకనీ ఇవ్వం , కుబేరుడికి విందులు గుడుపుతాం
సంసారాలకు నిప్పెడతాం , చుట్టూ చేరి చలికాగుతాం
స్వచ్ఛమైన లీలంపై సిరాబుడ్లు దిమ్మరింతాం
ఒంటరిగా ఆడది పోతుంటే కోతులమై పోతాం
మేం ఆధునికులం !

తిండి లేదని అఘోరింతాం , కాళ్ళకు మొక్కుతాం
తిన్నఇంటి వాసాలే లెక్కెడతాం
తెలియని దెల్లా వాగుతాం , తెలిసిన వాళ్ళ నోరు మూయింతాం
జాజా భజంత్రీలతో డోరేగుతాం
మేం ఆధునికులం !

అన్నం సున్నం ఒకటే—పరబ్రహ్మ అంటాం
అన్నం మేం తిని , సున్నం ఇతర్లకు వొదిలి పెడతాం

పని చెయ్యాం, చేసే వాళ్ళపై స్వారీ చేస్తాం
మెదడును డిస్మిస్ చేసి, నోరెట్టుకు బ్రతుకుతాం
మేం ఆధునికులం !

ఇంట్లో కంపు కొడతాం, పైట గుబాళిస్తాం
హృదయాన్ని ఎండగడతాం, శరీరాన్ని మేపుతాం
బుద్ధిని బహిష్కరిస్తాం, దురాశకు డిన్నర్లిస్తాం
స్వార్థాలకు పతాకలు కట్టి ఎగరేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

పనికొచ్చే క్రొత్తవాడితో స్నేహం చేస్తాం
పని తీరిన పాత స్నేహితుణ్ణి తరిమి కొడతాం
ఎక్కడైనా మంచి జరిగితే అది మాదే నంటాం
అతణ్ణి ప్రెసిడెంటు చేసింది మావోడే నంటాం
మేం ఆధునికులం !

వేదిక లెక్కతాం, వాగ్దానాలు వర్షిస్తాం
కులతత్వాన్ని ఖండిస్తాం, సమత్వాన్ని ప్రకటిస్తాం
మీరూ మేమూ అంతా ఒకటే నంటాం
మా గదిలో దూరి మేం మడిగట్టు కొంటాం !
మేం ఆధునికులం !

పిల్లల్ని కంటాం, వాళ్ళని వేలం వేసి అమ్ముకొంటాం
మానవుల్ని తినేస్తాం, మృగాల కోసం కంటి నీరెడతాం
నడివీధిలో చట్టాలు పుక్కిట పడతాం
సందుకు మళ్ళి ఉమ్మేసేస్తాం,
మేం ఆధునికులం !

పదిలక్షల పని పుందని లెక్కకడతాం
పాతిక లక్షల వరకూ పెండరు పెడతాం

ఐదు లక్షలే చివరికి ఖర్చుచేస్తాం
అబద్ధాలతో ప్రాజెక్టులు కట్టేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

మా కళ్ళనివించవు పట్నాల్లో మురికి పేటలు
మాకు వినివించవు పల్లాల్లో పేదల యేడ్పులు
మేం పైకే చూస్తుంటాం స్పుటినిక్కుల్ని
రేడియోల్లో వింటుంటాం ఋత్విక్కుల్ని
మేం ఆధునికులం !

కాకుల్ని కొడుతుంటాం, గెద్దలకి వేస్తుంటాం
మా కోడిపిల్లలు తన్నుక పోబడుతుంటే ఏడుస్తుంటాం
గతం నుంచి నేర్చుకోం, భవిష్యత్తు ఆలోచించం
కళ్ళు మూసుక దూకుతాం, కంచెల్లో పడతాం
మేం ఆధునికులం !

ప్రచార సాధనాల్ని గుప్పిట్లో పెట్టు కొంటాం
మా డబ్బా మేమే కొట్టు కొంటాం
వీణలు గీణలు వేటిన్ని వినివించ నివ్వాం
మే మే దేవతలం, మీరే మా కవ్వాం
మేం ఆధునికులం !

కుర్ర వాళ్ళ వీక్నెస్‌ని ఇట్టే పసిగడతాం
వాళ్ళ కేరక్టర్‌ని కూనిచేసి గోరీ కడతాం
ఆ గోరిపై మా బొక్కాఫీసు పెడతాం
ఏడ్చే తలిదండ్రులికి విరాళాలు దయచేతాం
మేం ఆధునికులం !

జీతాలు పెంచా లంటాం, జబ్బోచదువులు చెప్పం
ట్యూషన్లకు ఇంటికి రమ్మంటాం, వాళ్ళకే మార్కులు వేతాం

స్టాండర్డు తగ్గిం దంటూ మే మే గోలచేతాం
తప్పంతా రాజకీయ పార్టీలపై తోసేతాం
మేం ఆధునికులం !

వెన్నకాచిన నె య్యాంటాం, డాల్డా తూచేతాం
బియ్యాంలో సన్నరాళ్ళు కలిపి అమ్మేతాం
కోట్లు గడింతాం కొబ్బరి కాయ కొట్టేతాం
కోటి పాపా లొక కానీ ధర్మంతో చెల్లుపెట్టేతాం !
మేం ఆధునికులం !

మేం వెనకి్క నడిచినా అది పురోగమనమే,
ఇతర్లు ముందుకు దూకినా అది తిరోగమనమే,
ఉడికీ ఉడకని మెతుకులు వడ్డింతాం
అదేదో అధి వా స్తవిక విందంటాం !
మేం ఆధునికులం !

నిరుద్యోగి, వీధి మనిషి, బిచ్చగాడు, తిరుగుబోతు
వీళ్ళనే స్టాండర్డుగా తీసొ్కంటాం
తకి్కన వాళ్ళె వళ్ళూ ప్రజలే కాదంటాం
మొత్తం సమాజాన్నే వీళ్ళస్టాయికి దింపేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

నవ్వులో ఏడ్పును, ఏడ్పులో నవ్వును నటిస్తాం
మనసులోని రొచ్చుకు మచ్చు సెంట్లు పూస్తాం,
మా వంకలను కళ లంటాం, మీ కళలకు వంకలు పెడతాం
అధికార్లకు మా కాల్లే సరస్వాతు లని నమ్మిస్తాం
మేం ఆధునికులం !

కాలేజీ విద్యార్థే మాకు నాయకుడు
చదువు పూ ర్తి చేసిన వా డెల్లా బడ్డువినాయకుడు

ఉద్యోగం సంపాదించిన వాడొక పాపిన కుక్క
ముప్పై దాటిన వాడు ముసలి నక్క
మేం ఆధునికులం !

ఎదురుపార్టీ వాళ్ళు ఆడే దంతా జూదం
మా పార్టీ ఆమోదిస్తేనే అది వేదం,
మేం ఎలా చచ్చినా అది పెళ్ళే
ఇతర్లు ఎంత బ్రతికినా అది చావే !
మేం ఆధునికులం !

బ్రతిమాలి రైలెక్కుతాం, వెనకవాళ్ళని ఎక్కనివ్వం
ఏడ్చి చోటు గుంజుకొంటాం, మరొకళ్ళకి చోటివ్వం !
లంచం తినే ఇతర్లని పట్టిస్తాం
అందుకు బహుమానాలు మేం పుచ్చు కొంటాం !
మేం ఆధునికులం !

* * *

51. నరుడు కక్కుతున్న విషం

నవ యువకుల నీతిని పూడ్చి కట్టిన సమాధులపై
పాక్సా ఫీసులు పెట్టుకొంటున్న ప్రభూ !
సంపెంగ మొగ్గలపై కెగదోలి, తుమ్మెద నిసుగుల్ని
అకాలాగ్నికి బలిపెడుతున్న ప్రభూ !

ఎడమ చేత గుండెల్ని వేపుడు చేసి
కుడిచేత మెదడుకు తినివిస్తున్న ప్రభూ !
చర్మాన్ని వొలిచి బుష్‌కోట్లు కుట్టి
నెత్తురు కళేబరాలకు అమ్ముతున్న ప్రభూ !

అమృతాన్ని నిషేధించి, హాలాహలం ప్రాగించి
పెండ్లిపాడెపై దక్షిణ మూటగట్టుకొంటున్న ప్రభూ!
నాగరికతా కత్తితో నాడుల్ని నారతీసి
నమ్మించి గొంతు పరితాళ్లు పేనుతున్న ప్రభూ!

నీ వెవరివో తెలియని ఓ ప్రభూ
మానవుని ప్రగతి పథం ఇదేనా! ప్రభూ!

అయ్యో —
ఎవర్ని నేను ప్రభు వంటున్నది!
ఎవరితో నేను మొర పెట్టుకొంటున్నది!
నా మనస్సులోని అభిలాషకు
నేనే ఒక రూపం కల్పించుకొని,
దానిని విగ్రహంగా చెక్కుకొని
వీధి మొగలో నిలుపుకొని
దానినే నా నేను ప్రభు వంటున్నది.

అది నేనే కాదా!
నాకు నేనే ప్రభువునా!
అయ్యో—ఈ గోలంతా
నన్ను గురించి నేను
నాతో మొర పెట్టుకొంటున్న దేనా!

అయ్యో —
మానవ ప్రగతి పథం నిండా
పచ్చి విషం కక్కుతున్న వాణ్ని
మానవుణ్ణయిన నేనే నా!

* * *

52. సృష్టికర్తనే మార్చాలి

కర్మ సాక్షి నిద్రపోయాడు ;
అతని కను రెప్పల దుప్పటి కింద
జీవజ్యోతి ముడుచుకు పడుకొన్నది ;

నిదరలో మున్గి , కలలలో తేలే మానవులు
ఇక స్వర్గంగ తీరాలు చేరి , అమృత తీర్థాలలో
సరిగంగ స్నానాలు చెయ్యావలసి వుంది ;

కాని—ఇంతవరకు ఎవరూ రాలేదు ;
ఎందుకు రాలేదు ;
ఎవరూ నిద్ర పోవడం లేదా ;
నిద్ర పోయినా—కలలు కనడం లేదా ;
కలలు కనినా—అవి స్వర్గం దాకా లేవడం లేదా ;

ఆలోచనలు తారాస్థాయికి చేరినై
తారా పథం ముఖంలో మబ్బులు క్రమ్మినై ;

ఎలా వున్నారు మానవులు ;
ఏమై పోయినై వాళ్ళ కలలు ;

వంగి చూచింది నింగి
వాంతి చేసుకొన్నది వొళ్ళు కుంగి ;
వాధతో తల నరాలు
భగ్గు భగ్గు మనసాగినై ,
ఉల్లంలోని ఆవేదనలు
ఉరమడం మొద లిడినై ;

పూరి గుడిసెల్లోని కూలీలు
అలసి పోయి పడివున్నారు ;
వాళ్ళ కలలు —
దోమలతో దెబ్బలాడుతున్నై ;
కుక్కల్ని ఘెరావో చేస్తున్నై ;
బోర్లించి వున్న కూటి కుండలపై కూర్చుని
ఎలకలపై కర్ఫ్యూ వుత్తరువులు జారీచేస్తున్నై ;

మధ్యతరగతి సామాన్యుల కలలు —
గ్రామం పొలిమేర వుంతల్లో
ఉద్యోగాలు వెతుక్కొంటున్నై ;
అధికారుల బంగారు పాదుకలను
అభ్రు జలంతో అభిషేకిస్తున్నై ;
వయ సొచ్చిన ఆడపిల్లల్ని భరించ లేక
వరకట్నాల మొసళ్ళకు వదిలేస్తున్నై ;

ప్రజానాయకుల పద్మవ్యూహాలలో చిక్కుకొని
ఎడా పెడా పోరాడుతున్నై ;
ఆడంబరాల ముళ్ళకంచెలపై పడి
ఆత్మ వస్త్రాలను చింపు కొంటున్నై ;

సమాజం నెత్తిమీద
కొలువు తీర్చిన నయా కోటీశ్వరుల కలలు —
క్రింద వున్న ఆల్సేసియన్ కుక్కల చెవుల్లో
విశ్వాస ధర్మం ఉపదేశిస్తున్నై ;
ఆ కుక్కలు నిద్రపోతుంటే
తామే మేల్కొని వాటి స్థానంలో కూర్చున్నై ;

కాకుల్ని కొట్టి గద్దలకు వేస్తూ
గద్దల్ని కొట్టి రాబందులకు వేస్తూ

రాబంధుల్ని కొట్టగల ఒక బంధువు కోసం
ఎన్నికల ప్రచారపు రిహార్సలు వేసుకొంటున్నై ।

ప్రజా నాయకుల కలలు
ప్రజల నుంచి పారిపోయి
ప్రధాన మంత్రి ప్రత్యేక ఫైళ్ళలో దూరి
డోపిరాడక కొట్టు కొంటున్నై ।

సాక్షాత్తు గురుదేవు లైన టీచర్ల కలలు
జీతం రాళ్ళ లెక్కచూచు కొంటున్నై ।
భావి పౌరులైన విద్యార్థుల కలలు
బస్సులపై రాళ్లు విసురుతున్నై ।
బుచ్చెమ్మ కాలేజీ చౌరాస్తాలో
పిచ్చెకి్క తిరుగు తున్నై ।

ఎందరో మహాను భావులు,
అందరికీ కలలున్నై ।
ఉన్న దురదృష్టం ఏమి టంటే
అందులో ఒక్కదానికీ రెక్కలు లేవు ।

తమ ఆశలే తమపు సంకెళ్ళ కొందరికి,
ఆశలకు దురాశలు గుదిబండలు కొందరికి ।
ఇం కెక్కడీ స్వర్గంగా తీరాలు ।
ఇం కెక్కడీ పరిగంగ స్నానాలు ।

భౌతిక శరీరం ఎలాగూ మట్టే ।
ఆకాశాన్ని అంటే శక్తి ఆత్మకు లేక పోతే
స్వప్నాలకు కూడా స్వర్గసుఖం కరు వైతే
ఇంకా ఎందుకు బ్రతుకుతున్నట్టు మానవుడు ।

పూరి గుడిసెల్ని సృష్టించింది మేడ లైతే
మేడల్ని నిర్మించింది పూరి గుడిసెలే ;
స్వార్థానికి అమాయకత్వం బలి
అమాయ కత్వానికి స్వార్థం పులి ;

గుడ్లురిమి చూచింది నాకం
కుంభ వృష్టిలో మునిగింది లోకం ;

పూరి గుడిసెలు పడవల్లా లేచినై
కలలతో పాటు కడలి పాలైనై ;
అమాయకత్వం అట్ట బొమ్మలా
వీనుగు పెంటల్లో కలిసిపోయింది .

పండిన స్వార్థం లాంటి మే డొకటి
పగిలి ప్రక్కకు కూలిపోయింది ,
దాని కింద తల దాచుకొంటున్న ఒక పూరి గుడిసెకు —

రెండో ఆట సినిమా బృందావనం నుంచి
అందాల పాపతో పందాలు వేసుకొంటున్న
ఒక పడుచు జంటను ఎక్కించుకొని
వాళ్ళ ఇంటి నందనంలో క్షేమంగా దింపేసి
తడిసి ముద్ద అయి, చలితో ఆకలితో వణుకుతూ
ఆ గుడిసెలో దూరి , తన పాపను హత్తుకొని ,
తన ప్రేయసి కానిన అంబలిని
అమృతంలా అందుకొంటున్న
ఆ రిక్షా వాలాకు —
అతడి ప్రాణ ప్రియకు—వాళ్ళ పాపకు
అదే సజీవ సమాధి అయింది ;

అలా చచ్చిపోయిన ఆ కుటుంబం సమిష్టి ఆత్మ
అద్వైత సిద్ధి లా లేచి

వియ ద్గంగా తీరం చేరి నప్పుడు —
మానవుణ్ని మార్చగలిగా ననుకొన్న దివి
పగ ఉన్న చోట తాను కొట్టిన దెబ్బ
భక్తి వున్న చోట తగలడం చూచి
ఖిన్నత పడ్డింది :

మేడ కూలినా
ప్రమాదం గుడిసె కేనా :
తప్పు యజమాని దైనా
శిక్ష బానిస కేనా :
మార్పు వలసింది సృష్టిని కాదా :
అసలు సృష్టి కర్తనే మార్పువలసి వున్నదా :

దివి ఏడ్పే కొలదీ
భువి విలయంలో కొట్టుకు పోసాగింది :
కర్మ సాక్షి మళ్ళీ నిద్ర లేచే సరికి
జీవ జ్యోతి ఇంకా పండుకొనే వుంది :

* * *

53. వాల్మీకి వనిత అయి వుంటే

వాల్మీకి వనిత అయి వుంటే
వనితకు ఆత్మ ఘనతే వుంటే —

శతరధిక అనే మహారాణికి
ముచ్చటగా ముగ్గురు భర్తలు ;

ఆ ముగ్గురు భర్తలూ మహారథులు
మూడు లోకాలకూ మొనగాళ్లు ;

అయినా—
మహారాణికి సంతానం లేదు ;

సామాన్య మానవ సంతానం చచ్చు గొర్రెలు ,
రాజవంశపు బిడ్డ వాటిని పాలించే తోడేలు ;
తోడేలు పుట్టలే దని గొర్రెల మందకు బెంగ ;

శతరధిక చేసింది పుత్రి కామేష్టి ,
పంచింది భర్తలకు రసాయన పుష్టి ,
పుట్టారు సీత , ఊర్మిళ , మాండవి , శ్రుతకీర్తి ;

శ్రీరామ స్వయంవరం , సీత శివధనుస్సును విరవడం
వంటి ఆ తర్వాతి దంతా మామూలు కథే ;

సీత పట్టాభిషేకం వనవాసం అయింది
శ్రీరాముణ్ని మందోదరి ఎత్తుక పోయింది
సీత లంకకు వెళ్ళింది , మందోదరిని ఓడించింది ;

అయితే—శ్రీరాము డెక్కడ ?
అశోక వనిలో కూర్చుని వున్నాడా ? లేదు !

అరణ్య వాసం, అన్వేషణ క్లేశం
యుద్ధ విన్యాసంతో సహా అంతా
ముగిసిం దయ్యా ! ప్రియతమా ! రామా !
మందోదరిని చంపా నని కోపమా ?
అలాంటి పదారువేలమంది నిస్తా, ఇటు రమ్మా !

ఒక్క సీతే కాదు, స్త్రీజాతే అంత,
ప్రతి వనితా పతివ్రతే, మినీ జగన్మాతే !
పుష్పం స్థిత ప్రజ్ఞ, తుమ్మెదే తిరుగు బోతు,
చంచలముల్ మగవాండ్ర చిత్తముల్ !

శ్రీరాముడు వచ్చాడు సిగ్గు నటిస్తూ,
ప్రణ మిల్లాడు శ్రీసీత పాదపద్మాలకు !

అగ్ని పరీక్ష లక్కర్లేదు, ఆత్మకు పరమాత్మే సాక్ష్యం,
లేవయ్యా, రామా ! నీవే నా పరమ లక్ష్యం !

పునస్సమాగమం, సీతా పట్టాభిషేకం,
అంతటితో రామాయణం సమాప్తం !
ఉత్తర కాండ లేదు, రాముణ్ని సీత అనుమానించదు,
లోకం అనుమానించినా, ఆమె లెక్కచెయ్యదు.

* * *

54. రసాద్వైతం

కర్మకాండే సమస్తమూ అయిన కర్మిష్ఠికి
కర్మా ద్వైతం ఉంది
చిత్తం దైవాయత్తమైన భక్తుడికి
విశిష్టా ద్వైతం ఉంది.

ఋభ్రస్నేహ పరమధర్మమైన భావుకుడికి
శుద్ధా ద్వైతం ఉంది
అ ప్రతిహత యోగస్థిరుడైన జ్ఞానికి
అద్వైతమే ఉంది.

జీవేశ్వర పరమైక్యం కోసం ప్రతి జీవికీ
త్రోవేదో ఒక టుంది;
శ్రీకైవల్యం చెందే మార్గం—మరి
నీకూ, నాకూ ఏముంది?

ఆత్మ ప్రియా! ఎందుకు నీ కా జిజ్ఞాస?
ఆనం దావధినే పై కొన్నది నీ ధ్యాస;
పారవశ్యమే నీ పద మంజీర స్పందనమో?
పారమ్యం ఒక రంగపూజ మాత్రమేనో నీ కేళికి?

నా ఇచ్ఛా స్పందన సౌందర్య పథం నీవు;
నీ ఐశ్వర్య కళా ప్రదర్శన రథం నేను;
రసానంద బ్రాహ్మీ బ్రహ్మలమే మనం,
బ్రహ్మానంద విహార వనీ సబ్రహ్మచారులం;

మనకే ఏదీ లేక పోతే —
మహిలోనే ఎవరికి ఏముంది?

నిజానికి—మనమే లేక పోతే —
జగాలకు స్థితే ఉంటుందా ?

నీవూ , నేనూ—అంటే ?
నీవూ , నేనూ మాత్ర మేనా ?
అసితా , అస్మితా మాత్ర మేనా ?
అవధీభూత ప్రాణతరంగం మాత్రమేనా ?

ఈ పరమ ప్రకృతి కంతకూ ప్రతినిధివి నీవు ,
నీ పమిటి కొంగుకు వేసుకొన్న ముడిని నేను ?
ముడిలో ఏముంది వట్టి శూన్యం అంటావో ?
ముడినే కల జీవన మధు
పర్యాంకం కనుగోవో ?

ముడిని త్రెంచి , భువినే విలయంలో
ముంచే యత్నం తత్త్వ జ్ఞానిది ?
ముడివై నీవూ , ముడివడి నేనూ
మురియడమే రస నైరంతర్యం ?

అదిగో , వసంత పూర్ణానందం—వైశాఖి ?
ఇదిగో , శరన్న వోజో జీవనరసం—కారద ?
నయ నానందంగా నర్తిస్తున్నది రసవ చ్చిత్ర ,
నవరసాలు వర్షిస్తున్నది అభిజి ద్వాణ ?

ఆ నృత్యానికి ఈ గానం ?
ఈ గానానికి ఆ నృత్యం ?

చాదకేశి రాగంలో రస రమ
స్వర్ణ రాఖుల్ని పండిస్తున్నది ?
తెలుగు పొలాల్లో కామధేనువై

దివ్యాదుగ్ధాలు చేపుతున్నది :
ఆనం దానికి చన్నుకుడుపుతూ
అ పరాజిత వెన్నెల కాస్తున్నది :

రస కేదారం ఇటు, ఆనందోద్యానం అటు :
రస పరిపుష్టి ఇది, రాగ సంతుష్టి అది :

అటు ఆదూ, ఇటు ఆదూ కల పూర్ణిమలే
రథాంగాలై సాగే నిత్యాభ్యుదయ రథంలో
సర్వ విశ్వాచైతన్య బిందువే తానై, తానే
సహస్రారమై వికసించే, ముకుళించే మూర్తికి
ఇటు నాదం – అటు కళ :
ఇటు నీవు – అటు నేను :

రెండు కొసలలో రెండు గుండెలం మనం,
గుండెలు రెండూ ఒకే గుండె కాగలం :
ఏక హృదయ సంనిద్ధే రసాద్వైతం :
లోక హృదయ సంబుద్ధే దాని తత్త్వం :

అర్థం కావడం లేదా నీకు :
అర్థం కావడానికి–అసలు వింటున్నావా నీవు :
నా దంతా ఒక వ్యర్థ వేదాంత ఘోషేనా :
నాదానికి రోదలూ, నా దానికి వ్యథలూ నా :

ఓహో, ఎవరో అపూర్వానంద రసైందవి :
ఉమా రమా పరమైశ్వర్య కళాదేవి :
నా కౌగిట్లో, నా దేహంలో, నా హృదయంలో
నా రసాద్వైత రమ్యాతకే ఒక ప్రమాణమై
పరవశించి ఉన్నావా నీవు :
పరమ రసాద్వైతానివే నా నీవు :

అయితే —
అమృత యోగవై నాలో పొంగి
ఆనంద ధారవై విహరించు ;

* * *

55. మళ్ళీ ఒక ఉగాది

అంధకారం అగాధంలో ఏదో ఒరపు
ఆకాశం మస్తిష్కంలో ఏదో మెరుపు ;
రోదసీ మనో మేఖలపై ఏదో జల జల
నిశా మూర్తి ఆశారేఖలపై ఏదో గలగల ;

పురుష సమాధి చెదిరింది
ప్రకృతి స్వాప్నం కరిగింది ,
రిరం సా ఛిదంబరం
దిగంబరం అయింది ;

చీకటి చిక్కం చించుకొని
పైటపడా లన్న ఏదో గిజ గిజ ;
లింగోద్భవ పుణ్యాక్షణం
బాణంలా దూసుకు పోయిన అజ ;

ఉద్యమం వెల్లి విరిసింది
విప్లవం ముం చెత్తింది ,
స్వాతంత్ర్య మహా సమరాంగణంలో
స్వప్రయోజన కామ దహనం జరిగింది ;

ధనుర్భంగం లా శిశిర భంగం
సీతారామం లా చిత్రా సుధాకరం ,

ఆకులు రాలుతున్నై జలజల
చీకట్లు కొట్టుకొంటున్నై గిలగిల ;

అంతలో మేఘం ఉరిమింది
మళ్ళీ చీకటి క్రమ్మింది ;
సర్వాజన శ్రేయ స్సర్వోదయ నిమిషంలో
స్వార్థం వడగళ్ళతో మొత్తింది ;

రాజ్యాలు పోయిన పగటి దర్జాలు
చీకటి కన్నాలలోనే కిరీటాలు పెట్టుకొన్నై ;
కనకపు సింహాసనాలపై చేరిన జనకాలతో
స్వగాలాలకు సహకారాలు కుదిరినై ;

భూదేవి గగ్గో లెత్తింది,
జీవధర్మం తిరగ బడింది,
డోళ్ళ పంచుకొన్న చీకటి బజార్లు
దొంగాటకం గంగలో కలిసింది ;

అహోబిలం గుండెల గుబురుల్లో
కుహూ కుహూ ప్రణయ కూజితం ;
దివి భువుల ఒడళ్ళ నిండా
అరుణోదయ శ్రీ వసంతం ;

ఫాల్గున అమావస్య గర్భం ఫలించింది
చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమీ బాల ఉదయించింది ;
మహానంది కామధేనువు పొదుగులో
మధు మహార్ణవం పొంగింది ;

సనాతను డైన మహాదేవుడి చుట్టూ
ఆధునాతన అయిన వసంతరమ న్నృత్యం ;

ఉషస్సు నుంచి మళ్ళ ఉషస్సుకు వస్తూ
ఎంతో తమస్సును ఉత్తరించిన పౌద్ధత్యం ;

మృత్యువు నుంచి జీవం కురిసింది
అమావస్య నుంచి నెలవంక మొలిచింది ,
షడ్వార్గ యాతన నుంచి షడ్రసోపేతంగా
మళ్ళ ఒక ఉగాది విరిసింది ;

* * *

56. నా ప్రగతి

సరస్వతి సేవలో పడి
పువ్వులూ , పళ్ళూ ఏరు కొంటూ
కొండల్లో , కోనల్లో
అడవుల్లో , పడవల్లో
అలా — అలా —
సాగిపోతున్న వాణ్ని నేను ;

ఎక్కడికి , ఎంతదూరం , ఎందుకు
అనేం లేదు ;
నాకవేం లేవు ;

ఎక్కడ ఏ చిన్న పువ్వు వికసించినా
తుంచి సరస్వతి పాదాలపై వుంచుతాను ,
ఎక్కడ ఏ చిన్న పండు ఫలించినా
అందుకొని శివుడి కంచంలో పెడతాను ;

కొండల్లో గుండెలు అవిసి నప్పుడు
కోనల్లో ఎలనీరు దొరుకుతుంది ,

అడవుల్లో ఆ పత్తులు తరిమి నప్పుడు
పడవల్లో పై తీరం అందుతుంది .

నా సుఖాలూ , సంతోషాలూ , గౌరవాలూ
సమస్తమూ సరస్వతీ ప్రీత్యర్థం ;
నా కష్టాలూ , నష్టాలూ , దురదృష్టాలూ
అన్నీ శివార్పణం ;

ఇంతకూ —
శివుడంటే నేనే , నా లోని లీల ;
సరస్వతీ నేనే - నా లోని కీల ;

నన్ను నేనే ఆరాధించు కొంటూ
ఎక్కడికి పోతున్నాను ;
ఎక్కడికి ; ఎక్కడి నుంచి ;
మేం విడిపోయిన దగ్గర నుంచి ,
మేం తిరిగి కలుసుకునే దాకా ;

* * *

57. టుపీలు

బలం కలవాడు పులి,
తెలివి కలవాడు నక్క,
ఈ ఇరు వర్గాలకూ ఆహారంగా
బ్రతుకు తున్న మూర్ఖులు గొర్రెలు.

2

నాలుగు వర్ణా లన్నది హిందూ యిజం,
రెండు వర్గా లన్నది కమ్యూనిజం,
ఈ వర్ణ విభజనా, వర్గ విభజనా కూడ
పులీ, నక్కా కలిసి చేసినట్టివే.

3

కర్మ సూత్రంపై విశ్వాసం,
చచ్చిన అవతారాల పట్ల భక్తి,
పులికి పాడసేవ, నక్కకు దాసోహం —
గొర్రెల కివా మోక్ష మార్గాలు.

4

వేదయుగం మనిషికీ, నేటి మనిషికీ
స్వభావంలో తేడా ఏముంది?
నా డెంతో, నేడూ అంతే —
అదే పులి; అదే నక్క; అవే గొర్రెలు.

5

మనిషి గుణం మారడం లేదు
కారణం మతం ;
మనిషి మెదడు పెరగడం లేదు
కారణం భక్తి ;

6

ప్రార్థనలు, భజనలు అన్నీ
వట్టి శవ జాగరాలు ;
మతమూ, భక్తో నిలించ కుండా
మనిషికి ప్రగతి లేదు ;

7

మతం—అది ఏ మత మైనా సరే —
పులీ, నక్కా కలిసి పన్నిన వల అది ;
భక్తి—అది ఏ దేవుడి మీది దైనా సరే —
గొర్రెల కోసం పెట్టిన ఎర అది ;

8

లోకంలో నే డున్న దుస్థితి కంతకూ
గొర్రెల బుద్ధి హీనతే కారణం ;
అందుకే, హెచ్చరి స్తున్నాను, వినండి ;
ఓ, గొర్రె సోదరుల్లారా ; కళ్ళు తెరవండి ;

9

వద్దు మతం, వద్దు మతబోధలు
వద్దు భక్తి, వద్దు భజనలు ;
ఏది పులో, ఏది నక్కో కని పెట్టండి ;
మనకళ్ళ క్తిని పెంచుకొని మనుషులుగా బ్రతకండి ;

10

రావణాసురుడు చచ్చా డన్నారు ;
దుర్మార్గుడు అన్నారు ప్రజలు ;
రావణాసురుడు ప్రతికా డన్నారు ;
మహాప్రభువు అన్నారు అదే ప్రజలు ;

11

సత్యం , అహింస , త్యాగం—వీటితో
గొర్రెల్ని ఉద్ధరిస్తా నన్నాడు క్రీస్తు ;
నేనూ ఉద్ధరిస్తా నన్నాడు గాంధీ ;
గొర్రెలు మాత్రం బుచ్చెర్లను ఉద్ధరిస్తున్నై ;

12

ఇంటి గుట్టు పొకే్క రావణుడు చచ్చాడు ,
అబద్ధాల్ని నమ్మే ద్రోణుడు చచ్చాడు ,
రాజకీయ రంగంలో ఎవణ్ణి నమ్మకు —
అతడు తమ్ముడైనా సరే , శిష్యుడైనా సరే ;

13

బలహీనులూ , మూర్ఖులూ గొర్రెలు —
నాడూ , నేడూ , ఏ నాడూ గొర్రెలే ;
గొర్రెల్ని నమ్మకొని ఏ పనీ చెయ్యాకు ;
అవి డబ్బుకు అమ్ముడు పోయే సరుకు ;

14

దైవం , దెయ్యం , అదృష్టం , కర్మ ,
అదే దైనా—నీ లోదే , బైటిది కాదు ;
నీ మెదడు బల్బుకు గల కాంతి నైశిత్యమే
నీ జీవిత సాఫల్యంలోని కాంతి వైశిష్ట్యం ;

15

ఏది అందం ? ఏది ఆనందం ?
నీ కన్నును ఆకర్షించింది అందం ,
నీ మనస్సును ఆకట్టుకొన్నది ఆనందం ;
ఆ రెండూ కలిసింది రస పారమ్యం !

16

నా పుస్తకాల గది నిండా ఎలకలు !
నా ఒకొక్క పుస్తకమే ఎలకల పాలపుతూ వుంటే
చెమ్మగిల్లిన కళ్ళతో నే నను కొంటుంటాను —
మనుషుల కంటె ఎలకలే రసగ్రహణ పాటిమి లని !

17

మనిషి—ఆలోచిస్తే బిత్తలమాటి నక్క ,
ఉద్రేకపడితే ఆకలిగొన్న పులి !
మరి—అతడు మనిషిగా వుండే దెప్పుడు ?
ఏ మారుమూల పల్లెలోనో రైతుగా వున్నప్పుడు !

18

సామాన్య మానవుడికి పరమ శత్రువు ఎవరు ?
పదవుల వెంటబడే రాజకీయ నాయకుడు !
పాడసేవలు కోరే ఉన్నత మతాధిపతి !
ఈ ఇద్దరినీ మించి—తనను తాను మరచిన తానే !

19

మానవ సమాజం ఒక రెండెడ్ల బండి
అందులో ఒకటి సంప్రదాయం—ముసలెద్దు ,
రెండోది అభ్యుదయం—పడుచు గిత్త ,
ఫలితం—జీవచ్ఛవాలు , నక్కలు , రాబందులు !

20

ఉనరేషన్ గేప్ ; అంటే —
ముసలి రౌతుల కునికి పాట్లు ,
పడుచు గుర్రాల మిడిసి పాట్లు ;
ఈ మధ్యలో పంబర్ల పాట్లు !

21

నీ మెదడు కాంతి ఎంత ఎక్కువ దైతే
అంత ఎక్కువ లోతుకు చూడగలవు నీవు ;
తపస్సుతో కాంతిని పెంచుకోనూ వచ్చు ,
తమస్సులో కాంతిని ముంచుకోనూ వచ్చు !

22

ప్రతి మెదడూ ఒకో ప్రపంచమే ;
తలపును ఏ అల కొలికికి పెడితే
ఆ స్థాయిలో లభిస్తుంది భావమూ , ఆనందమూ ;
ఆనందాన్ని బ్రహ్మస్థాయిలో పట్టుకొనేది కళ !

23

గుడి—అది ఏ మతం వాళ్ళగుడి అయినా —
మేలుకొన్న మానవాత్మకు నిద్ర మాత్ర ;
యుగాలుగా మనిషి పెరగక పోవడానికి కారణం
ఈ గుడ్డి గుడి మాత్రలే !

24

ఆనందం కోసం ఎప్పుడైనా ఒక పెగ్గు పుచ్చుకుండే
ఆ తర్వాత ఒకటే తలనొప్పి అన్నాడొక మిత్రుడు ;
ఆనందం కోసం మనిషి చేసే ప్రతి పనీ
ఆ తర్వాత తలనొప్పి కలిగించేదే !

25

ఒకో మనిషికి ఒకో కోరిక అత్మ అయివుంటుంది
దాన్ని తీర్చుకోవడంలోనే అతడికి ఆనందం వుంది ;
కోరికను చంపుకొన్నవాడు మహాత్ముడే కావచ్చు
కోరికను తీర్చుకొన్నవాడే మహాశివుడు !

26

కోరికను చంపుకో మంటుంది ప్రతి మతమూ ,
చంపుకో లేక చస్తున్నాడు ప్రతి మనిషీ !
అంతరాత్మకే గొంతెత్తి చెప్పే శక్తి వుండే —
మధు వధూ సేవకులే మహితాత్ము లని చాటే వది !

27

మొన్న ఒక మహానాయకుడు మరణించాడు !
ప్రతికుండగా అతడి వీపున దూసిన కత్తులే
అతడి శవం మీద పెద్ద పెద్ద పూలగుత్తులు !
కపాల మోక్షం దాకా వేచి వున్న కళ్ళల్లో విషత్తులు !

28

ఆశలు చంపుకో అనే వాడు
ఆశ లుడిగిన వృద్ధుడు మాత్రమే —
అతడు హఠయోగ సిద్ధు డైనా సరే ,
సోషలిస్టు బుద్ధు డైనా సరే !

29

శివు డుండేది శ్మశానంలో ,
ప్రతి శ్మశానమూ ఒక శివాలయం !
ఒకో శ్మశానం ఒకో సోషలిస్టు రాజ్యం !
సర్వాభూత సమతా వాద ప్రయోగ శాల !

30

గ్రీష్మంలో గొడుగులై , శీతంలో తొడుగులై
జోకొట్టే పూలచెట్ల నీడల్లో నిద్రించే
ఆ సమాధులు మా గుడిసెల కంటె సుభద్రాలు ;
శిథిల రాజ్యారథం భారత రాష్ట్రాంగ రథితం ;

31

అది మర్రో , మామిడో , పొన్నో , పొగడో —
ఏ చెట్టైనా ఒకటే—ముఖ్యం అది ఇచ్చే నీడ ;
ముందు ఈ మండు టెండల నుంచి బ్రతికితే —
ఆ పైది పుష్పఫల మధు రసాస్వాద ప్రసక్తి ;

32

ఆరిపోతున్న ఆ పాత కాష్ఠం పక్కనే
అగ్ని ముట్టించ బడుతోంది ఏదో కొత్త కాష్ఠం ;
అది కదా అఖండ శివారాధన ;
అది కదా అకాండ తాండవ ప్రదర్శన ;

33

కల్లు కాంపౌండ్లు , పడుపు గృహాలు , సినీమాలు
అధికార పదవులకు ఎన్నికలు—ఇవీ
మానవ మూషికాలకు ఉప్పు చేప బోనులు ;
ఋషి వాటికల్ని మురికిపేటలు చేస్తున్న అప్సరలు ;

34

కమ్మని కంఠాలకు కన్నెవలపుల్ని ఎరగా గుచ్చి ,
మగ సిరుల్ని బైటికి లాగి , గంపల కెత్తి ,
సొమ్ము చేసుకొంటున్న చిత్ర పరిశ్రమ —
కళా కేంద్రమా ; పచ్చి చేపల బజారు ;

35

ఉత్తమ కవిత , సాఁచ్ విసీఁ , భగవంతుడు
ఇవి మూడూ చాల ఖరీదైన భోగ వస్తువులు ;
విలాస పురుషులకో , వీత రాగులకో తప్ప
సామాన్య ప్రజల కివి సర్వనాశకాలు ;

36

సుఖం , సౌందర్యం , ధనం , భోగం
అన్నీ కావాలి నాకు సమగ్రం గా ;
తనువు క్షణ భంగుర మని తెలియక కాదు ,
ఆ క్షణ మైనా సార్థకం కావా లని ;

37

జీవితానికి పరమార్థం ఏమిటి ?
సుఖంగా జీవించడం ;
సుఖం ఎక్కఁడ లభిస్తుంది ?
అది నీ వాంఛాసిద్ధిలో వుంది ;

38

పువ్వులు , ముళ్ళు , గొఱ్ఱెలు , సింహాలు ,
ఆకలి , అన్నం , ప్రేమ , విరోధం —
ప్రకృతిలోని అన్నీ ప్రజలకు లోనూ వుంటై ;
మందుల కోసం మతి పోగొట్టు కోకు ;

39

ధనికుడు వోటర్లను కొంటాడు
ప్రభుత్వం విద్యాధికుల్ని కొంటుంది
నిర్మాత కళాభిజ్ఞుల్ని కొంటాడు
ప్రజలు మాత్రం ఎప్పుడూ పరమ సన్యాసులే ;

40

సెక్సుపాట లెందుకు పాడుతున్నా వంటే
శ్రోతలు కోరుతున్నా రంది అశరీర వాణీ !
సేక్సే కోరతారు ఇస్తావా అంటే
నా కంతటి అదృష్టమా అంది , పాపం !

41

యువ వాణీ—ఫిలిం రికార్డులు
భక్తి రంజని—ఫిలిం రికార్డులు
వివిధ భారతి—ఫిలిం రికార్డులు
పండగ ప్రత్యేకత—ఫిలిం రికార్డులు !

42

రామాయణాన్ని మరోభాషలో చెప్పేవాడు
అనుకర్తో , కథకుడో అవుతాడు .
వాల్మీకికే మెరుగులు దిద్దడం
గొప్ప మేకప్‌మన్ కావడం !

43

రాముడికి షూటూ , బూటూ తొడగవచ్చు ,
కోతులికి కొమ్ములు పెట్టవచ్చు ,
అవన్నీ తమాషాలు—రామాయణం కావు !
రామాయణం ఒక్కటే , వాల్మీకిది !

44

కాడపై పుష్పం పున్నంత వరకే
పోటీపడి మూగుతై తుమ్మెదలు ,
అది వాడినాక—అవి ఎందుకు వస్తై ?
విసర్జిత నన్ను ఏడ్పు కాదకు దేనికి ?

45

మానవ మన శిఖరాలకు
ఎన్నో మెరుపు తీగలు ఒరుసుకు పోతుంటై ,
అందులో మనం పట్టుకొనే వెన్ని ?
నాటి పెంచుకొనే వెన్ని ?

46

ఎప్పుడు కలిగిన భావాన్ని
అప్పుడే అక్షరగతం చేసుకో ;
ఎప్పుడు దొరికిన అందాన్ని
అప్పుడే ఆనందంగా మార్చుకో ;

47

ప్రేమ అంటే ఏమిటి ?
అది జీవి లోని ఈర్ష్యా రాంక ;
హృదయగత మైనప్పు డది ఆనందం ,
ఆత్మగత మైనప్పుడు మోక్షం ;

48

ఊపిరి సలపడానికి విప్ప ,
ఉద్రేకం సడలడానికి సెక్స ;
భార్యాభర్తల సంసారం
ఈ రెంటి మధ్యా సివిక్స ;

49

ఎంత హోరుగా డైవరు లారీ హారన్ను నొక్కినా
వినివించు కోవు హద్దులేని బ్రతులు ,
ఎంత జోరుగా నాయకుడు రక్త మాంసాలు మెక్కినా
కనిపెట్ట లేవు బుద్ధిలేని గొర్రెలు ;

50

పైకెక్కిన నిచ్చెనను తోసెయ్యడం
ఏరు దాటి తెప్ప తగలెయ్యడం
దివాలా తీసి శ్రీమంతుడై పోవడం
కొత్తేం కాదు లోకానికి .

51

రాముడో , కృష్ణుడో , బుద్ధుడో , క్రీస్తో
మార్క్సో , మహాత్ముడో , అంబేద్కరో
ఒకొక్క మహాపురుషుడి జీవితం
ఒకొక్క కురుక్షేత్రం !

52

యశః పటహ భేరీ ఢక్కాదులు
లయజ్ఞానం కల ఎవరు కొట్టినా మోగుతై !
లలిత మనోజ్ఞ భావ స్పర్శకు తప్ప
కచ్ఛపే కాదు—కళావతి కూడ పలకదు .

53

పూల దండల పీఠాలపైకి
కాయగూరల గుదలాలు ఎగబడుతున్నై !
కమలాన్ని గద్దె దించి , కాలీ ఫ్లవరు
గౌరవ పదవులలో నెల కొంటున్నది !

54

ఉపకారాన్ని జ్ఞాపకం పెట్టుకోడం కష్టం ,
అపకారాన్ని సహించడమూ కష్టమే !
మానవుడి అహంకారం
నరకం కంటె భయంకరం !

55

ఆ తా డంత ఎత్తు మీద
ఆ గరిగమ్మల ముళ్ళ మీద
ఆ తపస్వి ! హ త యోగా !
మనలో మాట—అది రాబందు !

56

తెలుగు రాబందుకు సంస్కృతం ఏమిట్రా !
రామ బంధు వండి , మాష్టారు !
అయితే—మాష్టారూ ! అది వీకొ్కని
చచ్చిన గొడ్లను తింటుం దేమి టండీ !

57

రాం బందువుకి స్నేహితు డెవర్రా !
నక్కండి ! నక్క !
రాజ బందువుకి !
కుక్కండి ! కుక్క !

58

భోజనం ముందు కూర్చున్నట్టు
పు స్తకం ముందు కూర్చుంటే కాదు !
ఎక్కడ ఎప్పుడు ఏ పేజీ తెరిచినా
అక్కడి అప్పటి దాహం తీర్చేది కవిత !

59

ప్రవరుడు కూడ వరూధినిని తో సెయ్యడానికి
చెయ్యి ఎక్కడ వేశాడో చూశావా !
కాని—అతడే ఒక దొంగ అయివుంటే !
చెయ్యి మెడలో గొలుసుపై పడేది !

60

దొంగకు కనివించేది మెడ కాదు
మెడలో గొలుసు ;
విరసుడికి కని వించేది రచన కాదు ,
రచన లోని రాజకీయం ;

61

యువకు డైనా విరసుడు వృద్ధుడే ,
వృద్ధు డైనా సరసుడు యువకుడే ;
జీవ నైజం తెలిసి మసలని వాడు
తన శవాన్ని తానే మోసుకు తిరిగే వాడు ;

62

నేను కవిని కాదు , కాని
కవి సమ్మేళనలలో పాల్గొంటూ.వు ;
నా కే సభ్యతా తెలీదు , కాని
అన్ని సభలకూ అధ్యక్షత వహిస్తాను ;

63

నాకు రూపంలేదు , గుణం లేదు ,
శిక్షణ లేదు , లక్ష్యం లేదు ,
మంచి లేదు , చెడ్డ లేదు ;
అందుకే నేను సర్వ స్రష్టను ;

64

పోకిరి అవుతాడేమో అని
పాలివ్వడం మానుతుందా తల్లి ;
ఏ గయ్యాళి తుంచుకు పోతుందో అని
పూయడం మానుతుందా మల్లి ;

65

ప్రతి కుటుంబ చరిత్రా ఒక నవల
ప్రతి వ్యక్తి బ్రతుకూ ఒక నాటకం ,
దేన్నీ సీరియస్ గా తీసుకోకు
నీ పాత్రను నీవు ఔచితితో నిర్వహించు ;

66

ఏనుగు బ్రతికినా వెయ్యే , చచ్చినా వెయ్యే ;
ఏనుగును మించింది ఆఫీసులో ఫైలు ;
ఫైలు పుట్టిక ముందు కూడ వెయ్యే ;
ఒకో గండం గడవడానికి ఒకో వెయ్యి ;

67

దేవు ళ్ళవతరించారు , ప్రవక్త లుద్భవించారు ,
నెత్తురు చిందించారు , నీతులు బోధించారు ;
మానవ నైజం మాత్రం గొంగళిలా
ఎక్కడి దక్కడే పడివుంది ;

68

నేను వైరుద్ధ్యాల చౌరాస్తాను ,
వైశిష్ట్యాల చాతుర్వ్యాద్యాన్ని ;
నా నుంచి పోవడం సంసారం ,
నా కేసి రావడం సన్యాసం ;

69

నే నేమి చేస్తే అది కళాఖండం ,
నే నేమి చెపితే అది వేదం ;
ఓ , వచ్చే పోయే యాత్రికుల్లారా ;
ఇవిగో మీకు నా బుఖా కీస్సులు ;

భీమన్న కృతులు

ఇంత వరకు ముద్రించబడి నట్టివి

1.	దీప సభ	పద్య కావ్యం
2.	మధు బాల	గీత కావ్యం
3.	రా గోదయం	గేయాల సంపుటి
4.	భీమన్న కావ్య కుసుమాలు	పద్యకావ్యాల సంపుటి
5.	పాలేరు	నాటకం
6.	కూలి రాజు	నాటకం
7.	రాగ వాసిష్ఠం	నాటకం
8.	అసూయ	నాటిక
9.	పడిపోతున్న అడ్డు గోడలు	నాటిక
10.	మధు గీత	శృంగార గీతాల సంపుటి
11.	పైరు పాట	గేయ నాటిక
12.	మానవుని మరొక మజిలీ	గేయ నాటకం
13.	బాల యోగి	నాటకం
14.	అనాది కొసనుంచి అనంతత్వంలోకి	గద్య కవితల సంపుటి
15.	త్రిపదలు	ముక్తకాల సంపుటి
16.	సెవెంత్ సీజన్	ఆంగ్ల కవితల సంపుటి
17.	చిత్ర కళా ప్రదర్శన	పది నాటికల సంపుటి
18.	జానపదుని జాబులు	లేఖా సంపుటి
19.	ప్రకృతిలో మానవ ప్రకృతి	కావ్య సంపుటి
20.	రాగ వైశాఖి	శృంగార లేఖా కావ్యం
21.	అకాండ తాండవం	నృత్యగేయ కావ్యం
22.	పిల్లి శతకం	వ్యంగ్య రచన
23.	రాజకీయ వీరుడు—డాక్టరు ఖాను	జీవిత చరిత్ర
24.	ధర్మం కోసం పోరాటం	సాంఘిక రాజకీయ సిద్ధాంత గ్రంధం

25.	ఏక పద్యోపాఖ్యానం : సవ్యాఖానం	సాహితీ వ్యంగ్య విమర్శ
26.	అశోక వసిలో రాముడు	పద్య కావ్యం
27.	రా భీ లు	గేయాల సంపుటి (352)
29.	ఆదికవి వాల్మీకి	నాటకం
29.	మణి మానసం	పద్య కావ్యం
30.	గుడిసెలు కాలిపోతున్నై	గద్య కవితల సంపుటి

ముద్రణకు సిద్ధంగా ఉన్నట్టివి :

1.	బొమ్మ	గేయ కావ్యం
2.	శివాలికలు	ఫ్రీవెర్సులో ప్రేమ లేఖలు
3.	అతికిన ముక్కలు	గేయ పద్య కావ్యం
4.	సినీ మసి—మనీ సినీ	గేయ నాటికలు
5.	వేద వ్యాసుడు	నాటకం
6.	ధర్మ వ్యాధుడు	నాటకం
7.	లక్కా కుమారి	సాంఘిక నాటకం
8.	అనార్కలీ	నాటకం
9.	పది సంపుటాల నవల	
10.	నూరు ప్రకరణాల గద్య కవితా కావ్యం	

Blank page

144

Check List

Book Number	CP04057	Date	15/6/20
Front Cover	YES	Back Cover	YES
Blank Pages	CT 132 to 143		
Missing Pages	NO		
Prepared	Sandhya	Scanned	Jasmin
PS		Pages	153